

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Загальноуніверситетська кафедра
мовної освіти

Затверджено

Вченою радою ХДУ
Протокол № __ від _____
Голова вченої ради, ректор
університету
професор Ю.І. Беляєв

**Збірник фахових текстів із завданнями
з української мови (за професійним спрямуванням):
методичне забезпечення контролю
навчальних досягнень студентів**

Погоджено

Голова НМР ХДУ
Перший проректор, професор
О.Мішуков

**Херсон
2011**

Назва навчально-методичного видання: Збірник фахових текстів із завданнями з української мови (за професійним спрямуванням): методичне забезпечення контролю навчальних досягнень студентів.

Редактор канд. філологічних наук, доц. Н.В. Місяк

Авторський колектив: канд. пед. наук, доц. І.В.Варнавська,
канд. філол. наук, доц. В.І.Грицина,
викладач Т.В. Левакіна,
канд. філол.наук, доц. Н.В. Місяк
канд. пед.наук, ст.викладач О.І.Милостива,
ст.викладач В.І.Перепьолка,
канд. пед. наук, доц.С.А. Омельчук,
асистент Ю.Ф. Соломахіна.

Рецензенти:

І.В. Гайдаєнко – канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри українського мовознавства Херсонського державного університету

А.І.Ляшкевич – канд.пед. наук, доцент кафедри гуманітарної та соціально-економічної підготовки Херсонського державного морського інституту.

Обговорено на засіданні кафедри мовної освіти

Протокол № 10 від 7 лютого 2011 р.

Схвалено науково-методичною радою ХДУ

Протокол № _____ від _____ 2011 р.

Рекомендовано до руку Вченою радою ХДУ

Протокол № _____ від _____ 2011 р.

Херсонський державний університет

І.В.Варнавська, В.І. Грицина, Т.В. Левакіна, Н.В. Місяк, О.І.Милостива,
В.І.Перепьолка, С.А. Омельчук, Ю.Ф. Соломахіна

**Збірник фахових текстів із завданнями
з «Української мови (за професійним спрямуванням)»:
методичне забезпечення контролю навчальних досягнень студентів**

Рецензенти: І.В. Гайдаєнко

А.І. Ляшкевич

Відповідальний

за випуск: Ю. Ф. Соломахіна

ЗМІСТ

1. Передмова	3
2. Фахові тексти із завданнями за основними напрямками профільного навчання	7
2.1. Суспільно-гуманітарний напрям:	7
2.1.1. Філологічний профіль.....	7
2.1.2. Історико-правовий профіль.....	24
2.2. Природничо-математичний напрям:	46
2.2.1. Фізико-математичний профіль.....	46
2.2.2. Біологічний профіль.....	56
2.2.3. Географічний профіль.....	65
2.2.4. Екологічний профіль.....	70
2.3. Технологічний напрям:	75
2.3.1. Інформатика.....	75
2.3.2. Технологічний профіль.....	80
2.4. Художньо-естетичний напрям:	89
2.4.1. Образотворчий профіль.....	89
2.4.2. Хореографічний профіль.....	98
2.5. Спортивний напрям:	109
2.5.1. Фізичне виховання.....	109
2.5.2. Олімпійський спорт.....	114
2.6. Психолого-педагогічний напрям	124
2.6.1. Психологічний профіль.....	124
2.6.2. Педагогічний профіль.....	143

ПЕРЕДМОВА

Основна мета посібника – виробити в студентів практичні вміння й навички роботи з фаховим висловлюванням, а також перевірити рівень сформованості вмінь аналізувати науковий текст професійного спрямування на різних мовних рівнях.

У посібникові вміщено тексти суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, технологічного, художньо-естетичного, психолого-педагогічного й спортивного спрямування всіх підстилів наукового стилю – власне наукового, науково-навчального, науково-популярного, професійно-виробничого тощо. Різноманітні тексти й за типологічною будовою: вони є зразками наукового опису, наукової розповіді, наукового міркування, а також поєднання різних типів мовлення.

Запропоновані наукові тексти є цілісними комунікативними блоками, що мають чітку, логічну структуру із внутрішньо завершеними частинами – абзацами, насиченими відповідною термінологією. Вони розраховані на студентів як читачів-професіоналів, підготовлених до сприйняття наукової інформації. Тому змістом текстів є наукове знання, якому притаманні онтологічність, методологічність, аксіологічність, комунікативність.

Методика роботи з науковим текстом передбачає:

1. Цілісне ознайомлення з текстом (читання мовчки, сприйняття змісту висловлювання, визначення його теми й основної думки, типу і стилю мовлення, добір заголовку).
2. Аналіз структури тексту, його логіки (складання плану, визначення кількості мікротем тексту, поділ висловлювання на абзаци).
3. Мовний аналіз тексту.

На лексичному рівні – це завдання, пов'язані з добором національних (українських) відповідників, синонімів або антонімів до термінологічної лексики, визначенням терміна за дефініцією, аналіз термінів. Окрему групу складають завдання на редагування (знаходження й виправлення лексичних помилок) та вибір потрібного варіанта слова або словоформи з дужок.

Завдання граматичного рівня передбачають утворення ступенів порівняння прикметників і прислівників, визначення порядку слів у реченні, трансформацію (перебудову) синтаксичних конструкцій, вибір потрібного варіанта граматичної форми, знаходження й виправлення граматичних помилок тощо.

Обов'язковим етапом під час аналізу наукового тексту є виконання студентами завдань, спрямованих на перевірку рівня сформованості правописних умінь і навичок (орфографічних і пунктуаційних). Це, як правило, вибір потрібного варіанта відмінкового закінчення, пояснення правопису складних слів, абревіатур, іменниково-числових назв, запис частини тексту (абзацу чи окремих речень), знімаючи ризику, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

До окремих текстів запропоновано завдання акцентуаційного рівня – визначення наголосу в словах-термінах.

Важливим складником аналізу фахового висловлювання є вміння грамотно оформлювати бібліографічний опис літературного чи електронного джерела відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Отож обов'язковим є завдання на складання бібліографічного опису джерела, звідки взято текст, використовуючи запропоновані елементи бібліографії.

Посібник розраховано на студентів усіх спеціальностей, що опановують курс „Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Суспільно-гуманітарний напрям Філологічний профіль

Текст № 1

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЗІСТАВНОГО МОВОЗНАВСТВА

I. Зіставне мовознавство привертає увагу лінгвістів багатьох країн, оскільки воно має не лише суто теоретичне значення, є основою практичного застосування лінгвістичної науки.

II. Вин (и, е)кнен..я контраст (и,і)вної лінгвістики зумовило вивчен..я іноземних мов що (не) втратило своєї актуал..ності (**й,і**) (**у/в**) наш час. Одним із/з/зі ч(и,і)н..иків які перешкоджают.. успішному навчан..ю іноземної мови є негативний (**в/у**)плив рідної мови. Цей (**в/у**)плив може бути усунутий шляхом зіставного аналізу рідної мови (**й/і**) тієї якою ніби(то) матеріал побудован..ий на контраст..(и/і)вній основі ускладнює вивчен..я другої мови.

III. Але ще Л.В. Щерба зазначав що усунути рідну мову під час навчан..я іноземної (ні)коли (не)вдаст..ся бо вона існує (**у/в**) свідомості учнів. Рідну мову можна усунути хіба (що) із/з/зі голови учня.

IV. Однак роль РІДНОЇ мови слід розглядати не лише в негативному плані (як заваду, причину інтерференції), а й у позитивному (як сприяння в засвоєнні іноземної мови). ПОЗИТИВНИЙ вплив рідної мови полягає у тому, що вона може служити *основною* для усунення негативного впливу рідної мови.

V. Із/з/зі контрактивною (зіставною) лінгвістикою (мовознавством) пов'язані два методичні прийоми (підходи) – контрастивний (зіставний) аналіз (розгляд) і аналіз (розгляд) помилок (ошибок).

VI. Контрастивний метод ставить за мету передбачення тих моментів де можуть виникнути труднощі або наоборот полегшення, в процесі навчання. Його основою – являється порівняльне описання базової (вихідної) мови учня і мови-цілі (референтної) яку він старається оволодіти.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, до якого підстилю наукового стилю належить текст
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у словах ЗІСТАВНИЙ, НАВЧАННЯ, ВИДАННЯ

Лексичний рівень

5. В абзаці У підберіть, на ваш погляд, найбільш стилістично виправдані лексичні варіанти і запишіть.

6. Випишіть з тексту три приклади двокомпонентних термінів «прикметник+іменник».

7. До виділених курсивом слів в абзацах I і IV підберіть рідномовні синоніми або іншомовного походження.

8. Доберіть антоніми до слів: виникнення, негативний.

9. За дефініцією визначте термін:

... - наука про мову, мовознавства.

... - важливий, істотний для певного часу; той, що відповідає найважливішим вимогам сучасності.

...- спосіб виконання чого-небудь; метод дослідження чого-небудь; усталений спосіб виконання або виготовлення чого-небудь.

...- метод наукового дослідження предметів, явищ та ін. шляхом розчленування їх (у думці або фактично) на складові частини.

...- здатність людини відображати дійсність у мисленні; сприйняття навколишнього світу, властиве людині; розум. Ясне усвідомлення чого-небудь.

Граматичний рівень

10. В абзаці IV знайдіть виділений великими літерами перший прикметник поставте у формі найвищого ступеня порівняння складеної форми, а другий – у формі вищого ступеня порівняння складеної форми.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. В абзаці VI знайдіть орфографічні, пунктуаційні, лексичні та синтаксичні огріхи. Відредагуйте його і запишіть.

12. Запишіть абзаци II і III, розкривши дужки; замість крапок поставте (якщо це необхідно) відповідні букви чи інші графеми; розставте пропущені розділові знаки.

13.Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: за основу тексту взято матеріал, розміщених на сторінках 20-21 підручника «Основи зіставного мовознавства», виданого в 2006 році Видавничим Центром «Академія» у м. Києві. Загальний обсяг – 520 сторінок. Автор видання – Михайло Петрович Кочерган.

Текст № 2

Лексема «концепція» у/вживалася у/в європейському науковому обігу здавна в/у значенні ідеї твор...(а/у), його задум...(а/у), стисло сформульованої програми мовця тощо. 2. Але когнітивна лінгвістика 1980-90-х років, почавши **активно** використовувати морфологічну основу цієї лексеми («концепт») у/в якості самостійного слово терміна в/у зовсім протилежному розумінні як комплекс... тематично споріднених знань про типову соціальну ситуацію,

зруйнувала **прозоре** семантичне наповнення термін...(а/у) «концепція», так що сьогодні він має розмаїття значень. **3.** Преподлагаемо розглядати «концепцію» двояко: суто філологічно (по її етимологією та історичним використанням, тобто як зародиш, задум, стисло сформульовану ідею висказування) і суто аналітично (концепцію можна сформулювати лише для цілей тлумачення, але її неможливо вичленувати з тексту. бо вона є текстовою цілісністю). Саме тому, а також завдяки кількісно **і/й** якісно значному практичному, критичному **і/й** теоретичному матеріалі **і/й** його копіткому аналізу можна стверджувати, що процес аналіз...(а/у) взагалі треба оцінювати сьогодні по-новому. **4.** Перш за все потрібно звернути пил...ну увагу на текст **і/й** прийняти за основу, що його зміст **та/і** форма втілюють якусь концепцію **у/в** тому сенсі, **у/в** якому її розуміє багато філологів **й/і** мистецтвознавців, стверджуючи, що концепцію твор...(а/у) ніколи не можна передати іншими засобами, крім тих, які **у/в**же використав її автор. *Так, В.В.Іванов, значний російський лінгвіст, заявив у 1978-ому році, що концептуальна ситуація ніколи не піддається вичерпному вербальному оформленню, якщо не мати на увазі повного повторення тлумачного тексту.* коли Е. Хемінгуея якось запитали, що він бажав сказати своїм оповіданням «Старий і море», то американський письменник не без іронічного підтекст...(а/у) відповів, що художній твір неможливо розглядати як паляницю **із/з** родзинками, де останні втілюють основний зміст, **й/і** що художній твір **й/і** є те, що **у/в** ньому розповідається. А коли – майже за сто років до Хемінгуея – Л.Толстого запитали, про що йдеться **у/в** його романі «Анна Кареніна», то він сказав, що для об...ективної відповіді йому треба повністю процитувати цей роман.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- 1.Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте
- 2.Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
- 3.Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

- 4.Доберіть український відповідник до слів:
лексема, лінгвістика, когнітивний, семантика, вербальний, лінгвіст, концепція
5. Доберіть синоніми до слова (слів):
тлумачення, письменник, повторення, ціль, вживати, стисло, основа, самостійний, вичленувати, копіткому, значний, пильний (пильна увага), задум
- 6.За дефініцією визначте термін:
... – слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень.
... – усний, словесний.
... – система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище; ідейний задум твору.
... – сукупність предметів, явищ, дій, властивостей тощо.

... – внутрішній, прихований зміст якого-небудь тексту, висловлювання.

7. Доберіть антонім до слова (слів):

стисло, самостійний, запитати, значний

8. Знайдіть помилку у реченні 3, запишіть зредагований варіант слова\словосполучення.

Грамматичний рівень

9. Визначте порядок слів у виділеному реченні.

10. Трансформуйте виділене речення так, щоб порядок слів був би зворотним (прямим).

11. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.

13. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.

14. Поясніть розділові знаки у реченні 2,4

15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: А. Ф. Науменко Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Філологічний аналіз тексту (Основи лінгвопоетики). Нова Книга Вінниця С. 60-61 2005 416 с.

Текст № 3

Розвиток мови загалом супроводжується постійними змінами. 2. Змінюється її звукова, лексична, морфологічна і/й синтаксична система. 3. Розвивається мова за своїми законами, які мають об'єктивний характер, тобто не залежать від волі людей. **В/У**сі зміни мови зумовлені зовнішніми і/та внутрішніми причинами. 5. До зовнішніх причин належать економічний і/та суспільно-політичний розвиток, вплив різних історичних подій, прогрес **в/у** науці та/і техніці, розвиток культури тощо. Зовнішні чинники є надзвичайно потужними. Від них залежить не тільки зміни **в/у** мові, а й/і саме існування чи зникнення мови. Мова існує доти, доки існує народ – носій цієї мови. Вона зникає тоді, коли зникає народ, що може трапитися внаслідок втрати державної незалежності, асиміляції політично панівною нацією **в/у** багатомовній державі чи **в/у**наслідок фізичного винищення. Так, на початку II тисячоліття до н.е. вимерла шумерська мова (існувала на території сучасного Іраку); **в/у** I ст. до н.е. – вавилоно-асирійська (аркадська) мова; на початку XVIII ст. – прусська і полабська. Причиною зникнення всіх цих мов послужили зовнішні чинники – історичні події, пов'язані із/з підкоренням та асиміляцією носіїв мов іншими народами. Зовнішні чинники впливають на зміни окремих структурних елементів мови: появу нових слів, вимову звуків, виникнення нових граматичних форм. До зовнішніх причин відносять і/й контактування мов – один із/з найсильніших чинників зміни і/й розвитку мови. **Однак не у/в усіх випадках мовних змін простежується пряма залежність від зовнішніх**

чинників. 15. Так, неодними суспільними умовами чи якимись іншими зовнішніми чинниками не можна об'яснити у/втрату носових голосних, зредукованих чи появу чергування. Такі явища розвиваються всередині мови, зумовлені її внутрішніми потребами, інерцією розвитку, тобто саморозвитком. Значить, внутрішн...омовні причини закладені у/в самій мові, у/в її внутрішній системі, у/в її можливостях й/і тенденціях. Це – суперечності, що є в/у мові, борот...ба між якими спричиняє зміни. Всі такі суперечності зводяться до суперечностей між потребами спілкування і/й мовними можливостями. Зовнішні і/й внутрішні причини взаємопов...язані, тому мовні зміни нерідко є наслідком взаємодії зовнішніх і/й внутрішніх чинників. Так, наприклад, зовнішні причини зумовили появу **нових** слів в/у певній мові, однак ці слова створені мовою за її законами і із/з її матеріалу. Зовнішній вигляд слова не залежить від зовнішніх чинників.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте
2. Діберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
редукція, контактування, елемент, асиміляція, лексема, об'єктивний, прогресс, тенденція
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
чинники, наслідок, нерідко, суперечність, зміни, носові (приголосні), підкорення, потужний
7. За дефініцією визначте термін:
... – система словесного вираження думок і почуттів, яка має певну звукову й граматичну будову і є засобом спілкування людей; мовлення, властиве комусь, манера говорити.
... – слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень.
... – злиття одного народу з іншим унаслідок засвоєння його мови, культури, національної свідомості.
... – напрям, у якому відбувається який-небудь розвиток (суспільства, економіки, культури); спрямованість у поглядах або дії, наміри властиві кому-небудь, чому-небудь; упереджена думка, що нав'язується читачеві або глядачеві.
... – ослаблення артикуляції ненаголошених звуків і зміна їх звучання.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
розвиток, створити, зовнішній, новий, потужний, поява
9. Знайдіть помилку у реченні 15, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
11. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
12. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
15. Поясніть розділові знаки у реченні 2,3,5
16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Кочерган М.П. Підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти Вступ до мовознавства: К Академія Видавничий центр 2002 С 45-46 368 с

Текст №4

Мова є однією з/зі знакових систем. У цьому **легко** переконатися, взявши до уваги той факт, що будь-який знак іншої семіотичної системи можна передати словом чи якимось іншим мовним виразом. Так, скажімо, можна показати на двері, а можна цей знак замінити словом «вийдіть». Однак не все, що є у/в мові, можна вважати знаком, а лише те, що служить для передачі інформації. Окремо взяти звуки мови не є знаками, бо вони нічого не означають. Вони мають план вираження і/й не мають план...(а/у) змісту...(а/у). Тому спілкуватися за допомогою лише окремих звуків неможливо. Немає підстав уважати повноцінним знаком і/й морфему, бо самостійно вона, як правило, значення не виражає, а тільки в/у складі слова. Так, зокрема, визначити, яке значення має ізол...овано взяте закінчення –а, неможливо, тоді як в/у складі конкретних слів воно **легко** встановлюється. Морфема не може самостійно реалізувати своє значення, тому її називають напівзнаком. Лексема (слово) має план вираження і/й план зміст...(а/у), який реалізується самостійно, тому лексему вважають справжнім знаком. Лексема як знак складається із/з незнаків (фонем). За допомогою обмеженого числа фонем можна створити необмежену кількість знаків (лексем). В/У цьому виявляється так званий принцип мовної економії. *Речення не можна вважати знаком, бо воно складається із/зі знаків і/й належить до рівня структур.* 8. Мовні знаки, як й/і знаки других семіотичних систем, є умовними, довільними. Вони не мають органічного зв...язк...(а/у) з/із явищами, які позначають. Про умовність мовних знаків свідчить й/і те, що одне й/і те саме поняття в/у різних мовах позначається різними звуковими комплексами і, навпаки, однакові звукові комплекси у/в різних мовах мають різне значення. Однак мова як знакова система відрізняється від усіх інших знакових систем. Вона на відміну від інших знакових систем, які є штучними, особлива, дуже **складна** природна знакова система. Ця особливість стосується не тільки її структури, яка має

багаторівневу організацію, а **й/ї** багатство її функцій. Мова є універсальною, всеосяжною знаковою системою. Будь-яку іншу знакову систему можливо передати мовою, а навпаки зробити неможливо. **В/Усе**, що ми можемо передати за допомогою мови, неможливо передати ні дорожніми сигналами, ні математичною чи хімічною символікою, ні навіть тими знаковими системами, які є похідними від мови (азбука Морзе, мова жестів тощо). Невербальні форми спілкування (міміка, жести) є допоміжними, супровідними щодо мови засобами.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
невербальний, організацію (багаторівневу), сигнал, комплекси (звукові), семіотичний, лексема, органічний, інформація, структура
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
штучний, особливий, однаковий, вираз, спілкуватися
7. За дефініцією визначте термін:
... – рух тіла чи рук, який супроводжує людську мову для підсилення її виразності або має значення певного знака, сигналу; взагалі рух руки або тіла.
... – умовне позначення явища, поняття, ідеї; художній образ, який умовно передає певну думку, почуття.
... – система словесного вираження думок і почуттів, яка має певну звукову й граматичну будову і є засобом спілкування людей; мовлення, властиве комусь, манера говорити.
... – слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень.
... – найменша значуща частина слова, що складається з однієї або кількох фонем.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
штучний, особливий, складний, різний
9. Знайдіть помилку у реченні 8, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.
10. Випишіть фахові терміни. Визначте, якими частинами мови вони виражені.

Граматичний рівень

11. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
12. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
13. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень:

14. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
15. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Вступ до мовознавства Кочерган М.П. Підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти К Видавничий центр Академія С 29-30 2002 368 с

Текст №5

Розвиток мови загалом супроводжується постійними змінами. 2. Змінюється її звукова, лексична, морфологічна і/й синтаксична система. 3. Розвивається мова за своїми законами, які мають об...єктивний характер, тобто не залежать від волі людей. В/Усі зміни мови зумовлені зовнішніми і/та внутрішніми причинами. 5. До зовнішніх причин належать економічний і/та суспільно-політичний розвиток, вплив різних історичних подій, прогрес в/у науці та/і техніці, розвиток культури тощо. Зовнішні чинники є надзвичайно потужними. Від них залежить не тільки зміни в/у мові, а й/і саме існування чи зникнення мови. Мова існує доти, доки існує народ – носій цієї мови. Вона зникає тоді, коли зникає народ, що може трапитися внаслідок втрати державної незалежності, асиміляції політично панівною нацією в/у багатомовній державі чи в/унаслідок фізичного винищення. Так, на початку II тисячоліття до н.е. вимерла шумерська мова (існувала на території сучасного Іраку); в/у I ст. до н.е. – вавилоно-асирійська (аркадська) мова; на початку XVIII ст. – прусська і полабська. Причиною зникнення всіх цих мов послужили зовнішні чинники – історичні події, пов'язані із/з підкоренням та асиміляцією носіїв мов іншими народами. Зовнішні чинники впливають на зміни окремих структурних елементів мови: появу нових слів, вимову звуків, виникнення нових граматичних форм. До зовнішніх причин відносять і/й контактування мов – один із/з найсильніших чинників зміни і/й розвитку мови. **Однак не у/в усіх випадках мовних змін простежується пряма залежність від зовнішніх чинників.** 15. Так, неодними суспільними умовами чи якимись іншими зовнішніми чинниками не можна об'яснити у/втрату носових голосних, зредукованих чи появу чергування. Такі явища розвиваються всередині мови, зумовлені її внутрішніми потребами, інерцією розвитку, тобто саморозвитком. Значить, внутрішн...омовні причини закладені у/в самій мові, у/в її внутрішній системі, у/в її можливостях й/і тенденціях. Це – суперечності, що є в/у мові, борот...ба між якими спричиняє зміни. Всі такі суперечності зводяться до суперечностей між потребами спілкування і/й мовними можливостями. Зовнішні і/й внутрішні причини взаємопов...язані, тому мовні зміни нерідко є наслідком взаємодії зовнішніх і/й внутрішніх чинників. Так, наприклад, зовнішні причини зумовили появу **нових** слів в/у певній мові, однак ці слова

створені мовою за її законами і із/з її матеріалу. Зовнішній вигляд слова не залежить від зовнішніх чинників.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте
2. Діберіть заголовки до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
редукція, контактування, елемент, асиміляція, лексема, об'єктивний, прогрес, тенденція
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
чинники, наслідок, нерідко, суперечність, зміни, носові (приголосні), підкорення, потужний
7. За дефініцією визначте термін:
... – система словесного вираження думок і почуттів, яка має певну звукову й граматичну будову і є засобом спілкування людей; мовлення, властиве комусь, манера говорити.
... – слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень.
... – злиття одного народу з іншим унаслідок засвоєння його мови, культури, національної свідомості.
... – напрям, у якому відбувається який-небудь розвиток (суспільства, економіки, культури); спрямованість у поглядах або дії, наміри властиві кому-небудь, чому-небудь; упереджена думка, що нав'язується читачеві або глядачеві.
... – ослаблення артикуляції ненаголошених звуків і зміна їх звучання.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
розвиток, створити, зовнішній, новий, потужний, поява
9. Знайдіть помилку у реченні 15, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
11. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
12. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
15. Поясніть розділові знаки у реченні 2,3,5

16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Кочерган М.П. Підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти Вступ до мовознавства: К Академія Видавничий центр 2002 С 45-46 368 с

Текст №6

Мова є однією з/зі знакових систем. У цьому **легко** переконатися, взявши до уваги той факт, що будь-який знак іншої семіотичної системи можна передати словом чи якимось іншим мовним виразом. Так, скажімо, можна показати на двері, а можна цей знак замінити словом «вийдіть». Однак не все, що є у/в мові, можна вважати знаком, а лише те, що служить для передачі інформації. Окремо взяти звуки мови не є знаками, бо вони нічого не означають. Вони мають план вираження і/й не мають план...(а/у) змісту...(а/у). Тому спілкуватися за допомогою лише окремих звуків неможливо. Немає підстав уважати повноцінним знаком і/й морфему, бо самотійно вона, як правило, значення не виражає, а тільки в/у складі слова. Так, зокрема, визначити, яке значення має ізол...овано взяте закінчення –а, неможливо, тоді як в/у складі конкретних слів воно **легко** встановлюється. Морфема не може самотійно реалізувати своє значення, тому її називають напівзнаком. Лексема (слово) має план вираження і/й план зміст...(а/у), який реалізується самотійно, тому лексему вважають справжнім знаком. Лексема як знак складається із/з незнаків (фонем). За допомогою обмеженого числа фонем можна створити необмежену кількість знаків (лексем). В/У цьому виявляється так званий принцип мовної економії. *Речення не можна вважати знаком, бо воно складається із/зі знаків і/й належить до рівня структур.* 8. Мовні знаки, як й/і знаки других семіотичних систем, є умовними, довільними. Вони не мають органічного зв...язк...(а/у) з/із явищами, які позначають. Про умовність мовних знаків свідчить й/і те, що одне й/і те саме поняття в/у різних мовах позначається різними звуковими комплексами і, навпаки, однакові звукові комплекси у/в різних мовах мають різне значення. Однак мова як знакова система відрізняється від усіх інших знакових систем. Вона на відміну від інших знакових систем, які є штучними, особлива, дуже **складна** природна знакова система. Ця особливість стосується не тільки її структури, яка має багаторівневу організацію, а й/і багатство її функцій. Мова є універсальною, всеосяжною знаковою системою. Будь-яку іншу знакову систему можливо передати мовою, а навпаки зробити неможливо. В/Усе, що ми можемо передати за допомогою мови, неможливо передати ні дорожніми сигналами, ні математичною чи хімічною символікою, ні навіть тими знаковими системами, які є похідними від мови (азбука Морзе, мова жестів тощо). Невербальні форми спілкування (міміка, жести) є допоміжними, супровідними щодо мови засобами.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
невербальний, організацію (багаторівневу), сигнал, комплекси (звукові), семіотичний, лексема, органічний, інформація, структура
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
штучний, особливий, однаковий, вираз, спілкуватися
7. За дефініцією визначте термін:
... – рух тіла чи рук, який супроводжує людську мову для підсилення її виразності або має значення певного знака, сигналу; взагалі рух руки або тіла.
... – умовне позначення явища, поняття, ідеї; художній образ, який умовно передає певну думку, почуття.
... – система словесного вираження думок і почуттів, яка має певну звукову й граматичну будову і є засобом спілкування людей; мовлення, властиве комусь, манера говорити.
... – слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень.
... – найменша значуща частина слова, що складається з однієї або кількох фонем.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
штучний, особливий, складний, різний
9. Знайдіть помилку у реченні 8, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.
10. Випишіть фахові терміни. Визначте, якими частинами мови вони виражені.

Граматичний рівень

11. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
12. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
13. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень:

14. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
15. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Вступ до мовознавства Кочерган М.П. Підручник для студентів вищих навчальних закладів освіти К Видавничий центр Академія С 29-30 2002 368 с

Текст №7

РІЗНОВИДИ РАДІОМОВЛЕННЯ

I. 1. За сферами безперечно діяльності всі програми радіо/організацій України можна поділити на суспільно-політичні художньо/мистецькі рекламні. **2.** Зрозуміло що цей поділ де/що умовний він зроблений переважно за предметно/тематичним принципом. **3.** Перша сфера далі поділяється за іншими **засадами** функціональна з якою метою? й адресна для кого?. **4.** Друга сфера поділяється на складові літературу драму музику тобто в основі предметно/тематична ознака що **(відображається, відбивається, висвітлюється)** що є змістовною ознакою програми.

II. 5. Може видатися, абстрагуючись від назв цих двох сфер радіомовлення — "суспільно-політичне" та "художньо/мистецьке", — що **(інша, друга)** сфера мовлення не/суспільна, не/має політико-ідеологічного забарвлення. **6.** Це не/зовсім так. **7.** **Діапазон прояву(а)** ідеолого-політичних тенденцій простежується у відборі тих чи інших **творів** для **ефіра(у)** і виконавців, у планово передбаченій підготовці музичного **"фона(у)"** того чи іншого мовлення. **8.** "Журналіст, обдарований, але хиткий у своїх патріотичних почуваннях, не є придбанням для журналістики", — зазначав С. Сірополко.

III. 9. Радіомовлення — це складне, багатогранне, поліфункціональне видавництво. **10.** **[Специфічний]** його характер полягає в тому, що воно є виробником національно-духовних цінностей у досить/таки великих **(обсягах, об'ємах)**. **11.** Зібрані разом програми одного дня склали би декілька томів. **12.** Таке виробництво також має свою внутрішню структуру, свій розподіл праці **(багаточисельний, численний)** загін радіожурналістів — кореспондентів, репортерів, оглядачів, коментаторів, редакторів, а також операторів, дикторів, акторів та інших співпрацівників, які забезпечують безперервну дію "ефірного конвеєра". **13.** Від технологічної структури радіовидавництва також до певної міри залежить запропонований поділ українського радіомовлення на види.

IV. 14. Радіожурналісти в **[інформаційних]** випусках оперативно розповідають про факти, події, що відбуваються в Україні та світі. **15.** Вони охоплюють політику, економіку, науку, літературу, мистецтво, музику, спорт, релігію, право, міжнародні відносини, побут, відпочинок тощо.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Знайдіть в I абзаці помилку, яка порушує такий критерій мовної культури, як чистота. Відредагуйте речення.

Лексичний рівень

3. У реченні 1,4, 10, 12 оберіть слово, яке б відповідала змісту речення.
4. До виділеного шрифтом слова з I абзацу (речення 3) підберіть запозичений еквівалент.

5. До виділеного напівжирним шрифтом слова з II абзацу підберіть український відповідник.
6. Підкреслене і виділене напівжирним шрифтом слово у II в абзаці включіть до синонімічного ряду.

Грамматичний рівень

7. Слова, подані в квадратних дужках в 10 і 14 реченнях, поставити: перше – у просту форму найвищого ступеня порівняння; друге – у складену форму вищого ступеня.
8. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
9. В останньому абзаці в кожному реченні визначити порядок розташування слів.
10. Речення 11 трансформувати так, щоби з'явився відокремлений дієприкметниковий зворот.
11. Випишіть іменники чоловічого роду (виділені курсивом і напівжирним шрифтом), обравши із дужок правильний варіант закінчення.
12. Знайдіть у тексті пряму мову та трансформуйте її в непряму.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Перепишіть речення I абзацу, розставивши розділові знаки.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: Із розділу 6 «Різновиди радіомовлення», який уміщено на сторінках 157-158 у підручнику Лизанчука В.В. «Основи радіомовлення», виданому у Львові у видавництві «Знання». Підручник вийшов друком у 2006 році на 628 сторінках.

Текст №8

I. 1. У сфері літературного редагування відбувається опредмечення комунікативно/інформаційних потреб суспільства керувати інформаційною системою керувати процесами **комунікації** в суспільстві потреба суспільного захисту інформаційних систем тощо. 2. До/речі підготовка редакторських кадрів обов'язково повинна включати розвиток і виховання названих суспільних потреб під/час читання дисциплін ідеологічного спрямування. 3. На факультетах журналістики й **редагування** необхідно читати окремий курс про суспільні інформаційні процеси регулювання інформаційних процесів розкриваючи роль й етику редактора при втручанні в суспільні інформаційні процеси. 4. Разом з тим мотиваційний аспект аналізу суспільної діяльності має й **[глибокий]** інтимний зміст оскільки суспільні потреби реалізуються через потреби конкретних осіб.

II. 5. Ознакою гармонії особи і суспільства є факт використання одного й того ж предмета для задоволення як власних, так і суспільних потреб. 6. Ідеальним, звичайно, є випадок, коли суспільно/виробничі мотиви збігаються з особистими, а фахівець живе виробництвом, як своїм власним життям, або

робота фахівця - це і є його особисте життя. **7.** Тобто виробник має високі суспільні потреби, мотиви, цілі, смисли. **8.** Якщо робота редактора над текстом *твор(у,а)* приносить редакторові [**добрий**] заробіток й дає належний соціальний захист, якого потребує редактор як людина, то суспільно/виробнича діяльність від того тільки виграє і відбувається природне задоволення суспільних потреб. **9.** Якщо ж особисті потреби й мотиви не збігаються з суспільними, то наявний конфлікт між людиною як особистістю і людиною як виробником, фахівцем. **10.** Цей соціально/психологічний конфлікт має різні вияви й прояви, все залежить від соціального *статус(а,у)* людини, її психології, її громадянської зрілості, її політичного спрямування й суспільної орієнтації. **11.** Безперечно, будь/яке суспільство, будь/яка соціальна група, будь/яке виробництво вимагає від людини уміння швидко адаптуватися до суспільно/виробничих потреб, само/пожертви заради спільної справи.

III. 12. Мотиваційний аспект діяльності редактора найбільш ідеологізована сфера його праці. Саме на цьому етапі роботи, коли спрацьовують механізми мотивації, проявляються ідеологічні погляди редактора, його ставлення до своєї праці.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Знайдіть у I абзаці помилки, які порушують такий критерій мовної культури, як доступність. Відредагуйте речення.

Лексичний рівень

5. До виділеного напівжирним шрифтом і курсивом слова в I абзаці доберіть синоніми.
6. До виділеного напівжирним шрифтом слова з I абзацу доберіть український відповідник.
7. За дефініцією визначте термін:
...- особа, яка виправляє, опрацьовує, готує до друку текст, рукопис.
... - обмін інформацією; спілкування, зв'язок
8. Доберіть антонім до слова (слів):

керувати, соціальний

Граматичний рівень

9. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
10. Випишіть іменники чол.роду (виділені курсивом та напівжирним шрифтом), обравши із дужок правильний варіант закінчення.
- 11.. Слова, подані в квадратних дужках у 4 і 8 реченнях, поставити: перше – у просту форму найвищого ступеня порівняння; друге – у складену форму вищого ступеня.
12. Знайдіть речення у якому пропущено тире між підметом і присудком.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Перепишіть речення з I абзацу, розставивши розділові знаки.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: Із розділу «Механізми редакторської праці та їх теоретичне обґрунтування», який уміщено на сторінках 81-82 у підручнику В.В.Різуна «Літературне редагування», виданому в Києві у видавництві «Либідь». Підручник вийшов друком у 1996 році на 240 сторінках.

Текст №9

I. 1. Якими б важливими не/були організаторські здібності журналіста яким би вагомим не був вклад працівника редакції у створенні відповідної атмосфери у редакційному колективі яким би контактабельним і пробивним не був співробітник газети головне що робить його професіоналом у сфері масової комунікації це вміння правдиво **[оперативно]** аргументовано яскраво і переконливо писати говорити і показувати якщо йдеться про аудіо/візуальні засоби інформації.

II. 2. Здатність ця може бути більшою або меншою. **3.** Вона може усвідомлюватись чи ні самою особою. **3.** Ця здатність може бути виявленою змолоду, а не/рідко так і залишається не/розкритою чи нерозвиненою.

III. 4. Але й серед тих, у кого явні літературні задатки, хто, як кажуть, володіє пером, трапляються особистості із особливими нахилами. **5.** Одні тяжіють до ґрунтового наукового *аналізу(a)* і спокійного вдумливого *опису(a)* природних і соціальних явищ. **6.** Такі переважно обирають науку. **7.** Інші схильні до образного, художнього осмислення життя і тому пробують свої сили у поезії чи прозі. **8.** А є й такі, які не можуть мовчати, які прагнуть негайно поділитися своїми думками із сучасниками і які шукають для цього трибуну. **9.** Не всі з них стають журналістами/професіоналами. **10.** Більше того, практика свідчить, що одна і та ж людина може бути і вправним журналістом, і вдумливим дослідником - соціологом чи істориком, і не/поганим белетристом. **11.** Але є й крайнощі, коли **[талановитий]** художник не може впоратись з елементарним репортажем, а майстер журналістського слова терпить **фіаско**, коли береться за роман чи драму. **12.** Не говоримо вже про ті щасливі випадки, коли видатні мислителі, філософи, політологи довго не поривали із газетою, журналом чи навіть телебаченням, а політики здобували особливу славу саме завдяки мас/медіа.

IV. 13. І все/ж, кожен із видів літературної праці має свою специфіку, вимагає своєрідних задатків. **14.** Літературна робота в журналістиці не/належить до найскладніших. **15.** Нерідко вона видається навдивовижу простою. **16.** Не/будучи найскладнішим видом літературної творчості, журналістика, за загальним визнанням, є водночас найважчим її видом.

V. 17. *Журналіст* має бути всебічно обізнаною людиною, бути якоюсь мірою універсалом, бачити зв'язки між різними явищами.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.

Лексичний рівень

5. До виділеного напівжирним шрифтом і курсивом слова в У абзаці доберіть синоніми.
6. До виділеного напівжирним шрифтом слова з III абзацу доберіть український відповідник.
7. Доберіть антонім до слова (слів):
мовчати, своєрідний, складний, різний
8. За дефініцією визначте термін:
... - інформаційний жанр публіцистики, оперативне повідомлення кореспондента (репортера) з місця події в пресі, радіо, по телебаченню.

Граматичний рівень

9. Слова, подані в квадратних дужках у 1 і 11 реченнях, поставити: перше – у просту форму найвищого ступеня порівняння; друге – у складену форму вищого ступеня.
10. Знайдіть речення, трансформували яке, ви повинні поставити тире між підметом і присудком.
11. Випишіть іменники чол. роду (виділені курсивом та напівжирним шрифтом), обравши із дужок правильний варіант закінчення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
13. Перепишіть речення з I абзацу, розставивши розділові знаки.
14. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Із розділу «Журналістика як вид творчої діяльності», який уміщено на сторінках 12-13 у навчальному посібнику В.Й.Здоровеги «Теорія і методика журналістської творчості», виданому в Львові у видавництві «ПАІС». Посібник вийшов друком у 2000 році на 180 сторінках.

Текст №10

МЕХАНІЗМИ РЕДАКТОРСЬКОЇ ПРАЦІ ТА ЇХ ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

I. 1.У/В сфері літературного редагування відбувається опредмечення комунікативно/інформаційних потреб суспільства керувати інформаційною системою керувати процесами **комунікації** в/у суспільстві потреба суспільного захисту інформаційних систем тощо. **2. До/речі** підготовка редакторських

кадрів обов'язково повинна включати розвиток **і/ї** виховання названих суспільних потреб під/час читання дисциплін ідеологічного спрямування. **3.** На факультетах журналістики **ї/і редагування** необхідно читати окремий курс про суспільні інформаційні процеси регулювання інформаційних процесів розкриваючи роль й етику редактора при втручанні **в/у** суспільні інформаційні процеси. **4.** Разом **з/із** тим мотиваційний аспект аналіз(**у/а**) суспільної діяльності має **ї/і** глибокий інтимний зміст оскільки суспільні потреби реалізуються через потреби конкретних осіб.

II. 5.Ознакою гармонії особи і суспільства є факт використання одного й того ж предмет(**у/а**) для задоволення як власних, так і суспільних потреб. **6.** Ідеальним, звичайно, є **випадок**, коли суспільно/виробничі мотиви збігаються з особистими, а фахівець живе виробництвом, як своїм власним життям, або робота фахівця - це і є його особисте життя. **7.** Тобто виробник має високі суспільні потреби, мотиви, цілі, смисли. **8.** Якщо робота редактора над текстом **твор(у,а)** приносить редакторові добрий **заробіток** й дає належний соціальний **захист**, якого потребує редактор як людина, то суспільно/виробнича діяльність від того тільки виграє і відбувається природне задоволення суспільних потреб. **9.** Якщо ж особисті потреби й мотиви не співпадають із суспільними, то наявний **конфлікт** між людиною як особистістю і людиною як виробником, фахівцем. **10.** Цей соціально/психологічний конфлікт має різні вияви й прояви, все залежить від соціального **статус(а,у)** людини, її психології, її громадянської зрілості, її політичного спрямування й суспільної орієнтації. **11.** Безперечно, будь/яке суспільство, будь/яка соціальна група, будь/яке виробництво вимагає від людини уміння швидко **адаптуватися** до суспільно/виробничих потреб, само/пожертви заради спільної справи.

III. 12. Мотиваційний аспект діяльності редактора – найбільш ідеологізована сфера його праці. Саме на цьому етапі роботи, коли спрацьовують механізми мотивації, проявляються ідеологічні погляди редактора, його ставлення до своєї праці.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
3. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.

Лексичний рівень

4. У 9 та 10 реченнях знайдіть слова, які можуть входити до паронімічної пари. Підберіть паронім, включіть до контексту, який дозволить виявити лексичне значення кожного слова.
5. До виділеного напівжирним шрифтом і курсивом слова в I абзаці доберіть синоніми.
6. До виділених напівжирним шрифтом слів з 1 та 9 речень доберіть українські відповідники.

7. Знайдіть у I абзаці помилки, які порушують такий критерій мовної культури, як доступність, а в 9 реченні – неправильно вжите слово. Відредагуйте речення.

Грамаіічній рівень

8. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну ризику і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.

9. Випишіть із абзацу II іменники чол.роду (виділені курсивом та напівжирним шрифтом), обравши із дужок правильний варіант закінчення або поставивши в род. відмінок однини.

10. У I абзаці оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Перепишіть речення з I абзацу, розставивши розділові знаки.

12. Поясніть розділові знаки у реченні 8.

13. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Із розділу «Механізми редакторської праці та їх теоретичне обґрунтування», який уміщено на сторінках 81-82 у підручнику В.В.Різуна «Літературне редагування», виданому в Києві у видавництві «Либідь». Підручник вийшов друком у 1996 році на 240 сторінках

Історико-правовий профіль

Текст №11

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СУДОВО/ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО/ПРАВОВИХ ПРОЯВІВ ВАНДАЛІЗМ(А,У)

Л.РОСТОМЯН

(Київський *(Н,н)аціональний (У,у)ніверситет* внутрішніх справ)

1.У *да (н, нн)ій* статті розглянемо можливості *судово/почерко/знавчого* дослідження *під /час* розслідування *кримінально/правових* проявів *вандалізм (а, у)*. 2. Вандалізм в сенсі *(К,к)римінального (К,к)одекса(а,у)* України може проявлятися в умисному знищенні або пошкодженні майна, пошкодженні шляхів сполучення і транспортних засобів, незако(н,нн) порубці *ліс(а,у)*, хуліганстві, знищенні, руйнуванні або пошкодженні релігійних споруд чи культових будинків, нарузі над могилою та в інших протиправних діяннях. 3.Основне завдання судово/почерко/знавчої експертизи дослідження *почерк(а,у)* як системи рухів що виявляються в рукописному тексті підписі цифрових позначеннях встановлення виконавця рукописного *текст(а,у)* його частини. 4. Це завдання розв'язується в процесі криміналістичного ідентифікаційного дослідження. 5.Для проведення екпертизи в розпорядження експерта необхідно надати слідуочі документи постанову про призначення

експертизи досліджувані об'єкти зразки *почерк(a,y)*. **6.** У постанові про призначення експертизи *нови(нн,ні)* міститься відомості про відомі обставини, які мають відношення до *предмет(a,y)* експертизи. **7.** Однією з особливостей проведення почерко/знавчої експертизи у справах про вандалізм є відсутність можливості представлення *ор(и,е)гіналів* досліджуваних написів, оскільки вилучити їх в натурі *не/представляється* можливим. **8.** Об'єктами судово/почерко/знавчого дослідження у справах про вандалізм є:

- 1) Почерк.
- 2) Підпис.
- 3) Зображення.

9. Зупинимося (докладно) на вимогах, що пред'являються до зразків *почерк(a,y)* і підписів, необхідних для порівняльного дослідження та їх вилучення. **10.** Як зазначає С. Качур(і,и)н, до вимог, що висувуються до зразків *почерк(a,y)* та підписів, належать: безсумнівність походження, порівня(н,нн)ість (за мовою й писемністю, часом виконання, цільовим призначенням і змістом, матеріалом письма, умовами виконання, станом пишучого, темпом письма, способом виконання), репр(и,е)зентативність.

.....
11. Результати судово/почерко/знавчої експертизи мають су(т,тт)єве значення для розслідування кримінально/правових проявів *вандалізм(a,y)*, які в переважній більшості вчиняються в умовах неочевидності. **12.** Висновок експерта дозволяє перевіряти причетність конкретної особи до *акт(a,y)* *вандалізм(a,y)*, з'ясувати обставини вчинення *злочин(a,y)*, отримати орієнтуючу інформацію, яка допоможе встановити істину в справі.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Виділіть у тексті абзаци, згрупувавши речення за мікротемами.
3. Складіть простий план тексту.

Акцентуаційний рівень

4. Випишіть підкреслені двома рисками слова (речення 3,6) і поставте в них наголос.

Лексичний рівень

5. Утворіть іменник від підкресленого слова, дайте його український еквівалент.
6. Випишіть термін, який характеризується такими ознаками: міжгалузевий, слово-термін (однокомпонентний), власне український, іменник.

Граматичний рівень

7. Випишіть слова, подані курсивом, обравши варіант правильної граматичної форми.
8. У 9-ому реченні поставте прислівник, поданий у дужках, у формі вищого ступеня порівняння (форма – залежно від текстової стильової належності).
9. Визначте порядок розташування слів у реченнях 11,12.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Виберіть нормативний варіант написання, виписавши слова, виділені жирним курсивом (зніміть скісну риску, розкрийте дужки, вибравши правильний варіант).

11. У реченнях 3,5-ому розставте розділові знаки.

12. Відшукайте помилки в тексті. Запропонуйте свій варіант редагування (пам'ятайте, що це помилки не орфографічні; вони стосуються граматичних норм, лексичних, стилістичних, технічного оформлення).

13. Зробіть бібліографічний опис цієї статті, якщо відомо, що вона була надрукована на сторінках 69 -72 журналу „Право України” в №6 за 2008 рік.

Текст №12

I. 1. Головною рисою концепції *раціоналізова...ого* парламентаризм(а,у) в аспекті *визначе...я конституційно/ правового* статус(а,у) *пр...зидента* є та що згадана концепція описує главу держави як особу яка *не/ утворює* окремої гілки влади і яка зокрема *не/ будучи* формально поєднаною із системою органів виконавчої влади виступає в ролі „арбітра” забезпечуючи взаємодію в системі органів державної влади загалом. 2. *Визначе...я пр...зидента* в системі поділ(а,у) влади як арбітра, згідно концепції *раціоналізова...ого* парламентаризм(а,у), унеможлиблює його віднесення до *будь/якої* з гілок влади, адже *оста...є* суперечило б *викона...ю* ним посередницької ролі в можливих конфліктних відношеннях між вищими органами держави. Згадана концепція *набула* на європейських теренах такої популярності, що із плином час(а,у) під впливом французької *державно/правової* теорії в *загально/європейському фаховому* середовищі склалася домінуюча парадигма *мисле...я*, яка стверджує, що *ототожне...я* глави держави з *якою/небудь* однією з гілок влади веде до гіпертрофії влади президента, що, у свою чергу, загрожує *поруше...ям* баланс(а,у) державних влад, і, відповідно, небезпечними *д...формаціями* у практиці *здійсне...я* принцип(а,у) поділ(а,у) влади. Тому загалом європейський континентальний підхід до пояснення природи інститут(а,у) *пр...зидента* передбачає, що його (інститут президента) неможливо *інт...грувати* в жодну з гілок влади.

II. Згадані вище підходи до визначе...я конституційно/правового статус(а,у) пр...зидента дістають свій вираз у *чи(н,нн)их* конституційних текстах і зумовлюють конституційну модель республіканської форми правлі...я в конкретній державі. Вони ж засвідчують той факт, що в теоретичному плані положення глави держави в системі поділ(а,у) влади на сьогодні продовжує залишатися предметом наукових *диску(сс,с)ій*. Як наслідок – у сучасний період фактично відсутні держави з тотожним конституційно/правовим статусом пр...зидента; *комп...тенції* кожного з них *притама...і* іноді *су(тт,т)єві* відмінності навіть у межах окремої моделі республіканської форми правління.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль гаукового стилю репрезентує запропонований текст:
1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Складіть простий план тексту.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у підкреслених словах.

Лексичний рівень

5. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція : «Правове становище осіб або організацій, установ тощо».
6. Підберіть українські еквіваленти запозиченим словам *арбітр, домінуюча, деформація*.
7. Запропонуйте запозичений еквівалент до слова *ототожне(нн,н)я*.
8. Випишіть термін за характеристикою: загальнонауковий, термін-слово (однокомпонентний), запозичений, іменник.

Грамати́чний рівень

9. Випишіть із абзацу I іменники чол. роду II відміни, обравши –із дужок– закінчення.
10. Доведіть положення про те, що в науковому тексті основна функція відносних прикметників – конкретизація значення абстрактних іменників, виписавши із першого абзацу 4 приклади-ілюстратори.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Перепишіть речення 1, розставляючи розділові знаки.
11. Випишіть виділені курсивом слова, вставляючи пропущені букви або знімаючи скісну риску. Якщо слово повторюється, виписуйте 1 раз.

Лексико-грамати́чний рівень

12. Знайдіть у реченні 2 дві помилки (лексичну і грамати́чну), виправте їх. Запишіть відредаговані речення.
13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи надану інформацію: уривок із статті Р.Мартинюка „Проблеми визначення конституційно/правового статусу пр...зидента України в умовах змішаної форми правлі...я”, що була надрукована в №5 ж. ”Право України” за 2009 рік на сторінках 65-71.

Текст №13

1. Проголошення державної незалежності України стало каталізатором багатьох позитивних процесів у вітчизняному правознавстві. 2. Після затяжної кризи почала виходити на новий виток свого розвитк(а,у) українська *історико/правова* наука. 3. В умовах відродження і поступового становлення основних державно/правових інститутів України зростає інтерес до поглибленого вивчення процесів *державо/творення* і *право/творення* на українських землях у минулому. 4. Одним з таких процесів було виникнення і функціонування звичаєвого права. 5. Серед джерел права на українських землях у XIV –XVIII ст. норми звичаєвого права *(відігравали помітну роль,*

відігравали помітне значення, мали помітну роль). 6. Вони виникали та формувалися в/ ході еволюції *господарсько/побутових (відносин, відношень, взаємин)* людей і спиралися на *загально/прийняті* «давні» норми поведінки, вироблені за різноманітних обставин. 7. (*Особливе значення, особливу роль*) для розвитк(а,у) українського права мало формування звичаєвого права в житті тих українських селян, які тікали від панського гніту на віддалені від властей простори середнього і нижнього Подніпров'я, Лівобережжя і називали себе козаками. 8. Виникло навіть нове поняття – «козацьке право» – сукупність правових звичаїв, більшість з яких склалася в Запорозькій Січі. 9. Звичаєве право запорозьких козаків залишається мало/дослідженим. 10. Серед спеціальних робіт присвячених безпосередньо цій темі можна назвати лише статтю А.Д-ського в якій розглянуто систему покарань на території Запорозьких Вольностей (Запорозькі Вольності – термін який з'явився в офіційних документах ХУІІІ ст. для позначення території яку контролювали запорозькі козаки) а також нариси М.Слабченка в яких проаналізовано *соціально/правову та адміністративно/територіальну* організацію Запорозької Січі.

11. Як відомо існують різні форми перетворення звичаїв у правові норми мовчазна згода держави фактичний розгляд справ у судах на підставі норм звичаєвого права і нарешті закріплення існуючих звичаїв у законі. 12. Українські землі у ХІV-ХVІІІ ст. входили до складу різних держав Великого князівства Литовського Речі Посполитої Російської держави зберігаючи за собою певну автономію. 13. Однією з ознак цієї автономії було визнання литовськими князями, польськими королями, російськими царями та імператорами існування звичаїв на цих землях (у тому числі і на Запорожжі) і можливості розгляд(а,у) справ у судах на підставі звичаєвого права у вирішенні загальних справ і одночасно дисципліни та суворого *єдино/начальства під/ час* воєнних дій.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль наукового стилю репрезентує запропонований текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Складіть простий план тексту.
4. Виділіть абзаци, групуючи речення за мікротемою.

Акцентуаційний рівень

5. Поставте наголос у словах *звичаєвого права, господарський, мовчазна, князівства, ознаки, визнання* (існування звичаїв).

Лексичний рівень

6. Випишіть із дужок, у яких запропоновані виділені жирним курсивом слова, нормативний варіант слововживання.
7. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Процес зміни, розвитку, перетворення когось, чогось».

8. Визначте наявність українського еквівалента у підкресленого двома рисками слова.

9. Випишіть із тексту приклади термінів-словосполучень, визначте їхню морфологічну будову.

Граматичний рівень

10. Випишіть підкреслені іменники, поставте їх у формі родового відмінка однини або розкрийте дужки й виберіть нормативне закінчення.

11. Аналізуючи відмінкову форму прізвища (підкреслене слово в реченні 10), визначте його рід.

12. Наведіть приклад речення із зворотним порядком розташування слів.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

13. Перепишіть речення 10, 11, 12, розставивши розділові знаки.

14. Випишіть слова, виділені курсивом, зніміть скісну риску.

15. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданими бібліографічними відомостями: уривок із статті І. Грозовського «Козацьке право», надрукованої в номері шостому журналу «Право України» за 1997 рік на сторінках 76 -80.

Текст №14

I. 1. Термін „відмивання” грошей, що є **[яскравим]** прикладом правової алегорії, порівняно недавно, хоча й досить міцно увійшов у науковий обіг за кордоном, де він широко використовується навіть у нормативно-правових актах.

II. 1. У вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі існують різні точки зору на походження цього поняття. **2.** Так, російським юристом-кримінологом Е.Івановим висловлюється думка, що термін „відмивання” грошей виник і почав ставати вживатися у США на початку 80-х років у зв'язку із *(ростом, зростанням)* не/зако(нн,н)ого поширення наркотиків і збільшення доходів від цього вид(у,а) злочин(нн,н)ої діяльності. **3.** За да(нн,н)ими британського правознавця У.Гілмора, названий термін давно вживався службовцями правоохоро(н,нн)их органів США як професійний жаргонізм, однак поширився він у ході відомого Уотергейтського політичного скандал(у,а) в США у середині 70-х років, а в правовому контексті почав використовуватися приблизно з 1982 рок(у,а).

III. 1. Виникнення поняття „відмивання” грошей породжує ряд концептуальних проблем, оскільки в сучасній юридичній науці не існує його загальноприйнятого визначення. **2.** Це пов'язано з тим, що сутність соціально-економічного явища, для позначення якого традиційно використовується термін „відмивання” грошей, практично не піддається комплексному і всебічному дослідженню в силу його складності та багатоплановості. **3.** Проте неоднакові, хоча і дуже схожі, визначення термін(а,у) „відмивання” грошей зустрічаються у різних джерелах, переважно у зарубіжних внутрішньодержавних програмних документах з питань боротьби зі злочин(нн,н)істю. **4.** Так створе(нн,н)а у **Великобританії Міжвідомча**

гру(пп,п)а протидії „відмиванню” грошей у Керівній програ(мм,м)і 1993 року визначає таке „відмивання” як проце(сс,с) за допомогою якого правопорушники прагнуть до того щоб приховати справжнє походже(нн,н)я доходів та володі(нн,н)я ними від протизако(нн,н)ої діяльності. 5.Більш ра(нн,н)є аналогічне визначе(нн,н)я да(нн,н)ого поняття датова(нн,н)е 1984 роком належить Комі(сс,с)її з організа(нн,н)ої злочи(нн,н)ості при (П,п)резидент(ові, і) США „відмивання” грошей це проце(сс,с) за допомогою якого приховуються існува(нн,н)я не/зако(нн,н)е походже(нн,н)я доходів а також їхнє використа(нн,н)я шляхом перетворе(нн,н)я їх таким чином щоб вони не/пі(дд,д)авалися ід(е,и)нтифікації як отрима(нн,н)і не/зако(нн,н)им шляхом.

IV. ...визначення „відмивання” грошей зустрічається переважно в тих джерелах, які не є нормативними актами або, будучи такими, приймаються для вузького кола адресатів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль наукового стилю репрезентує запропонований текст:
1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Складіть простий план тексту.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у словах *поняття*, *у середині*, *джерелах*.

Лексичний рівень

5. Доберіть український еквівалент до підкресленого слова.
6. У реченні 5 (абзац III) є слово, уживання якого за сучасними вимогами не бажане. Випишіть це слово і запропонуйте правильний варіант.
7. У якому слові – іменнику чоловічого роду однини, активно уживаному в тексті, закінчення в родовому відмінку -А(-Я) – -У(-Ю) залежить від лексичного значення? Конкретизуйте лексичне значення слова і відповідне йому закінчення.
8. Назвіть слово в абзаці IV, до якого можна підібрати паронім (типу *дипломат* - *дипломант*). Уточніть лексичне значення паронімічних слів.
9. В абзаці II виберіть із дужок (слова виділені жирним курсивом) нормативний варіант.
10. До підкреслених двома рисками і виділених жирним шрифтом слів доберіть синоніми (абзаци II, III).
11. У реченнях 3 (абзац II) і 5 (абзац III) є слова, що звучать і пишуться однаково, проте значення мають різні. Назвіть ці слова, визначте їхні значення та нормативність уживання.

Граматичний рівень

12. Поставте поданий у першому реченні в квадратних дужках прикметник у формі найвищого ступеня, обравши форму – просту або складену – відповідно до стильової приналежності тексту.

13. Випишіть з абзаців I, II підкреслені іменники, поставте у формі родового відмінка однини або розкрийте дужки й виберіть нормативне закінчення.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

14. Перепишіть речення, виділені жирним шрифтом, розставивши розділові знаки, вибравши із дужок варіант написання і знявши скісну риску для написання разом, окремо або через дефіс.

15. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданими бібліографічними відомостями: уривок із статті „Небезпека легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, одержаних злочинним шляхом” (автор Л. Доля), що надрукована в ж. „Право України”, в №2 за 2002 рік, на сторінках 89-93.

Текст №15

КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ 1648-1657

1. Ситуація довкола українських земель докорінно змінюється з появою Богдана Хмельницького. **2.** Ця людина змогла організувати небачений до того спротив польській владі. **3.** Взавши ініціативу в свої руки, він на початку лютого 1648 року розбиває облогу коронного війська, що знаходилася на Запорізькій Січі з 1638 року і повертає реєстрове козацтво на свою сторону. **4.** Тоді ж козацьким колом його було обрано гетьманом Війська Запорізького. **5.** Одразу ж почались інтенсивні перемовини з татарами про взаємну **військову/воєнну** допомогу. **6.** Всі ці події стали початком процесу, який увійшов в історію під назвою Народно-визвольна війна 1648-57.

7. Чекаючи допомоги з Криму Хмельницький рушив на **коронне військо**. **8.** Перша битва відбулася па річці (Ж, ж)овті (В, в)оди 29 квітня де зійшлося військо **козаків** та татар Тугая з військом коронного гетьмана Миколи Потоцького Стефаном. **9.** Після перемоги козаки рушили на ставку обох гетьманів коронного й польного Мартин Калиновський біля Корсуня. **10.** Тут **яскраво** проявив себе права рука Хмельницького Максим Кривоніс. **11.** 25 травня поляки були розбиті вщент. **12.** Це викликало великий резонанс не тільки в самій Польщі але й за кордоном.

13. Напередодні корсунського зіткнення помер король Владислав IV. **14.** Тож вже в червні з ініціативи канцлера Єжи Ослонського починаються переговори уряду з повстанцями. **15.** Вимоги козацького гетьмана були традиційними: збільшити реєстр до 12 тис., поновити козацьке самоврядування, заспокоїти конфлікти православних та уніатів у суперечках за храми. **16.** Паралельно з переговорами обидві сторони нарощували сили. **17.** Армії зустрілися біля села Пілявці й козаки значно переважали сили поляків та ще мали татарську кінноту на додачу. **18.** 23 вересня розпочався вирішальний бій. **19.** Він закінчився приголомшливою поразкою Речі Посполитої. **20.** Хмельницький отримав у свої руки багато гармат, пороху й коней. **21.** Ця перемога відкривала повстанцям дорогу на захід.

22.Армія рушила на Львів, взяла з нього контрибуцію і Хмельницький 26 липня видав універсал про захист міста. **23.**Тим часом по всій території Галичини, Покуття, Волині селяни почали нищити маєтки шляхти. **24.**Основні ж сили рушили на Замостя, що відкривало шлях на Варшаву. **25.**Через цю загрозу сейм призначає воєначальником князя Ярему Вишневецького. **26.**Ця досить цікава постать стала ключовою у боротьбі з Хмельницьким. **27.**На протязі лютого 1648 року, коли тривала облога міста, чисельність війська козаків значно скоротилось, почалась епідемія дизентерії, голод. **28.**У Польщі ж 17 листопада **новим** королем став Ян Каземір і частина старшини висловилися за відновлення переговорів з урядом. **29.**Відтак до Варшави рушило козацьке посольство, пропонуючи умови миру: амністія повстанцям; **дванадцятитисячний** реєстр; відновлення козацького самоврядування; право вільного виходу в море; усунення з території козацької юрисдикції кварцяного війська; надання гетьманові Війська Запорозького під булаву одного з старостів, розташованих там само.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень.

3. Дібрати український відповідник до слів: **сейм, епідемія, амністія.**
4. За дефініцією визначити термін:
 - ...примусові грошові або натуральні стягнення з населення окупованої території, які проводять ворожі війська;
 - ...об'єднання держав під владою одного монарха; союз держав;
 - ...той, що звучить у відповідь. Відгук, відгомін.
5. Підібрати антоніми до слів: **перемога, початок** процесу, **заспокоїти** конфлікти.
6. Знайти стилістичну помилку в реченні № 27, записати правильний варіант.
7. Виписати терміни з тексту.
8. У реченні № 5 вибрати правильний варіант. Як називаються такі слова?

Грамаітичний рівень.

9. Визначити порядок слів у реченні № 1.
10. Зредагувати речення №7, правильно вживаючи дієприслівниковий зворот.
11. Утворити аналітичну форму найвищого ступеня порівняння виділеного слова у реченні №28.

Акцентуаційний рівень.

12. Поставити наголос у виділеному слові (речення № 8).

Орфографічний і пунктуаційний рівень.

13. У реченні № 7 – 12 розставити розділові знаки, орфографічно правильно оформити слова.
14. Записати виділене слово (речення № 29) числовим позначенням.

15. Скласти бібліографічний опис, використовуючи після тексту елементи бібліографії. (Корнієнко О.М. Нариси військової історії України. Київ. Наш час, 2008. 488 с.)

Текст №16

1. Перша нині відома достовірна згадка про (Р, р)усів датується **839** роком у франкській хроніці Бертинські аннали. **2.** З IX століття скандинавські мореплавці почали освоювати новий торговий шлях на південь який отримав назву шлях з варяг у греки який починався з озера (І, і)льмень а далі проходив де малими річками де волоком і Дніпром у Чорне море. **3.** Київ відіграв велику роль завдяки своєму положенню на місці злиття двох найбільших артерій Русі Дніпра та Прип'яті.**4. Це дозволяло контролювати увесь (Д, д)іппровський шлях та сприяло торгівлі.** **5.** Тому коло Києва починає формуватися певний союз племен.

6. Візантія дізнається про нове потужне **об'єднання** після походу двох руських царів Аскольда та Діра на Константинополь у 860 році.**7.** Візантійські пам'ятки виразно зафіксували навернення до християнства Аскольда та його дружини у 60-х роках IX ст. **8.** Вже 862 року жителі **Новгород(у, а)** запросили нормана Рюрика до себе князем. **9.** Після його смерті в нього залишився малолітній син Ігор, а влада перейшла до його родича Олега, який став регентом. **10.** Він приїхав до Києва у 882 році, обманом убив місцевих володарів Аскольда й Діра та заволодів престолом.

11. Київ стає столицею держави, яка об'єднує придніпровські землі та Новгород. **12.** Олег значно зміцнив державу та провів кілька вдалих походів 907-го року до Візантії, за результатами якого остання виплатила величезну контрибуцію та надання права безмитної торгівлі. **13.** Коли Ігор виріс, обійняв княжий престол у 912 році та продовжив політику зміцнення Русі приєднавши уличів та тиверців. **14.** Уклав угоду з Візантією 944 року (**менш вигідну** ніж Олег). **15.** Ігор був вбитий древлянами під час збору дані у 945 році. **16.** Ольга, вдова Ігоря, жорстоко помстилася за смерть чоловіка. **17.** Вона провела податкову реформу, яка впорядкувала збір данини та здійснила кілька важливих дипломатичних місій. **18.** За її правління було побудовано багато замків й укріплень. **19.** Вона прийняла християнство.

20. Київське князівство Ольга передала (964) Святославу (син Ігоря), який був дуже войовничим та провів майже все життя у походах. **21.** Він підкорив в'ятичів і розгромив Хозарський каганат, державне утворення хазарів на сході. **22.** Вів дуже успішні війни з болгарами, куди навіть хотів перенести столицю, та Візантією. **23.** Але в 971 р. Святослав був взятий в облогу у фортеці Доростол. **24.** Йому прийшлося повернути завойовані землі та повертатися до Києва. **25.** Дорогою він був убитий печенігами біля дніпровських порогів.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовок до тексту.
3. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень.

4. Дібрати український відповідник до слів: **конституція, фортеця, митрополія, контрибуція.**
5. За дефініцією визначити термін:
...у монархічних державах тимчасовий правитель держави замість монарха;
...державне утворення у ряду тюркомовних народів за раннього середньовіччя.
6. Підібрати антоніми до слів: **зміцнити, об'єднати, важлива** місія.
7. Виписати з тексту слова-терміни.

Грамати́чний рівень.

8. Визначити порядок слів у виділеному реченні(№ 4).
9. Виписати речення зі зворотним порядком слів.
10. Утворити синтетичну форму вищого ступеня порівняння виділеного слова у реченні № 14.
11. Правильно записати закінчення у виділеному слові (реч. №8).
12. Виділений числівник у реч. №1 записати словами.

Акцентуаційний рівень.

13. Поставити наголос у виділених словах (реч. №2, 6).

Орфографічно і пунктуаційно оформити речення № 1 – 5.

14. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії. (Корнієнко О.М. Нариси військової історії України. Київ. Наш час, 2008. 488 с.)

Текст №17

1. Після поразки Польщі у 1939 р. Дмитро Дорошенко переїздить до Праги де знову викладає в (У, у)країнськiм (В, в)iльнiм (У, у) нiверситетi. 2. Iз закінченням Другої світової війни він опиняється в Мюнхені в складі професури (У, у)країнського (У, у)нiверситету який сюди перенесли з Праги 3. Унiверситет вшановує його почесним докторатом/докторантом а незабаром у 1946 р. обра..ий і на (П, п)резидента (У, у)країнської (В, в)iльної (А, а)кадемії (Н, н)аук яким він залишається до самої смерті. 4. Дмитро Дорошенко є автором понад тисячі праць з української історії, історіографії, культури, церкви, літератури та політичних взаємин з Європою. 5. Наукове ім'я йому зробили монографії про М. Костомарова, П. Куліша, В. Антоновича, **розвідка** "Православна Церква у минулому й сучасному житті українського народу" (1940). 6. Він написав розлогу монографію про гетьмана Петра Дорошенка, що поки залишається в **рукописах**. 7. Багато його робіт еміграційного **період(у, а)** (як через нагальні суспільні потреби, так і через неможливість писати доступу

до першоджерел) спрямовано на популяризацію знань про Україну як серед українських емігрантів, так і в європейських колах. **8.**Блискучий стиліст і дуже плідний автор, він написав декілька курсів історії для середньої школи, для вузів - три томи "Слов'янського світу в його минулому і сучасному" (1922), присвячені узагальнюючому образу етносів, які жили і розвивалися в одних умовах з українським народом, були з ним пов'язані, мали якісь контакти, впливали на нього або зазнали українського впливу. **9.**Для Українського наукового інституту він написав "Огляд української історіографії"¹ (1923) - перший повний історіографічний огляд літератури до української історії, головною метою якого, окрім просвітнього, було: "цілком інакше оцінити Костомарова, Антоновича, Лазаревського, Грушевського, ніж то у нас прийнято під впливом радикально — демократичного дурману". **10.**"Огляд" є спробою ревізії народницького бачення історії з її виключною увагою до "народу", до якого) не потрапляли заможні прошарки, та до національне - культурного **прогрес(у, а)**, та подання розвитку української історіографії з позиції державництва. **11.**Такий підхід дозволяв дійти часом парадоксальних висновків, як - то наприклад: "З погляду ясности державної національної традиції історіософія Костомарова була кроком назад в порівнянні хоча б з "Історією Русів".

12.Не можна не згадати величезного впливу на погляди, писання і діяльність Дмитра Дорошенка В'ячеслава Липинського. **13.**Познайомившись ще в молодості, вони були **найближчими** друзями і співробітниками на протязі довгих років, діячами гетьманського руху, ідейними однодумцями, що співпрацювали в ряді періодичних видань, зокрема в "Хліборобській Україні". **14.**Як **завважив Л. Винарі, історіографічні та історичні праці Дмитра Дорошенка безпосередньо в'яжуться з ідеологічно-історичними концепціями Липинського, що становлять ідеологічне підніжжя державницької історичної школи, у якій обидва відігравали провідні ролі.** **15.**Д. Дорошенко не лише популяризував концепції Липинського, зокрема його "Листи до братів - хліборобів" і видав популярний нарис "В'ячеслав Липинський і його думки про українську націю і державу" (Відень, 1925), але і інтегрував ідеї і розробки В. Липинського до власних наукових розвідок.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовки до тексту.
3. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень.

4. За дефініцією визначити термін:

...особа, що залишила батьківщину і виїхала в іншу країну на постійне чи тривале проживання;

...ґрунтовна наукова праця, в якій досліджується одне питання;

...особа, яка готується захищати докторську дисертацію.

5. Підібрати синоніми до слів: **плідний** автор, **заможні** прошарки, **концепція** Липинського.

6. Знайти стилістичну помилку в реченні № 13, виправити її.

Граматичний рівень.

7. Визначити порядок слів у виділеному реченні(№ 12).

8. Трансформувати виділене речення №14 у речення з прямою мовою.

9. Утворити аналітичну форму найвищого ступеня порівняння виділеного слова у реченні № 13.

10.Вибрати правильні варіанти закінчень виділених слів (речення № 7, 10).

Акцентуаційний рівень.

11. Поставити наголос у виділених словах (реч. №5, 6).

12. Орфографічно і пунктуаційно оформити речення № 1 – 4.

13. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії. (Юрій Мисик. Іван Мазепа. Київ, 2007, 72 С.)

Текст №18

1. Запровадження християнства – це епохальний **поворот** в історії Давньоруської держави, який не тільки суттєво вплинув на всі **сфери** тогочасного суспільного життя, а й надовго визначив характерні особливості вітчизняної моделі історичного **розвитк(а,у)**. 2.Прийшовши до влади, Володимир Великий спробував провести релігійну реформу, суть якої полягала в модернізації язичництва, запровадження на Русі **культ(а,у)** єдиного бога – громовержця Перуна. 3.Ієрархія новоствореного **пантеон(а,у)** відповідала розкладу політичних сил у країні, адже верховним божеством було визнано не полянського Даждь-бога, а новгородського Перуна. 4.Очевидно, Володимир мав зважати як на новгородську еліту, завдяки грошам якої прийшов до влади, так і на норманських **найманців**, на мечі яких спирався (громовержець Один – брат-близнюк литовсько-слов'янського Перуна – був покровителем скандинавської дружини). 5.Проте навіть модернізована стара релігія не відповідала потребам часу: вона гальмувала **процес** державо/творення; не захищала багатств і привілеїв феодальної верхівки, що набирала сили; ускладнювала розвиток **зв'язків** з християнськими країнами. 6.Тому запровадження нової державної монотеїстичної релігії стало життєвою необхідністю. 7.**Вибір** було зупине(нн,н)о на християнстві (В,в)ізантійського зразк(а,у).8. І це зовсім не /випадково. 9.По/перше ще за часів існува(нн,н)я античних міст держав для Подніпров'я визначився південний вектор цивілізаційної орієнтації, який значно посилювався з появою торгового шляху „із варяг у греки”.10. По/друге у державній еліті вже існували досвід та традиція хрещення (Аскольд, Ольга). пов'язані з Константинополем. 11.По/третє відповідно до (В,в)ізантійської моделі християнства світська влада домінувала над релігійною що цілком влаштувало великого князя ідеологічну підтримку своїм

державо/творчим планам він отримував а контроль над ним з боку церкви не/встановлювався. 12.По/четверте візантійське православ'я знайомило Русь з християнським віро/вче(н,нн)ям рідною мовою що пр.(е,и)скорювало і спрощувало процес поширення та утвердження нової релігії. 14.Єдине що тр(е,и)вожило Володимира – це реальна загроза через прийняття християнства потрапити в ідеологічну або/ ж навіть політичну залежність від Візантії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- 1.Визначте, який підстиль гаукового стилю репрезентує запропонований текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
- 2.Доберіть заголовки до тексту.
- 3.Складіть простий план тексту.
- 4.Виділіть абзаци, групуючи речення відповідно до кількості мікротем.

Лексичний рівень

- 5.У реченні 1 знайдіть помилку. Відредагуйте речення.
- 6.Доберіть синоніми до виділеного жирним шрифтом у реченні 1 слова.
- 7.Наведіть приклад терміна, який має такі ознаки: вузькоспеціальний термін, двоскладний, власне український, морфологічна будова «іменник+ іменник».
- 8.Доберіть синонім до підкресленого в реченні 11 слова.
9. Наведіть приклади (2-3) термінів-словосполучень (двоскладних), визначте їхню морфологічну будову.

Граматичний рівень

- 10.Випишіть виділені жирним курсивом слова, поставивши їх у формі родового відмінка однини або вибравши із дужок варіант нормативного закінчення.
- 11.Підкреслений двома рисками прикметник поставте у простій формі найвищого ступеня порівняння.
12. Наведіть 3 приклади з тексту (словосполучення), які б демонстрували роль відносних прикметників – конкретизаторів значення іменника.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

- 13.Перепишіть виділену жирним шрифтом частину, вибираючи із дужок нормативний варіант написання, розставляючи розділові знаки, знімаючи скісну риску.
- 14.Трансформуйте будь-яке речення із тексту, оформивши безпосереднє та опосередковане цитування.
- 15.Зробіть бібліографічний опис джерела за поданою інформацією: текст взято з розділу навчального посібника „Історія України” автора Бойка О.Д., що вийшов друком у видавництві „Академвидав” у 2005 році, с.74-75.

Текст №19

1. Запровадження християнства – це епохальний **поворот** в історії Давньоруської держави, який не тільки суттєво вплинув на всі **сфери** тогочасного суспільного життя, а й надовго визначив характерні особливості вітчизняної моделі історичного **розвитк(а,у)**. 2.Прийшовши до влади, Володимир Великий спробував провести релігійну реформу, суть якої полягала в модернізації язичництва, запровадження на Русі **культ(а,у)** єдиного бога – громовержця Перуна. 3.Ієрархія новоствореного **пантеон(а,у)** відповідала розкладу політичних сил у країні, адже верховним божеством було визнано не полянського Даждь-бога, а новгородського Перуна. 4.Очевидно, Володимир мав зважати як на новгородську еліту, завдяки грошам якої прийшов до влади, так і на норманських **найманців**, на мечі яких спирався (громовержець Одін – брат-близнюк литовсько-слов'янського Перуна – був покровителем скандинавської дружини). 5.Проте навіть модернізована стара релігія не відповідала потребам часу: вона гальмувала **процес** державо/творення; не захищала багатств і привілеїв феодальної верхівки, що набирала сили; ускладнювала розвиток **зв'язків** з християнськими країнами. 6.Тому запровадження нової державної монотеїстичної релігії стало життєвою необхідністю. 7.**Вибір** було зупине(нн,н)о на християнстві (В,в)ізантійського зразк(а,у).8. І це зовсім не /випадково. 9.По/перше ще за часів існува(нн,н)я античних міст держав для Подніпров'я визначився південний вектор цивілізаційної орієнтації, який значно посилювався з появою торгового шляху „із варяг у греки”.10. По/друге у державній еліті вже існували досвід та традиція хрещення (Аскольд, Ольга). пов'язані з Константинополем. 11.По/третє відповідно до (В,в)ізантійської моделі християнства світська влада домінувала над релігійною що цілком влаштувало великого князя ідеологічну підтримку своїм державо/творчим планам він отримував а контроль над ним з боку церкви не/встановлювався. 12.По/четверте візантійське православ'я знайомило Русь з християнським віро/вче(н,нн)ям рідною мовою що пр.(е,и)скорювало і спрощувало процес поширення та утвердження нової релігії. 14.Єдине що тр(е,и)вожило Володимира – це реальна загроза через прийняття християнства потрапити в ідеологічну або/ ж навіть політичну залежність від Візантії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- 1.Визначте, який підстиль гаукового стилю репрезентує запропонований текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
- 2.Доберіть заголовки до тексту.
- 3.Складіть простий план тексту.
- 4.Виділіть абзаци, групуючи речення відповідно до кількості мікротем.

Лексичний рівень

- 5.У реченні 1 знайдіть помилку. Відредагуйте речення.
- 6.Доберіть синоніми до виділеного жирним шрифтом у реченні 1 слова.

7. Наведіть приклад терміна, який має такі ознаки: вузькоспеціальний термін, двокомпонентний, власне український, морфологічна будова «іменник+іменник».

8. Доберіть синонім до підкресленого в реченні 11 слова.

9. Наведіть приклади (2-3) термінів-словосполучень (двоскладних), визначте їхню морфологічну будову.

Грамматичний рівень

10. Випишіть виділені жирним курсивом слова, поставивши їх у формі родового відмінка однини або вибравши із дужок варіант нормативного закінчення.

11. Підкреслений двома рисками прикметник поставте у простій формі найвищого ступеня порівняння.

12. Наведіть 3 приклади з тексту (словосполучення), які б демонстрували роль відносних прикметників – конкретизаторів значення іменника.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Перепишіть виділену жирним шрифтом частину, вибираючи із дужок нормативний варіант написання, розставляючи розділові знаки, знімаючи скісну риску.

14. Трансформуйте будь-яке речення із тексту, оформивши безпосереднє та опосередковане цитування.

15. Зробіть бібліографічний опис джерела за поданою інформацією: текст взято з розділу навчального посібника „Історія України” автора Бойка О.Д., що вийшов друком у видавництві „Академвидав” у 2005 році, с.74-75.

Текст №20

I. У першій половині XVIII століття Кримське ханство перебувало у васальній залежності від султанської Туреччини. Татарська держава користувалася досить широкими правами. Султан не міг страчувати кримських ханів, а міг тільки зміщувати їх з посад. Причому хани мали обов'язково походити з династії Гіреїв. Між її представниками точилась невщухаюча боротьба за владу, чим уміло користувався султанський двір для зміцнення своїх позицій у Криму. В міжособній боротьбі за ханський престол претенденти прагнули заручитися зарубіжною підтримкою. Погляди татарських можновладців усе частіше зупинялися на Запорозькій Січі як можливому, причому [близькому] союзнику на непростому шляху до ханського престол(а,у). Їх тільки стримували негативна реакція турецького уряд(а,у) і вороже (*відношення, ставлення*) татар до козаків-іновірців, які завдали їм великого лиха і клопоту.

II. 1. Однак після Хотинської війни (*положення, стан, становище*) Кримського ханства істотно змінилося. 2. За поразку під Хотином яничари розправилися з Османом II і звели на престол недоумкуватого Мустафу, що до цього перебував в ув'язненні. 3. Почався новий етап занепад(а,у) світової імперії, що позначилось і на Кримському ханстві.

III. Турецький уряд звільнив Джанібек-Гірея (у,в) пора(з,сь)ці під Хотином і звільнивши його з посади відправив на о.Родос у почесне заслуження. На його місце султанський двір поставив Мехмед-Гірея (1623-1627) звільнивши його перед цим з ув'язнення на тому самому острові. Новий хан повернув з вигнання у Персії свого брата Шагін-Гірея який як відомо проводив ворожу до Туреччини політику, і зробив його калгою тобто другою особою у ханстві. За наказом султана Шагін-Гірей 1623 року розпочав похід на мурзу (Б,б)уджацької орди Кантеміра покараючи якого вим(а,о)гав польський уряд. Вбачаючи у Кантемір-мурзі свого противника і бажаючи послабити Туреччину Шагін-Гірей змусив тридцяти/тисячну орду залишити (Б,б)уджацькі простори. Новий хан почав розправу зі своїми колишніми ворогами і не виконував усіх розпоряджень султана. Скрізь ширилися чутки про бажання братів іти війною на Туреччину і захопити султанський престол. Крим почав виходити з підпорядкування метрополії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, до якого підстилю наукового стилю належить текст :

- А. Власне науковий.
- Б. Науково-навчальний.
- В. Науково-популярний.)
- 2. Доберіть заголовки до тексту.
- 3. Складіть простий план тексту.

Лексичний рівень

- 4. Доберіть синоніми до підкресленого двома рисками слова.
- 5. Виберіть із дужок, у яких слова виділені жирним курсивом, нормативний варіант слововживання.
- 6. Випишіть із тексту термін за його ознаками: вузькоспеціальний, термін-слово (однокомпонентний), запозичений (грец.), іменник.

Граматичний рівень

- 7. Проаналізуйте правильність уживання прийменників У/В в абзаці I. Чи є помилкове вживання прийменника? Відредагуйте речення, у якому, на Ваш погляд, є помилка.
- 8. Наведіть 3 приклади з тексту (словосполучення), які б демонстрували роль відносних прикметників – конкретизаторів значення іменника.
- 9. Виділений у першому абзаці прикметник поставте у простій формі найвищого ступеня порівняння.
- 10. Яке речення в абзаці II має зворотний порядок розташування слів?
- 11. Випишіть іменники, підкреслені однією рисою, і поставте їх у формі родового відмінка однини або виберіть нормативне закінчення із дужок.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

- 12. Перепишіть виділену курсивом частину абзацу III, вставивши пропущені букви або вибираючи із дужок варіанти написання, розставляючи розділові знаки та знімаючи скісну риску.

13. Випишіть із абзацу II слова, виділені курсивом, поставте їх у формі родового відмінка однини або виберіть варіант закінчення.

14. Трансформуйте будь-яке речення із тексту, оформивши безпосереднє та опосередковане цитування.

15. Запишіть виділене курсивом і підкреслене слово з абзацу III, використовуючи мішаний варіант запису – буквенно-цифровий.

16. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст: стаття А. Чайковського „Міждержавне зближення Запорозької Січі з Кримським ханством у 20-30-х роках ХУІІІ ст.”, що була надрукована в ж. „Історія України” за 1998 рік, у №11, на сторінках 4-5.

Текст №21

Конституційні права і свободи людини, їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави, головним обов’язком якої є затвердження і забезпечення цих прав та свобод. Одним з **важливих** засобів такого забезпечення є юридичні гарантії. Без створення системи ефективних юридичних гарантій неможливо забезпечити кожному громадянину безперешкодне здійснення наданих йому прав.

Ніхто не заперечує, що одним з найголовніших конституційних соціально-економічних прав людини і громадянина є право на працю. Більше того, фахівці в галузі трудового права, посилаючись на слова **великого** німецького філософа *I. Канта* про те, що найсвятіше, що є у Бога на землі, — це право, можуть сказати: «найсвятіше, що є у людини на землі — це право на працю», яке вона найчастіше реалізує шляхом укладання трудового договор...**(y/a)** (контракт**(y/a)**). Воно є таким же природним, властивим людині, як і право на життя. Тільки завдяки праці люди задовольняють свої матеріальні та духовні потреби, створюють матеріальні і духовні цінності суспільства і держави.

Трудові права громадян з прийняттям Конституції *України* значно розширені. Разом з тим, як свідчить практика, вони не завжди належним чином забезпечуються.

Однією з таких причин є недосконалість юридичних гарантій щодо їх захист...**(y/a)**, а в деяких випадках незабезпеченість їх застосування.

До самих важливих, на наш погляд, юридичних гарантій захисту трудових прав працівників слід віднести: 1) правове регулювання розгляда трудових спорів: 2) належний державний нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю; 3) юридична відповідальність посадових осіб на порушення законодавства про працю.

Порядок розгляду трудових спорів регулюється, насамперед, главою XV “Індивідуальні трудові спори” КЗпП України та Законом України “Про порядок розгляду колективних трудових спорів (конфліктів)”, а при розгляді справи у суді — цивільним процесуальним кодексом України. Разом з тим, враховуючи й перспективу прийняття **нового** Трудового кодекс...**(y/a)**, цей порядок потребує певного вдосконалення.

По-перше, треба на теоретичному і законодавчому рівні визначити поняття трудових спорів. Аналіз трудових спорів дозволив автору визначити поняття цих розбіжностей не терміном “трудові спори”, а терміном “трудові конфлікти”, бо останній більш точно за змістом відображає це суспільне явище. Цей термін і буде використовуватись далі. Пропоную таке визначення: “Трудові конфлікти (у **широкому** значенні) — це передані на розгляд компетентних юрисдикційних органів розбіжності між працівником, групою працівників (трудоим колективом) чи профспілкою, з одного боку, та роботодавцем (роботодавцями), з іншого, з приводу застосування (тлумачення) норм трудового права, встановлення нових або зміни існуючих умов роботи, укладання, зміни та виконання колективного договору (угоди), які розв’язуються у визначеному законом порядку”.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Доберіть заголовки до тексту.
2. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте.
3. Сформулюйте основну думку тексту.
4. Визначте кількість мікротем у тексті.

Лексичний рівень

5. Доберіть синоніми до виділених жирним шрифтом слів.
6. Доберіть українські відповідники словам **конфлікт, договір, сфера**.
7. Випишіть з тексту запозичені слова, пояснити їх лексичне значення.
8. Утворіть синонімічний ряд до слова **узгодити**.
9. Доберіть антонім до слова (слів): свобода, конфлікт.

Граматичний рівень

10. Оберіть правильний варіант закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
11. Знайдіть та виправте граматичні помилки у виділеному реченні.
12. Утворіть ступені порівняння від виділених прикметників.
13. Визначте порядок слів у реченні (**III абзац, I речення**)

Орфографічний і пунктуаційний рівень

14. Пояснити правопис власних назв виділених курсивом.
15. Пояснити правопис слів з подвоєнням та подовженням приголосних.

Текст №22

I. Конфлікти права (юридичні) виникають з питань застосування (тлумачення) норм трудового права. Ці конфлікти виникають при порушенні (дійсному чи уявному) прав, установлених юридичними актами, мають позовний характер і, незалежно від того, є вони індивідуальні чи колективні, безперечно, повинні розглядатись компетентними юрисдикційними органами, рішення яких буде обов’язковим для конфлікуючих сторін.

II. Конфлікти інтересів (економічні) виникають, насамперед, між суб'єктами організаційно-управлінських **та/ї** соціально-економічних правовідносин (між трудовим колективом, профспілкою та роботодавцем) **у/в** зв'язку **з/із** вимогами про встановлення нових або зміну існуючих умов роботи, виробничого побут...**(у/а)** (**у/в** тому числі шляхом укладання ко...ективного договор...**(у/а)**), угоди, внесення до них змін **та/ї** доповнень), мають неперозовний характер **і/ї** природним буде розглядати їх шляхом примирних процедур на підставі компроміс...**(у/а)**.

III. Неузгодження цього питання викликає безплідні спори в теорії і вже має **негативні** наслідки на практиці.

IV. Так, індивідуальні трудові конфлікти, які складають більшість трудових конфліктів, згідно зі ст. 221 КЗпП України, розглядаються комісіями по трудовим спорам (далі КТС) і районними (міськими) місцевими судами, рішення яких є обов'язковим для працівника і роботодавця. У разі незгоди з рішенням комісії вони можуть оскаржити його в суді, відповідно до ст. 228 КЗпП. Звичайно, такі обов'язкові рішення вказаними органами можуть прийматись тільки при розгляді інд...відуальних трудових конфліктів права (юридичних).

V. О. Лапай з цього приводу відмічає, що редакція ст. 224 КЗпП України "Компетенція комісії по трудовим спорам", згідно з якою, ця комісія є обов'язковим первинним органом при розгляді трудових конфліктів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях (за винятком конфліктів, зазначених у статтях 222 і 232 цього Кодексу), не дає **прямої відповіді** про те, чи всі інд...відуальні трудові конфлікти, незалежно від їхньої юридичної природи, підвідомчі КТС. Скасувавши ст. 242 КЗпП України "Порядок розгляду спорів з приводу встановлення чи зміни умов праці", яка передбачала, що такі конфлікти між працівником і адміністрацією вирішувались адміністрацією за згодою з профспілковим комітетом підприємства, установи, організації, а при відсутності згоди — вищими господарськими і профспілковими органами, законодавець, однак, якогось іншого порядку (відповідного органу) розгляду конфліктів з цих питань не встановив (Закон України від 18.02.92р.). У зв'язку з чим О. Лапай вважає, що і КТС, і суд повинні розглядати всі **інд...відуальні** трудові конфлікти, в тому числі про встановлення нових або зміну існуючих умов праці [4, 51]. Такої ж точки зору дотримуються і деякі інші юристи [5, 11].

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Доберіть заголовки до тексту.
2. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте.
3. Сформулюйте основну думку тексту.
4. Визначте кількість мікротем у тексті.

Лексичний рівень

5. Доберіть антоніми до виділених жирним шрифтом слів.

6. Виписати з тексту запозичені слова, пояснити їх лексичне значення.
7. Доберіть український відповідник до слів: конфлікт, організація.

Грамматичний рівень

8. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА у II абзаці. Поясніть свій вибір.
9. Оберіть правильний варіант закінчення у іменниках чоловічого роду II відміни однини у II абзаці.
10. Визначити порядок слів у виділеному реченні (III абзац)

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Пояснити правопис слів з подвоєнням та подовженням приголосних.
12. Пояснити правопис власних назв та аббревіатур.
13. Виписати іншомовні слова, вставити пропущені літери.
14. Пояснити пунктограми у I абзаці.
15. Трансформувати I речення У абзацу в речення з прямою мовою .

Текст №23

I. Інша позиція, що на наш погляд є істинною, у Григорія Давиденко (головний консультант Верховного Суду України), який стверджує, що **нова** редакція глави ХУ КЗпП України вже не регулює порядк...(а/у) вирішення трудових конфліктів з цих питань — вони повинні вирішуватись працівником і роботодавцем шляхом їх погодження.

II. Щоб уникнути двозначності цієї статті, слід, до внесення відповідних змін у/в законодавстві, офіційно визначитись з/із цього питання хоча б Пленум...(а/у) Верховного Суд...(а/у) України у/в відповідній постанові, а при розробці нового Трудового кодексу...(а/у) обов'язково передбачити в/у ньому норму-дефініцію щодо поняття індивідуальних трудових конфліктів і/й викласти її, наприклад, у/в такій редакції: “Індивідуальні трудові конфлікти — це передані на розгляд компетентним юрисдикційним органам (комісія по трудовим конфліктам чи суд) розбіжності між працівником і/й роботодавцем з/із приводу застосування (тлумачення) норм трудового права, які розв'язуються у/в встановленому законом порядку”.

III. Поняття і порядок розгляд...(а/у) колективних трудових конфліктів визначаються Законом України “Про порядок вирішення колективних трудових спорів (- конфліктів)” від 03.03.98р. Згідно зі ст. 2 Закону колективний трудовий спір (конфлікт) — це розбіжності, що виникли між сторонами соціально-трудова відносин, щодо: а) встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побут...(а/у); б) укладання чи зміни колективного договору...(а/у), угоди; в) виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень; г) невиконання вимог законодавства про працю.

IV. Однак законодавець, незалежно від юридичної природи колективного трудового конфлікту, встановив єдиний примирно-третейський порядок їх врегулювання.

У. Разом з тим, за інформацією Національної служби посередництва і примирення, за змістом кількісна диференціація конфліктних вимог найманих працівників сформувався так: **а)** встановлення **нових** або зміни існуючих соціально-економічних умов праці й виробничого побуту - **35 (5,09%)**; **б)** укладання або зміни **колективного** договору, угоди - **17 (2,47%)**; **в)** виконання колективного договору, угоди - **54 (7,85%)**; **г)** невиконання вимог законодавства про працю - **553 (80,38%)**; **д)** інші вимоги - **29(4,21%)**.

УІ. 1. Як бачимо більшість з цих конфліктів це конфлікти права (юридичні) основними причинами виникнення яких (у тому числі що закінчувались страйками) є заборгованість по заробітній платі (на 10.11.2001 р. заборгованість складає 3 млрд. 135,5 млн. грн.), а також **широке** коло інших вимог пов'язаних із виконанням законодавства про працю, умов колективних договорів та угод - 88,23% усіх вимог. Наслідок цих конфліктів - тисячі людино-годин втрат робочого часу, на мільйони гривень недоданої продукції, соціальна напруга.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Доберіть заголовки до тексту.
2. Сформулюйте основну думку тексту.
3. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте.
4. Визначте кількість мікротем у тексті.
5. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень

6. Доберіть антоніми до виділених жирним шрифтом слів.
7. Випишіть з тексту запозичені слова, пояснити їх лексичне значення.
8. Доберіть український відповідник до слів: конфлікт, дефініція, диференціація, страйк.

Граматичний рівень

9. Випишіть числівники, записавши їх словами.
10. Оберіть правильний варіант закінчення у іменниках чоловічого роду II відміни однини. Свій вибір поясніть.
11. Виправте граматичні помилки у **I абзаці**.
12. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА у II абзаці. Поясніть свій вибір.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. У виділеному реченні поясніть орфограми та розділові знаки.
14. Виправте пунктуаційні помилки (IУ абзац, 1 речення).

Природничо-математичний напрям Фізико-математичний профіль

Текст №24

1. Аксиоми — це твердження, що приймаються без доведення і вважаються в математичній теорії вихідними. **2.** Аксиоми кожної математичної теорії дають точний і з математичної точки зору повний опис загальних й істотних властивостей і взаємозв'язків основних понять цієї теорії або стверджують існування деяких основних її об'єктів (понять) за певних умов.

3. Розповсюдженням є означення, за яким аксиоми — це істини, що не потребують доведення в силу їх очевидності.

4. Для багатьох течій ідеалістичної філософії *характерним* є погляд на аксиоми як на вічні, апріорні істини, що є продуктом чистого мислення. **5.** Для підтвердження своєї *точки зору* представники цих філософських *течій* зазначають, що геометрія Лобачевського була створена не на основі досвід(а,у), а формальною заміною в системі аксіом Евклід(а,у) аксиоми паралельності протилежним їй твердженням, причому всупереч безпосередньому досвід(а,у), який на той час нібито заперечував прийняту Лобачевським аксіому паралельності і спростовував ті логічні висновки, які він дістав з відповідної системи аксіом.

6. Систему аксіом називають.. (не)суперечл(е,и)вою або сумі(сн,стн)ою якщо виходячи(и,і) (з,із,зі) неї (не)можн(а,о) логічними міркува(н,нн)ями дістати висновки які виключали/б один одного.

7. Д. Гільберт довів, що з кожної суперечливої системи аксіом можна вивести будь-яке співвідношення, наприклад $0=1$. **8.** О(т,д)же суперечлива система аксіом (не)відбиває спі(в,вв)ідношен.. реал..ного світу тоб/то (не)має реал..ного зміст(а,у). **9.** На її основі (не)можн(а,о) побудувати скільки/небу(т,д).. змістовної мат(и,е)матичної теорії яка мала/б практичне застосував(н,нн)я. **10.** Тому суперечливі системи аксіом (в,у) мат(и,е)матиці (не)розглядають.ся. **11.** Таким чином перша вимога до системи аксіом покладе(н,нн)ої (в,у) основу певної мат(и,е)матичної теорії полягає (в,у) тому що ця система пови(н,нн)а бути (не)суперечл(е,и)вою.

12. Для доведе(н,нн)я (не)суперечл(е,и)вос..ті системи аксіом кор(и,е)стуют..ся методом модел(ів,ей).

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.

- А. Власне науковий.
- Б. Науково-навчальний.
- В. Науково-популярний.
- Г. Професійно-виробничий.

2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.

3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

- А. Науковий опис.
- Б. Наукова розповідь.
- В. Науковий роздум.
- Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Знайдіть лексичну помилку в 3-му реченні й запишіть зредагований варіант речення.

5. До виділених курсивом слів з 4-го і 5-го речень запишіть синоніми.

6. Випишіть чотири приклади однокомпонентних загальнонаукових термінів, що належать до давніх запозичень. Визначте, які з них є грецизмами, а які - латинізмами.

Граматичний рівень

7. Визначте порядок слів у 4-му реченні.

8. Від виділеного жирним шрифтом прикметника утворіть і запишіть складену форму найвищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 6, 8-12-те речення тексту, знімаючи ризику, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

10. Випишіть підкреслені в тексті іменники й поставте їх у формі родового відмінка однини. Вибір закінчення (-а/-я або -у/-ю) обґрунтуйте письмово.

11. 7-ме речення трансформуйте так, щоб цитування було безпосереднім.

12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Короткий тлумачний математичний словник за редакцією С.М. Кіро і Ю.М. Шмандіна, виданий у 1964 році у київському видавництві „Радянська школа”. Загальна кількість сторінок 428).

Текст № 25

ТЕОРІЯ КАТЕГОРІЙ

1. З 50-х рр. ХХ ст. почала розвиватися теорія категорій, основи якої створили американські математики С. Маклейн і С. Ейленберг.

2. Теорія категорій відіграє в математиці **узагальнювальну** роль, ніж теорія множин. 3. Теорія категорій, поряд з теорією множин, слугує

універсальною мовою сучасної математики. **4.** Категорії та функтори широко застосовують в усіх розділах математики як зручні засоби, які дозволяють з єдиних позицій розглядати різні математичні конструкції та формулювати загальні властивості різноманітних структур. **5.** Теорія категорій *суттєво* змінила погляди на обґрунтування математики, розширила можливості математичного мислення.

6. Під категорією в математиці розуміють сукупність одно/типних математичних структур (об'єктів) і відображень (морфізмів) між цими структурами, у якій виконується *ряд* природних додаткових умов.

7. Прикладами категорій є категорія множин Set категорія топологічних просторів Top категорія гру(п,пп) Gr і т.ін. **8.** Зокрема об'єктами категорії множин Set є довіл.ні множини а морфізмами об.єкт(а,у) A (у,в) об.єкт B – будь/які відображе(н,нн)я $f: A \rightarrow B$. **9.** Множення морфізмів співпадає з послідовним виконанням відображень. **10.** Значення одиничних морфізмів відіграють тотожні відображення множин у себе.

11. Під функтором (у,в) теорії категорій розуміють.. відображу(н,нн)я однієї категорії (у,в) іншу яке узгоджуєт..ся (з,із,зі) структурою категорії.

12. У межах теорії категорій у 1960-1970 рр. була здійснена «соціалізація» теоретико/множинної математики. **13.** Дослідження в теорії категорій було зосереджено навколо вивчення категорій з додатковою структурою, зокрема **важливого** значення набуло вивчення топосів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.
 - Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

- Знайдіть помилки щодо слововживання в 9-му і 10-му реченнях. Запишіть зредаговані варіанти речення.
- До виділених жирним курсивом слів з 5-го і 6-го речень запишіть синоніми.
- Випишіть приклади запозичених однокомпонентних вузькоспеціальних (математичних) термінів. Визначте, з якої мови вони походять.

Граматичний рівень

7. Визначте порядок слів у 12-му і 13-му реченнях.

8. Від виділених жирним шрифтом прикметників утворіть ступені порівняння: а) в 2-му реченні – складену форму вищого ступеня порівняння; б) в 13-му реченні – просту форму найвищого ступеня порівняння. Запишіть відновлені речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 7-8-ме, 11-те речення тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

10. Запишіть виділені курсивом числівниково-іменникові словосполучення з 1-го і 12-го речень словами.

11. Підкреслені в 2-му реченні іменники – власні назви поставте у формі давального відмінка однини.

12. Випишіть складні слова з 6-го й 12-го речень. Письмово обґрунтуйте правопис їх.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Стаття М. Шмигевського „Математичні обрії теорії множин” надрукована на сторінках 2-4 в журналі „Країна знань”, № 10 за 2010 рік).

Текст № 26

ТЕОРІЯ МНОЖИН

1. Теорія множин – це розділ математики, у якому вивчаються загальні властивості множин. **2.** Ця теорія лежить в основі більшості математичних дисциплін, зокрема теорії ймовірностей. **3.** Теорія множин здійснила глибокий вплив на розуміння предмет(а,у) самої математики.

4. Основи теорії множин заклав німецький математик Георг Кантор у 70-х рр. XIX ст. **5.** Він розробив програму стандартизації математики, в рамках якої математичні об'єкти пов'язувалися з тією чи іншою множиною.

6. (У,в)же через кіл..ка десятиліт.. майже (у,в)ся математика була перебудова(н,нн)а на теоретико/множи(н,нн)ій основі. **7.** Поняття теорії множин відображають *загальні властивості* математичних об'єктів. **8.** Як правило (у,в) математиці вивчают.. не/лише окремі об..єкти числа геометричні фігури тощо а й сукупнос..ті математичних об..єктів що містять.. скінче(н,нн)у або не/скінче(н,нн)у їх кіл..кіст.. .

9. Поня(т,тт)я множини є одним (з,із,зі) **фундаментал..них** понят.. математики. **10.** Уведення цього поняття спирається на його інтуїтивне сприйняття. **11.** Відоме інтуїтивне означе(н,н)ня яке дав множині Кантор Множина це багато де/чого що сприймаєт..ся як одне ціле.

12. (У,в) повсякде(н,нн)ому жи(т,тт)і ми використовуємо слова які (у,в)кажуть.. на те що мова (і,й)де про сукуп ніс..т.. об..єктів набір гру(п,пп)а сім..я кла(с,сс) список тощо. **13.** Але ці слова є загальними поняттями і, вжиті самостійно, не характеризують властивість об'єктів, які належать сукупності.

14. Множину розуміють як сукупність об'єктів довільної природи, об'єднаних за певною ознакою чи властивістю. **15.** Об'єкти множини називають елементами множини. **16.** Наприклад, такі сукупності об'єктів є множинами: множина деталей деякого механізм(а,у), множина студентів деякого університет(а,у); множина зірок певного сузір'я; множина натуральних чисел; множина розв'язків заданого рівняння; множина функцій, неперервних на заданому відрізку; множина точок площини, віддалених від початк(а,у) координат не *багато*, ніж на \mathbb{R} одиниць вимір(а,у); множина геометричних векторів простор(а,у).

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.
 - Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

- Знайдіть лексичну помилку в 5-му реченні. Запишіть зредагований варіант речення.
- До виділених жирним шрифтом слів з 7-го і 9-го речень запишіть синоніми.
- Випишіть чотири приклади двокомпонентних вузькоспеціальних (математичних) термінів. Визначте, якими частинами мови виражені їхні компоненти.

Граматичний рівень

- Визначте порядок слів у 4-му і 5-му реченнях. Відповідь письмово обґрунтуйте.
- Від виділених курсивом слів (прикметників і прислівників) утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в 7-му реченні – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) в 16-му реченні – просту форму вищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 6-те, 8-ме, 9-те, 11-12-те речення тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

10. Числівниково-іменникове словосполучення з 4-го речення запишіть словами.

11. Іменник – власну назву (ім'я і прізвище) з 4-го речення поставте у формі давального відмінка однини.

12. Випишіть з 3-го й 16-го речень підкреслені іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Стаття М. Шмигевського „Математичні обрії теорії множин” надрукована на сторінках 8-10 в журналі „Країна знань”, № 6 за 2010 рік).

Текст № 27

ТРАНСМІСІЙНИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ МІКРОСКОП

1. Конструкція сучасного (просвічуючого, просвічувального) **мікроскоп(а,у)** порівняно проста, однак виготовлення деталей повинно бути надзвичайно точним для максимального зменшення **рівн(я,ю)** аберації. **2.** Головним блоком являється колона, у верхній частині якої розміщено джерело електронів - так звану електронну гармату, нижче неї - систему магнітних лінз. **3.** Електронною гарматою є катод - розжарена вольфрамова нитка, розміщена в циліндрі **Венельт(а,у)**, яка внаслідок термоелектронної емісії стає джерелом електронів, і пластина **анод(а,у)**. **4.** Не так давно почали застосовувати монокристали **гексаборид(а,у) лантан(а,у) (LaB₆)** як джерела електронів, що дає (ряд, низку) переваг, зокрема тривалість використання такого **катод(а,у)** - не менше *1000 год*, адже тільки 100 для вольфрамової нитки. **5.** Анодом, розташованим трохи нижче по оптичній осі, виступає стальна пластина з отвором у центрі. **6.** (У залежності від, залежно від) **об'єкт(а,у)** дослідження і моделі **мікроскоп(а,у)**, різниця потенціалів між катодом і анодом може сягати *200 кВ* і більше. **7.** Розігнаний між катодом і анодом пучок електронів фокусується конденсорною лінзою і системою апертур на об'єкті – **[часто]** це особливим чином підготовлені зрізи, розміщені на мідній сіточці. **8.** Різні структури об'єктів характеризуються різною проникністю для електронів, відповідно в **[великий]** чи **[малий]** мірі поглинають електрони. **9.** Таким чином формується вихідний пучок, який через систему проєкційних електромагнітних лінз формує проєкцію зображення на флуоресцентному екрані. **10.** Слід зазначити що (у,в)середині колони **мікроскоп(а,у)** підтримує..ся глибокий вакуум тоб/то іншими словами тиск (у,в) системі повинен бути **порядк(а,у) 10⁻⁴ Па**. **11.** Для створе(н,нн)я такого

розрідже(н,нн)я працюють.. два насос(а,и) форвакуум(н,нн)ий та масля(н,нн)ий дифузійний а (у,в) де/яких виробників турбо/молекулярний. **12.** (У,в) сучасних мікроскопах вакуумна система повніс..тю автоматизова(н,нн)а і (у,в) біл..шос..ті випадків не/потребує жодного (у,в)труча(н,нн)я **оператор(а,у)**.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. З'ясуйте кількість мікротем у тексті. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний рівень

5. Знайдіть лексичну помилку в 2-му реченні й запишіть зредагований варіант частини речення.
6. До слів *помилка*, *помпа* випишіть із тексту терміни-синоніми.
7. У 1-му, 4-му і 6-му реченнях з дужок виберіть і запишіть доречний варіант слова.
8. Випишіть три приклади двокomпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

Граматичний рівень

9. Від виділених жирним шрифтом слів (прикметників і прислівників, узятих у квадратні дужки) утворіть ступені порівняння: а) в 7-му реченні – просту форму найвищого ступеня порівняння; б) у 8-му реченні – просту форму вищого ступеня порівняння. Запишіть відновлені речення.
10. 5-те речення трансформуйте так, щоб дієприкметниковий зворот стояв перед означуваним іменником. Запишіть трансформоване речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Запишіть 10-12-те речення тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
12. Випишіть з тексту виділені жирним шрифтом іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.
13. Запишіть виділені курсивом числівниково-іменникові словосполучення з 4-го, 6-го і 10-го речень словами.

Акцентуаційний рівень

14. Випишіть підкреслені слова і словоформи. Позначте в них наголос.

15. Зробіть бібліографічний опис джерела, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Стаття М. Щербатюк „Електронний мікроскоп: історія створення та сучасність” надрукована на сторінках 9-13 в журналі Країна знань”, № 9 за 2009 рік).

Текст № 28

1. У (С,с)онячній (С,с)истемі крім (С,с)онця (і,й) вос..ми (П,п)ланет є так звані малі тіла. 2. До них належать малі планети, або астероїди, комети, метеорні тіла і міжпланетний пил. 3. Із метеорної речовини складаються метеорні рої, частинки яких мають приблизно однакові орбіти і спільне походження, — значна частина їх є продуктами *дезінтеграції* відомих комет. 4. Решту часток міжпланетної метеорної речовини, кожна з яких має свою орбіту, називають спорадичними. 5. **Динамічна** складова (С,с)онячної (С,с)истеми — *комплекс* метеорних тіл різних розмірів — весь час поповнюється новими частинками і приблизно ж стільки їх втрачає.

6. Основними джерелами *появи* метеорних тіл та міжпланетного пил(а,у) є дезінтеграція ядер комет при наближенні їх до (С,с)онця та *руйнування* малих планет при зіткненнях між собою та з іншими тілами. 7. **Дрібні** пилові частинки виштовхуються світловим тиском за межі (С,с)онячної (С,с)истеми. 8. Дещо **великі** за розміром частинки, для яких гравітація (С,с)онця переважає над тиском світл(а,у) — їх радіуси не **малі** однієї десятитисячної сантиметр(а,у) — під дією ефект(а,у) Пойнтінга-Робертсон(а,у) гальмуються в полі сонячної радіації і по спіралях наближаються до (С,с)онця. 9. На де/якій ві(д,т)стані від н..ого нагрівають..ся (і,й) випаровуют..ся а найдрібніші залишки знову/таки виштовхуют..ся сонячною радіацією.

10. Те що небесне камі(н,нн)я падає (з,із, зі) неба відомо давно. 11. Про це написа(н,нн)о (у,в) таких пам'ятниках писемнос..ті як (Б,б)іблія (К,к)оран (С,с)таро/індій..ка (М,м)ахабхарата (Л,л)ітописи (К,к)ита(я,ю) (К,к)ореї епос про (Г,г)айавату. 12. Легенди про драконів, про Змія Горинича (Горинич — той, що живе «гори», тобто зверху, на небі) пов'язані з польотом яскравих метеорів-болідів. 13. Євангельське розуміння «апостол Петро» грецькою мовою означає «посланець неба — камінь».

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.

- А. Власне науковий.
- Б. Науково-навчальний.
- В. Науково-популярний.

Г. Професійно-виробничий.

2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.

3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

А. Науковий опис.

Б. Наукова розповідь.

В. Науковий роздум.

Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Знайдіть лексичну помилку в 11-му реченні й запишіть зретаговану частину речення. Поясніть характер помилки.

5. До виділених курсивом слів з 3-го, 5-го і 6-го речень доберіть синоніми.

6. Випишіть три приклади двоконпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

Грамагичний рівень

7. Від виділених жирним шрифтом прикетників утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в 5-му реченні – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) у 7-му реченні – просту форму найвищого ступеня порівняння; в) у 8-му реченні – просту форму вищого ступеня порівняння.

8. У 6-му реченні замініть недоречне вживання прийменника *при* з іменниками *наближення* і *зіткнення*. Запишіть зретагований варіант речення.

9. 7-ме речення трансформуйте так, щоб порядок слів був зворотним.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Запишіть 1-ше, 9-11-те речення тексту, знімаючи ризку, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

11. Випишіть з тексту підкреслені іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обгрунтуйте письмово.

12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Стаття К. Чурюмова „Кометно-астероїдна небезпека: реальність і вигадки” надрукована на сторінках 13-17 в журналі Країна знань”, № 1 за 2010 рік).

Текст № 29

1. Е. Шредінгер здивував науковий світ парадоксал..ним визначе(н,нн)ям Білок це аперіодичний криста(л,лл). 2. На/справді ні/яких пар(а,о)доксів цей вислів не/містит.. а лише узагал..нює то/й не/запереч(н,нн)ий факт що біологічна система є структурно/упорядкова(н,нн)им сер(и,е)довищем. 3. Властивості такого сер(и,е)довища як (і,й) криста(л,лл)ічного твердого тіла можн(о,а) описати за допомогою квазі/частинок одного (з,із,зі) фундамен-тал..них поня(т,тт).. квантової теорії конд(и,е)нсова(н,нн)ого стан(а,у) р(и,е)човини.

4. Квазі/частинки дуже схожі зі звичайними мікрочастинками наявністю маси, імпульс(a, y), кінетичної енергії. 5. Однак, якщо звичайні частинки існують самі по собі, зокрема і у вакуумі, квазі/частинки не можуть існувати поза конденсованим середовищем.

6. Г. Фрьоліх зробив припущення, що для функціонування біосистеми ключове значення відіграють фонони.

7. Рух атомів твердого тіла (при кімнатній температурі, за кімнатної температури) зводиться до малих коливань (відносно, стосовно) (становища, положення) рівноваги. 8. Коливальний рух складної системи із багатьма (степенями, ступенями) свободи може бути (представлений, представлений) як накладання окремих «нормальних» коливань – їх ще називають модами, кожне з яких (містить, має) свою власну частоту. 9. Загальна енергія коливального руху(a, y) системи дорівнює сумі енергій окремих нормальних коливань.

10. У кристалі нормальні коливання формують пружні хвилі, що (розповсюджуються, поширюються) через усю кристалічну ґратку. 11. Якщо розглядати коливальний рух з позиції квантової механіки, виявиться, що енергія та імпульс, пов'язані з кожним нормальним коливанням, квантуються. 12. Тобто вони можуть набувати лише певних значень, кратних деяким величинам, які мають фізичний зміст енергії та імпульс(a, y) «елементарних збуджень» коливального руху(a, y).

13. Кожне таке елементарне збудження можна розглядати в якості квазічастинки, яку назвали фонон, від грецького слова «голос», оскільки одним з різновидів пружних хвиль у кристалічній ґратці є звук.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Доберіть і запишіть заголовок до тексту.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.
 - Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний і граматичний рівні

- Знайдіть лексичні помилки у 6-му і 13-му реченнях й запишіть зретаговані варіанти частин речення.
- Поясніть лексичне значення елементів латинського походження в термінах *квазі/частинки*, *мікрочастинки*.
- У 7-10-му реченнях з дужок виберіть і запишіть доречний варіант слова.

7. Випишіть три приклади двокомпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

8. У першій і другій частині 6-го складного речення визначте порядок слів. Відповідь письмово обґрунтуйте.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 1-3-тє речення тексту, знімаючи ризику, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

10. Випишіть з тексту підкреслені іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Підкреслені іменники з 12-13-го речень поставте у формі родового відмінка однини. Свій вибір обґрунтуйте письмово.

11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Навчальний посібник І.М. Кучерука, І.Т. Горбачука „Загальна фізика” за редакцією В.Й. Сугакова виданий у м. Києві у видавництві „Вища школа”, 1990 рік, 367 сторінок).

Біологічний профіль

Текст № 30

СУЧАСНА БІОЛОГІЯ – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

I. Нарешті розшифровано **геном** людини. Створено генетично/модифіковані **організми**. **Біологи** наближаються до розкриття природи раку. Іде інтенсивний **пошук** ліків проти СНІДу. Новітні досягнення біології, особливо біотехнології, відіграють величезне значення для медицини, промисловості, сільського господарства.

II. Цей перелік можн(а,о) продовжувати нескінче(н,нн)о/довго. Ви звичайно мож(е,и)те спитати чи (в,у)сі досягне(н,нн)я біології є благом? Чи не/спотвор(е,и)мо ми живу природу отримавши на/прикла(т,д) г(е,и)н(е,и)тично/мод(е,и)фікова(н,нн)і рослини (і,й) тварини/монстри? Чи маємо ми етичне право (в,у)тручатися (в,у) г(е,и)нетичну природу людини навіть з/метою лікува(н,нн)я спа(т,д)кових захворювань?

III. Ці пита(н,нн)я викликают.. занепокоє(н,нн)я лю..тва. Але як заманл(е,и)во виглядают.. перспективи! Можливо (в,у) майбутн..ому ми змож(е,и)мо лікувати смертел..ні захворював(н,нн)я створити сіл..с..ко/господарс..кі рослини (з,із,зі) величезною (в,у)рожайніс..тю (і,й) тварин (з,із,зі) високою продуктивніс..тю вирішити проблему утилізації відходів. О(д,т)же напрями досліджен.. (в,у)чених/біологів є найрізноманітнішими.

IV. Однією з **цікавих і перспективних** галузей біології є молекулярна біотехнологія. Деякою мірою ця наука є унікальною: вона увібрала в себе молекулярну біологію, клітинну біологію, генетику, мікробіологію, фізіологію та екологію.

V. Передовсім біотехнологія орієнтована на потреби людства, отримання необхідних людству продуктів. (За допомогою, при допомозі) знань у (даній, цій) галузі стало можливим переносити гени з одного організму в інший, тобто змінювати спадкову інформацію методами генної **інженерії**. Сьогодні біотехнологію використовують у харчовій промисловості, фармацевтиці для отримання **лікарських** препаратів. У промислових масштабах сьогодні отримують антибіотики, антитіла, гормони. Іде розробка нових тест-систем і стратегій лікування раку, а також генетичних захворювань. Біотехнологічні методи широко (використовуються, використовують) у сільському господарстві для створення рослин і тварин з новими корисними **ознаками**. Також вони дозволяють звільняти довкілля від промислових відходів: створюються біологічні фільтри на базі мікроорганізмів, здатні очищувати стічні води.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне наукового.
 - Б. Науково-навчального.
 - В. Науково-популярного.
 - Г. Професійно-виробничого.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний і граматичний рівень

4. До підкресленого в п'ятому абзаці іменника доберіть і запишіть синонім.
5. Зредагуйте останнє речення першого абзацу. Запишіть правильний варіант речення.
6. Виберіть і запишіть відповідні варіанти слів із дужок у реченнях п'ятого абзацу.
7. Виділене перше слово в четвертому абзаці поставте у формі найвищого ступеня порівняння складеної форми, а друге слово – у формі вищого ступеня порівняння простої форми.
8. Випишіть з першого абзацу речення зі зворотним порядком слів.
9. Перебудуйте останнє речення п'ятого абзацу так, щоб дієприкметниковий зворот стояв безпосередньо після означуваного іменника.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Запишіть 2-3 абзаци тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант з дужок, вставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
11. Запишіть виділені слова першого абзацу у формі родового відмінка однини.

Акцентуаційний рівень

12. Випишіть виділені слова п'ятого абзацу. Поставте в них наголос.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Журнал „Біологія і хімія”, № 3, за 2009 рік), стаття Л.Остапенко знаходиться на 5-8 сторінках).

Текст № 31

ЧИ ПОТРІБНО ОХОРОНЯТИ ПРИРОДУ?

I. Ми постійно чуємо, що «природу слід охороняти». Про це говорять учені, педагоги, журналісти, політики... Ми звикли до цього заклику і навіть не замислюємося над його значенням.

II. Отже, чому ми повинні охороняти природу?

III. Певні істоти ми охороняємо через їх корисливість. Кабана та осетрів — щоб ласувати їх м'ясом; тирлич та баранець — щоб отримувати ліки; джмелів — для запилювання культурних рослин; дику пшеницю — для виведення нових сортів. Інші види — метеликів, квітів, деяких птахів ми зберігаємо, щоб милуватися їхньою красою.

IV. А наприклад, навіщо нам зберігати льодовичника Вествуда? Ця крихітна комашка трапляється лише у моховому покриві узлісь і лісових галявин. Користі від неї — ніякої, крім того, більшість людей її і **красивою** не назвуть і ніколи у своєму житті не побачать. Або деревій голий? Ця рослина росте в єдиному місці у світі — на гранітних скелях Кам'яних Могил. В Україні крім неї є ще кілька видів деревіїв, не таких вибагливих до місця зростання та ще й **корисних**. Навіщо зберігати деревій голий? Кому він потрібний? Що буде, коли він зникне?

V. Якщо льодовичник деревій голий або будь/який інший вид зникнуть на (З,з)емлі одним видом стане мен..ше. Біл..ше ні/чого не/трапит..ся. Але кожний вид живих істот (в,у)плете(н,нн)ий (в,у) чудове мереж(е,и)во жи(т,тт.)я нашої (П,п)ланети. Коли хто/сь (з,із,зі) них зникає віз(е,и)рунок не/руйнуєт..ся але змінюєт..ся. І змінюєт..ся бе(с,з)поворотно зниклу істоту не/можливо поновити тому й мереж(е,и)во жи(т,тт.)я (в,у)же ні/коли не/буде таким як за її існував(н,нн)я.

VI. Кожний (з,із,зі) нас це розуміє по/своєму. (В,у) кого/сь це почу(т,тт.)я розвинуто сильніше (в,у) кого/сь слабкіше. На/жаль ми не/завжди цінуємо велич (і,й) красу природи. Тому й не/розуміємо до/кінця що чин(е,и)мо коли руйнуємо довкі(л,лл)я знищуючи той чи інший вид.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.

А. Власне наукового.

Б. Науково-навчального.

В. Науково-популярного.

Г. Професійно-виробничого.

2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. До виділених слів першого абзацу доберіть і запишіть синоніми.
5. Зредагуйте перше речення третього абзацу. Запишіть правильний варіант речення.
6. Випишіть з тексту три приклади двокомпонентних термінів. Визначте, якою частиною мови виражені компоненти їх.

Граматичний рівень

7. Виділене перше слово в четвертому абзаці поставте у формі вищого ступеня порівняння простої форми, а друге слово – у формі найвищого ступеня порівняння складеної форми.
8. З I-III абзаців випишіть речення зі зворотним порядком слів. Свій вибір письмово обґрунтуйте.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 5-6 абзаци тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант з дужок, вставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
10. Поясніть уживання тире в другому реченні третього абзацу.
11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Журнал „Біологія і хімія” (№ 12 за 2005 рік), стаття С.В. Шапаренко „Чи потрібно охороняти природу” знаходиться на сторінках 14-16).

Текст №32

Вітамін К є родовою назвою хінонових сполук, що мають антигеморагічну дію. **2.** До них відносяться вітамін К1 (філохінон), який було виділено з/із люцерни, і/й вітамін К2 (менахінон), котрий синтезується мікроорганізмами, що містяться в рубці жуйних і товстому кишечнику різних видів тварин. Вітаміни К є похідними 2-метил-1,4-нафтохінону, які відрізняються між собою будовою бокового ланцюга, котрий являє собою поліізопреноїд. Крім вітамінів К1 і К2, відомо ряд синтетичних аналогів, біологічна активність яких вища. **4.** До них відносяться менадіон (вітамін К3), котрий здатний алкілюватися до менахінону, гідрохінон (К4), амінонафтоли (К5 і К6) і діамін (К7). Менадіон не має бокового ізопреноїдного ланцюг...**(а/у)**, він більш **активний**, ніж вітаміни К1 і К2. Філохінон знаходиться **у/в** хлоропластах зелених рослин і має боковий ланцюг **з/із** декількох ізопреноїдних одиниць. Менахінон синтезується бактеріал...ною флорою **і/й** має ізопреновий боковий ланцюг, що містить

подвійні зв...язки. Менадіон – синтетична форма вітаміну К, що використовується у вітамінних добавках. В організмі тварин вітамін К використовується у/в синтезі факторів згортання крові та/і ряду ферментів. **7.** К-вітамінний ранг тварин характеризує швидкість згортання крові, котре забезпечує білок фібрин, який утворюється з/із його розчинної форми фібриноген...**(а/у)**, за участю фермент...**(а/у)** тромбіну. У кістках вітамін К є коферментом глутаматкарбоксилази, яка каталізує перетворення глутамату в карбоксиглутамат (остеокальцит), котрий відіграє **важливу** роль **в/у** процесі кальцифікації. Згодовування коровам кормів з/із високим вмістом кумаролу, який перетворюється у/в їхн...ому організмі у/в дикумарол, що має антитромбінову дію, приводить до крововиливів і анемії, а у **важких випадках** – до їх загибелі. Тому дикумарол є антагоністом вітаміну К. Кумарол продукують плісені (гриби), що уражують свіжу конюшину. ***Споживання тваринами зіпсованого сіна або силосу, виготовленого з ураженої конюшини, які містять дикумарол, викликає численні крововиливи і навіть загибель телят.*** Картина дефіциту вітамін...**(а/у)** К у **великої** рогатої худоби, при якому спостерігаються численні крововиливи в різних органах і тканинах, має місце при згодовуванні сіна, виготовленого з донника лікувального, котрий містить багато дикумаролу. Лікують захворювання шляхом введення тваринам менадіону. Дикумарол є грибковий метаболіт, який інгібує синтез факторів згортання крові в організмі тварин. Показано, що токсикоз у телят, викликаний дією дикумаролу спостерігається при згодовуванні їм протягом 2-х або більше тижнів сіна конюшини, що містить 18 мг/кг дикумаролу. Ранніми ознаками недостатності вітамін... К у тварин є кульгання і крововиливи в різних органах і тканинах. Тривале введення тваринам дикумаролу веде до неконтрольованих кровотеч. Дикумарол проходить через плаценту і викликає крововиливи у плід... (а/у) і новонароджених тварин.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обгрунтуйте
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів: вітамін, синтетичний, фермент, каталізувати, антагоніст, анемія, дефіцит, інгібувати, синтез

6. Доберіть синоніми до слова (слів):
споживання, лікування, загибель, ознаки, важливий, плід

7. За дефініцією визначте термін:
...– одна з органічних сполук рослинного походження, необхідної для нормальної життєдіяльності людей і тварин.

...– хворобливий стан, який виникає у людини або тварини внаслідок дії токсинів і отрут.

...– частина травного тракту людини або тварини, що починається після шлунку і закінчується товстою кишкою; сукупність кишок.

...– сукупність усіх видів рослин, які ростуть на певній території або росли на ній у минулі геологічні епохи.

...– частина тваринного чи рослинного організму, що має певну будову і виконує певні функції.

8. Доберіть антонім до слова (слів):

різний, активний, утворитися, каталізувати, важкий, свіжий, дефіцит, загибель, багато

9. Знайдіть помилку у реченні 7, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Грамматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.

11. Трансформувати виділене речення так, щоб порядок слів був би зворотним (прямим).

12. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.

14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.

15. Поясніть розділові знаки у реченні 2, 4.

16. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: автор статті В. В. Влізло, назва праці «Біохімічні основи нормування вітамінного живлення тварин», стаття розміщена в періодичному виданні Біологія тварин 2007 т 9 № 1–2 С 25

Текст №33

Генетики з/із Пастерівського інституту виявили, що поширена в/у Південно-Східній Азії генетична мутація, підвищуючи ризик анемії, водночас служить щитом від малярії. Дослідження продемонструвало природний захист від *Plasmodium vivax* — маловивчених паразитів, що передаються комарами з/із укусом. Анавадж Сакунтамбхай та його колеги вивчили мутацію фермент...(а/у) G6PD, який шляхом окиснення молекул захищає клітини від ушкоджень. Зміни в/у його структурі можуть спричинити жовтяницю в/у немовлят і/та анемію після зараження певними збудниками. 4. В/Учені давно підозрювали, що цей фермент має відігравати помітну роль у/в механізмі імунітет...(а/у) до малярії, однак експерименти, які проводилися раніше в/у Африці, де вивчався вплив G6PD на малярійного паразит...(а/у) *Plasmodium falciparum*, не дали потрібного результат...(а/у). В/Удача посміхнулася фахівцям в/у іншому регіоні. 5. Як повідомляється в/у прес-релізі

інститут...(а/у) Пастера, генетики звернули увагу на Таїланд, де дуже поширена мутація фермент...(а/у) G6PD, відома як Mahidol. Команда Сакунтамбхая провела генетичне дослідження 384 осіб, біл...шість із/з яких належала до етнічної групи каренів. Частота Mahidol-мутації в/у них становила близ...ко 24%. За семирічний період кількість епізодів захворювання збереглася приблизно такою ж, однак завдяки мутації кількість паразитів в/у крові піддослідних була набагато меншою, ніж у/в контрол...ній групі, що полегшувало перебіг захворювання, повідомляють генетики в/у статті, опублікованій у «Science». У/В жінок це зниження становило від 30 до 61 % (розкид пояснюється наявністю однієї або двох копій «захисного» ген...(а/у), а в/у чоловіків уміст паразитів був на 40 % меншим. Для вчених уже давно не секрет, що тисячорічна бороть...ба з/із малярією внесла певні корективи в геном людини. Так, відомо, що понад одна третя африканців, які живуть південніше от Сахари, відзначаються мутацією – специфічною деформацією еритроцитів, що знижує ризик занедужати на малярію, але водночасно дає прихил...ність до серпоподібно-клітинної анемії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обгрунтуйте
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
мутація, деформація, анемія, епізод, паразит, механізм, імунітет, коректив, специфічний, експеримент
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
боротьба, ризик, опублікувати, поширений, щит, структура, секрет
7. За дефініцією визначте термін:
...– гостроінфекційна хвороба, що супроводжується виснажливими нападами гарячки; болотна пропасниця.
...– наука про закономірності спадковості та мінливості організмів.
...– організм, який живе в тілі або на тілі інших організмів, живеться за їх рахунок і завдає їм певної шкоди.
...– раптова зміна спадкових ознак і властивостей організму.
...– специфічна складна білкова речовина тваринних і рослинних організмів, що виробляється клітинами і сприяє прискоренню хімічних процесів, які відбуваються в організмах.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
менший, деформація, занедужати, коректив, ризик
9. Знайдіть помилку в останньому реченні й запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Грамотичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.

11. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.

13. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.

14. Поясніть розділові знаки у реченні 4, 5

15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: автор статті Панчук І. В., назва статті «Тип ластинчасті. Загальна характеристика та філогенетичне значення», розміщена праця у фаховому журналі Біологія за 2010 рік, номер якого 12 (276), виданий журнал був у квітні.

Текст №34

Гірудотерапія – це лікування медичними п'явками. Медична п'явка цікава тим, що може обходитись без їжі два роки. ***В її кишечнику є особливі бактерії, які обробляють кров так, що вона тривалий час залишається свіжою.*** Тому п'явки живляться приблизно раз на півроку. За одне живлення ця порівняно невелика істота (12 см) може висмоктати до 50 г крові, слинні залози п'явки виділяють речовину, яка не дає крові зсідатися. Практичне значення п'явок зумовлене перш за все використанням їх у медицині. **5.** Секрет слинних залоз медичинської п'явки, крім гірудину, про який уже впоминалося, містить також речовину, що розширяє капіляри. **7.** Здавна й дотепер медичні п'явки застосовували **в/у** разі гіпертонії, крововиливів у мозок, тромбофлебіт...**(а/у)**. На різні частини тіла прикладають п'явок, які висисають значну кількість крові, знижуючи кров...яний тиск **і/й** розширюючи судини, що поліпшує кровообіг. Останнім часом медичних п'явок почали вирощувати **в/у** штучних умовах. **9.** У Франції **та/і** деяких інших країнах п'явок вигодовують на гусях, потім смажать **і/й** вживають **в/у** їжу як делікатес. Риб'ячі п'явки завдають досить відчутних збитків риборозплідникам, а пташині – у місцях вигул...**(а/у)** водяних свійських птахів. Кровососні п'явки, особливо **в/у** тропіках, завдають шкоди скотарству **та/і** самій людині. В Україні шкода від п'явок незначна. П'явки – це прісноводні, рідше – морські чи наземні хижі або кровосисні тварини, розмірами від кількох міліметрів до 20 і більше сантиметрів. Відомо близько 400 видів, **із/з** них в Україні — близько 30. Тіло п'явок сплюснене, видовжене і складається **зі/з** сталої кількості сегментів (30 або 33). Шкіра п'явок утворює багато поперечних кілець, що не збігаються **з/зі** справжньою сегментацією: на кожний **сегмент** припадає три-п'ять таких кілець. Шкірно-м'язовий мішок складається з одношарового епідермісу, що виділяє на поверхні тонку кутикулу, підстилаючого його сполучнотканинного шар...**(а/у)** й кільцевих, діагональних та поздовжніх шарів м'язів. Тонка прозора кутикула часто злущується у вигляді тонких плівок. Це можна спостерігати під час утримання

п'явок у лабораторії. Шкірні покриви дуже **багаті** на залози, що виділяють слиз, який сприяє пересуванню п'явок і роботі їхніх присосків. Мускулатура у п'явок добре **розвинена**. Об...єм м...язів може становити до 65 % загального об...єму їхнього тіла. Способи пересування у п'явок **різноманітні**, вони крокують по субстрат...(а/у). Для багатьох п'явок характерні дихальні рухи: вони прикріплюються заднім присоском до субстрат...(а/у) і роблять тілом хвилеподібні рухи для полегшення газообмін...(а/у) у/в шкірі.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах
Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
субстрат, епідерміс, капіляр, делікатес, сегмент

6. Доберіть синоніми до слова (слів):
істота, крокувати, сталий, розширити, незначний, справжній

7. За дефініцією визначте термін:

...– частина круга, обмежена дугою чи хордою; одна з однорідних ділянок, з яких складаються деякі органи або частини тіла.

...– мікроскопічний, одноклітинний організм.

...– речовина чи предмет; речовина, на яку діє фермент.

...– тканина живого організму, здатна скорочуватися, забезпечуючи функцію руху частин тіла; мускул.

...– орган, що виробляє необхідні для організму речовини або видаляє кінцеві продукти обміну.

8. Доберіть антонім до слова (слів):

рух, полегшення, задній, справжній, тонкий, свійський, особливий, розвиток, тіло,

9. Знайдіть помилку у 5 реченні, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.

11. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

12. Напишіть сполучення іменник+числівник словами: *384 особи, 24%, зниженні від 30 до 61%*.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.

14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.

15. Поясніть розділові знаки у реченні 7, 9

16. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи подані елементи бібліографії: автор статті Шам А Л, назва праці «Гірудотерапія», надрукована стаття була в журналі Біологія за квітень 2010 року, номер журналу 10 (274), розміщена стаття в журналі на 14 і 15 сторінках.

Географічний профіль

Текст №35

I. В/У умовах зростання антропогенного впливу на природне середовище, зокрема на рельєф, винятково **важливого** значення набувають питання оцінювання антропогенної трансформації рельєф...(а/у), яка за своїми масштабами часто перевершує природні. **2.** По сучасними представленням антропогенний геоморфогенез – це розділ загальної геоморфології, де вивчаються создані й/і перетворені людиною форми рельєф...(а/у) та роль антропогенного фактора у/в формуванні природних і/й природно-антропогенних форм рельєф...(а/у). Стосовно визначення антропогенного морфогенезу як понятійної категорії існують різні тлумачення. Антропогенний морфогенез – це вся сукупність процесів, явищ і/й форм, пов'язаних з діяльністю людини і/й суспільства, що, на нашу думку, **глибоко** відображає сутність антропогенного рельєфоутворення. Результатом сукупної дії процесів є формування природно-антропогенного та антропогенного типів рельєф...(а/у), а також розвиток антропогенних і/й природно-антропогенних процесів, спрямованість дії яких у/в більшості випадках може бути протилежною.

II. Формування сучасного рельєфу зумовлено поєднанням природних та антропогенних чинників геоморфогенезу, які визначають динамічний стан рельєф...(а/у), а також напрями прогнозування, розвитку та управління несприятливими рельєфоутворювальними процесами, що виникли внаслідок господарської діяльності. Проблеми, які постали внаслідок діяльності людини, набувають **загрозливого** характер...(а/у), значно погіршують нормальне функціонування геоморфосистем, **динамічну** рівновагу тощо. **9.** Саме тому в структурі сучасних геоморфологічних досліджень детальне вивчення й аналіз антропогенного навантаження (антропогенних форм рельєф... та процесів) набувають важливого значення і/й мають за мету

створення інформаційної бази про об'єкти та види антропогенного впливу... на рельєф

пошуки оптимальних методів та засобів збору необхідної інформації про стан рельєф... та його зміни під дією антропогенного впливу оцінювання наслідків впливу... різних видів антропогенного навантаження на рельєф

районування території за ступенем антропогенного впливу... на рельєф і його наслідками.

III. Аналіз антропогенних форм рельєф...(а/у), як складових елементів геоморфосфери, здійснюється методами морфологічного та морфометричного аналіз...(а/у) із залученням великомасштабних топографічних карт, аерофотознімків, матеріалів дистанційного зондування Землі, склад...(а/у) антропогенних відкладів, інтенсивності постгенетичних природно-антропогенних процесів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

4. Доберіть український відповідник до слів:
трансформація, рельєф, фактор, морфогенез, метод, інформація, генетичний, топографія, інтенсивність, фотознімок, дистанція.
5. Доберіть синоніми до слова (слів):
метод, зростання, формування, характер, нормальний, структура, дослідження, оптимальний, елемент.
6. За дефініцією визначте термін:
... – рельєф, створений або значною мірою змінений під впливом діяльності людини.
... – відношення величини довжин зображення (на карті, малюнку) до величини довжин самого зображуваного предмета.
... – сукупність нерівностей на земній поверхні
... – це розділ загальної геоморфології, який вивчає створені й перетворені людиною форми рельєфу та роль антропогенного фактора у формуванні природних і природно-антропогенних форм рельєфу.
... – це вся сукупність процесів, явищ і форм, пов'язаних з діяльністю людини і суспільства, що, на нашу думку, найповніше відображає сутність антропогенного рельєфоутворення.
7. Доберіть антонім до слова (слів):
зростання, важливий, сучасний, формування, загрозований, динамічний, розвитку, виникати, протилежний.
8. Знайдіть помилку в 2 реченні й запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

9. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
10. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА.

13. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
 14. Розставте розділові знаки у реченні 9
 15. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: Український географічний журнал за 2009, номер якого 1, автор статті Саченко О.М., назва праці «Наукові засади вивчення антропогенного геоморфогенезу на території житомирської області».

Текст №36

Україна є найбільшою за площею державою з усіх, чії землі повністю лежать на Європейському субконтиненті. Унікальність її місця в Європі зумовлюється двома моментами. З одного боку, Україна знаходиться на самоу стикові атлантичної **і/й** континентальної частин Європи. **4. ІЗ/З** другого бок..., Україна постала на найбільш ширшій ділянці євразійської чорноземної черти, яка починається від Панонії, пронизує наскрізь ряд європейських держав і Росію, тягнучись аж до Далекого Востоку. За океаном є своєрідне продовження цієї смуги – уздовж США та Канади. Друге подібне чорноземне кільце, але набагато менше і фрагментарніше, охоплює південну півкулю. Значні ділянки його проходять через Бразилію, Аргентину, Австралію, Нову Зеландію. **8. Легко** помітити, що українська діаспора розсіювалася саме **в/уздовж** цих чорноземних плям планети. Названі дві **головні** географічні особливості України (проміжне розташування **і/й** чорноземи) визначають ключові риси нашої природи, а відтак і суспільного розвитку.... Україна нагадує, з одного бок..., напівострівні країни північного Середземномор'я – Іспанію, Італію, Туреччину **і/й** особливо балканські держави. **11.** Проте, на відміну від них, гори не відіграють тут такої системотворчої ролі. Україна переважно рівнинна країна, але теж орієнтована рельєфом на південь, до Чорного **і/й** Азовського морів, що є східними відрогами Середземномор'я. **Проміжне положення України зумовило надзвичайну різноманітність нашої природи.** Якщо більшість європейських країн відзначається одним природним типом, то Україна має аж п'ять кліматично-рослинних зон: поліську, лісостепову, степову, гірську **і/й** середземноморську (на південному березі Криму). Такий поділ існував не споконвіку, а вितворився відносно нещодавно, після розтанення останнього льодовик..., коли спершу різко диференціювалися ліс і степ, а згодом з'явилася **і/й** середина лісостепова зона. Дуже швидко археологічні культури України теж поділилися на лісові, степові й лісостепові, відтворюючи природні особливості своїх ареалів. Три найбільші природні зони України вдало доповнюють одна одну. Кожна **з/із** них зумовлює цілком певний спосіб життя свого населення. Різниця природних умов підштовхує населення до контакту **й/і** обмін.... Така взаємодія в масштабі цілої України фіксується ще **з/із** часів землеробської трипільської цивілізації **і/та** сучасних її степових кочівників. **Інтенсивно** контакти здійснювалися на стикові природних зон. Саме тут ще у сиву давнину вимальовуються основні поселенські вузли України. Майже всі обласні центри України лежать на межі Полісся **і/й**

Лісостепу, Лісостепу **і/й** Степу, Степу **і/й** моря. Більші міста Карпатського регіону вирости там, де гори переходять **в/у** долину, вздовж традиційних торгових шляхів, вони першими зустрічали подорожніх **і/й** цілі каравани, що тільки-но долали останній гірський хребет.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС й письмово обґрунтуйте
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
ареал, унікальність, діаспора, цивілізація, контакт, фіксується
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
своєрідний, диференціювати, положення, держава, ключовий, планета
7. За дефініцією визначте термін:
... – розселення, відселення народу по різних країнах світу.
... – поділ, розчленування цілого на якісно відмінні частини.
... – сукупність людей, що постійно живуть у межах якоїсь конкретно вказаної території.
... – велика лінійно витягнута позитивна форма рел...єфу з чітко відбитими схилами, що перетинаються у верхній частині.
... – регіон, район, область; територія поширення чогось.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
давнина, найбільший, найширший, різноманітність, цивілізація, зустрічати, гірський хребет, останній
9. Знайдіть помилку у 4 реченні, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
11. Трансформуйте виділене речення так, щоб порядок слів був би зворотним (прямим).
12. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень:

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
15. Поясніть розділові знаки у реченні 8, 11
16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: автор статті Федака С. надрукував свою працю в другому випуску

збірника праць за 2010 «Геополітика України», назва праці «Історико-етнографічний фактор у сучасній геостратегії України».

Текст №37

1. Територія Бермудського трикутник... розташована у/в Атлантичному океані, а саме: між Бермудськими островами, Пуерто-Ріко і/й півостровом Флоріда. Площа Бермудського трикутник... трохи більше 1 млн. км. 3. Це солідна частина океану і/та відповідно – морс...кого дна і/та атмосфери над океаном. Щоб получить деяке представлення про географію та історію район..., розглянемо якісь дані про нього. Дно цієї площі більш-менш вивчене **досконало**, тут є шельфи, материковий схил, глибоководні жолоби, коралові рифи, крайові й/і серединні плато, рівнини, підводні гори. Дно Бермудського трикутник... умовно поділяється на дві частини: південну й/і північну. 7. У південній частині знаходиться шельф Флоріди, Багамські банки, протоки й/і глибоководний жолоб Пуерто-Ріко. 8. Тут рельєф морського дна виглядає дуже пересіченим: **широкі** відмілини чергуються з **великими** океанічними глибинами. В/У північній частині рельєф дна більш-менш одноманітний. **Широкий** шельф переходить в/у простору глибоководну рівнину, на півночі і/й на сході якої виступають підводні гори. Деякі з/із них мають назви, деякі – безіменні. Вони піднімаються над площею дна на 150–200 м. і/й вище. Вигляд їх – конусоподібний. Більш низькі гори називаються підводними горбами. У проекції вони мають круглу або еліпсоподібну форму, їх діаметр складає від декількох до десятка кілометрів. Схили підводних гір більш стрімкі, ніж схили гір на суходолі, їх ухил складає 10–30°. Спостерігаються схили гір і до 40°. Окремі гори мають вигляд **простих** конусів, інші – подібні великим цоколям, **із/з** яких піднімаються декілька конусів меншого розмір... Підніжжя великих підводних гір дуже плавно переходять у ложе океан... Вершини деяких гір знаходяться під водою, а деякі – виступають над поверхнею води у вигляді островів. Острови, що дали назву всьому Бермудському трикутнику, вважаються вершинами підводних гір, що піднімаються з Бермудського плато. Гори Бермудського трикутника базальтові, утворилися внаслідок виверження вулканів в/у давні часи. Гори мають великі коралові рифи. **На морському дні Бермудського трикутник... розташовується підводний жолоб Пуерто-Ріко – найнижча частина дна Атлантичного океан....** Тут глибина досягає 8742 м. Під дном Бермудського трикутник... знаходяться в основному осадові породи – вапняки й/і пісковики. Товщина їх коливається від 1–2 км (Бермудське плато) до 5–6 км (Багамські банки і/й їх околиці). У цілому рельєф території Бермудського трикутник... досить своєрідний із/з точки зору геології і/й географії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль НС

2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
4. Розбийте текст на абзаци.

Акцентуаційний рівень: поставте наголос у підкреслених словах

Лексичний рівень

5. Доберіть український відповідник до слів:
атмосфера, рельєф, територія
6. Доберіть синоніми до слова (слів):
своєрідний, коливатися, утворитися, пересічний, простий
7. За дефініцією визначте термін:
... – газоподібна оболонка Землі та деяких інших небесних тіл; повітря.
... – підвищена рівнина з рівною або хвилястою малорозчленованою поверхнею, відмежована від навколишніх просторів устами.
... – пасмо підводних або невисоких надводних скель на мілководді.
... – гора з кратером на вершині, з якого іноді вивергаються з надр землі розправлена лава, попіл, гарячі гази, уламки гірських порід або грязь.
... – прибережна затоплена морем частина материка.
8. Доберіть антонім до слова (слів):
великі, давній, вершина, утворитися, підніматися, простий, пересічний
9. Знайдіть помилку у реченні 3, запишіть зредагований варіант слова/словосполучення.

Граматичний рівень

10. Визначте порядок слів у виділеному реченні.
11. Випишіть речення зі зворотним порядком слів.
12. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння від виділених прикметників (прислівників).

Орфографічний і пунктуаційний рівень

13. Оберіть правильний варіант прийменників У/В, З/ ЗІ/ ЗО/ ІЗ, сполучників І/Й/ТА, поясніть вживання м'якого знака та апострофа.
14. Поставте закінчення в іменниках чоловічого роду II відміни однини.
15. Поясніть розділові знаки у реченні 1,7,8
16. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи подані елементи бібліографії: назва статті «Бермудський трикутник: погляд географа», надрукована у журналі «Географія» за квітень 2010 року, номер журналу № 7 (155).

Екологічний профіль

Текст №38

ЕКОЛОГІЧНА БЕ (З,С) ПЕКА – ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЕКОЛОГО-ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

I. Екологічна безпека комплекс станів явищ (й,і) дій що забезпечують екологічний баланс на (З,з)емлі та (у,в) окремих її регіонах на рівні до якого фізично соціально/економічно технологічно (й,і) політично готове людство. Для її досягнен..я здійснюють.. природо/охорон..і та економічні заходи на різних державних рівнях.

Суб..екти екологічної безпеки індивіди еко/системи суспіл..ство держава біо/сфера. Об..екти екологічної безпеки природні ресурси навколишн(є,е) середовище права матеріал..ні цін..ості духовні потреби особистос..ті.

II. Сьогодні в Україні, мабуть, не знайдеться жодної людини, яку б не турбували такі екологічні проблеми: дефіцит чистої питної води; парниковий ефект і негативні зміни клімат(а,у); розростання озонної діри і вплив цього явища на біоту; демографічна проблема (зростання населення на 80-100 мільйонів щорічно, що спричинює голод, хвороби, смертність); вичерпання мінеральних і біологічних ресурсів; забруднення Світового океан(а,у), агросфери, атмосфери; загрози тероризм(а,у); загрози Internet-агресії (пропаганда насильства, розпусти, чужої нам ідеології, фальшивих цінностей тощо).

III. Сучасні соціологи і політологи, учені-аналітики стверджують, що на початку ХХІ ст. людство переживає новий, надзвичайно **складний** етап свого розвитку(а,у), коли загострилась низка планетарних проблем (демографічна, економічна, екологічна, етнічна, політична) і конче потрібно розробити міжнародну програму управління глобальною безпекою і ризиком, встановити допустимі межі різних ризиків ("граничних умов"), порушення яких спричинює глобальну загрозу життю людини і цивілізації.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.

Лексичний рівень

3. Доберіть український відповідник до слова *дефіцит*.
4. Доберіть синонім до слів *навколишнє середовище*.
5. Назвіть термін до поданої дефініції: «Газоподібна оболонка Землі та деяких інших планет».

Граматичний рівень

6. З II абзацу виписіть іменники II відміни чоловічого роду, поставте їх у Р.в. однини.
7. Виділене в III абзаці слово поставте в простій формі вищого ступеня порівняння прикметників.
8. З II абзацу виписіть числівниково-іменникове словосполучення. Запишіть його словами, поставте наголос.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. У I абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.

10. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято зі статті Ісаєнка В.М. та Білявського Г.О., що надрукована в журналі «Екологічний вісник», № 4 за 2007 рік на сторінках 14-15.

Текст №39

УКРАЇНА: ПІДТОПЛЕННЯ, ПОВЕНІ, ПАВОДКИ

I. Останнім часом (у,в)наслідок глобалічних змін клімату (а,у) циклічних періодів підняття рівнів підземних вод та збільшення кількості опадів надмірної зарегульованості річок водосховищами та ставками (з,с)корочення площ лісових насаджень не/задовільного функціонування (у,в) населених пунктах систем водо/відведення, значних (у,в)трат води (у,в) системах водо/постачання, виведенням (із,зі,з) експлуатації шахт та кар'єрів шляхом затоплення гірничих виробок тощо. (В,у) Україні набули значного поширення процеси підтоплення земель.

II. Площі природного та техногенного підтоплення в окремі роки охоплюють до 13% території України. Підтоплення зазнають більш як 2 тис. міст, селищ і сільських населених пунктів з населенням до 16 млн. жителів. Особливо загрозливого характеру процеси підтоплення набули в **Херсонській, Миколаївській, Запорізькій, Дніпропетровській** та деяких інших областях.

III. Одним із *небезпечних* проявів шкідливої дії вод для багатьох регіонів України залишаються також катастрофічні паводки та повені. Практично не існує жодної території, де б не відчувався їх негативний вплив. **Великої** шкоди від них зазнають гірські та передгірні райони Карпат. Часто потерпають від повеней також райони Полісся, придунайські землі, Донбас і Крим. Населенню та економіці країни завдаються при цьому значні збитки.

IV. Про серйозність становища свідчить те, що навіть відбулися парламентські слухання на тему "Актуальні проблеми зрошення, підтоплення та повеней в Україні". Вони мають посприяти відновленню та **ефективному** застосуванню меліоративних систем, запобіганню підтоплення земель, шкідливої дії повеней і паводків та ліквідації їх наслідків.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).

Лексичний рівень

3. Назвіть термін до поданої дефініції: "Певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється з-поміж інших таких же одиниць специфічними рисами (географічними, геологічними, етнографічними і т.ін.)".
4. Доберіть паронім до виділеного слова в IV абзаці.

5. Доберіть синонім до слова *глобальний*.
6. В останньому реченні тексту знайдіть лексичну помилку, запишіть зредагований варіант речення.

Граматичний рівень

7. З III абзацу випишіть іменники II відміни чол.роду, поставте їх у формі Р.в. однини.
8. У II абзаці від виділених прикметників утворіть іменники – назви краю.
9. Виділені слова в III абзаці поставте в простій формі найвищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. У I абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.
11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Валерій Пестушко, журнал "Географія та основи економіки в школі", № 3, 2007 рік, сторінка 18.

Текст №40

I. До **актуальних** проблем сьогоден..я що торкают..ся кожного жителя планети й від яких залежат.. майбутнє людства слід віднести проблеми екологічні. Як сві(т,д)чат.. стародавні літописи ще близько 4 тис років тому (В,в)авілонс..кий цар Хаммурапі а пізніше – китайс..кі (і,й) монгол..ські імператори та європейс..кі монархи (у,в)же дбали про збережен..я природи (і,й) видавали накази про охорону лісів трав..яного покриву степів водних дж(и,е)рел. Українс..ка козац..ка старшина не/зважаючи на надзвичайне бага(тс,ц)тво нашої природи тих часів те/ж (у,в)болівала за збережен..я довкіл..я (і,й) видала низку наказів (й,і) документів про охорону (П,п)ридніпровських лісів і лук, заборону спалюван..я лісів, бракон..єрства, хижац..кого винищен..я звірів та риби.

II. Першу глобальну екологічну кризу людство пережило ще в неоліті. У природі споконвіку мала місце взаємодія багатьох видів, які займали свою екологічну нішу. Коли якийсь вид стає монополістом, він швидко вичерпує ресурси своєї ніші й якщо не знайде нову екологічну нішу, його чекає екологічна криза та деградація. На початку неоліту людство винайшло лук, спис та інші знаряддя вбивства й дуже швидко, можливо, за кілька тисячоліть знищило мамонтів і решту великих тварин (свою основну їжу) майже на всій планеті й стало видом-монополістом. Так настала перша екологічна криза.

III. Кінець ХХст. знаменується розвитком другої глобальної екологічної кризи, коли завдяки зростанню народонаселення та його активній виробничій діяльності в умовах надзвичайно низької екологічної свідомості практично вичерпані природні ресурси та можливості біосфери самовідновлюватися й самоочищатися.

IV. Екологічна криза грізно нависла над усім світом, вона вже ” схопила нас за горло”. Спричинений екологічними, політичними помилками та серйозними

екологічними прорахунками теперішній стан природного середовища України оцінюється фахівцями як критичний, коли вже неможливі його самовідновлення й самоочищення: відбувається активна деградація й небезпечне знищення останніх природних ресурсів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).
3. Доберіть заголовки до тексту.

Лексичний рівень

4. Назвіть термін до поданої дефініції: "Різка зміна звичайного стану речей; злам, загострення становища".
5. Доберіть синонім до слова *довкілля*.
6. До підкресленого слова в III абзаці доберіть паронім.
7. Випишіть із тексту словосполучення, до складу яких входить слово *екологічний*, визначте, які з них можна вважати термінами.

Граматичний рівень

8. З IV абзацу випишіть іменники II відміни чол.роду, поставте їх у формі Р.в. однини.
9. Поставте виділений жирним шрифтом прикметник у I абзаці в просту форму найвищого ступеня порівняння, запишіть.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. У I абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.
11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято з навчального посібника Салтовського О.І. "Основи соціальної екології", виданому в Києві видавництвом "Центр навчальної літератури" в 2004 році, сторінки 171-172.

Технологічний напрям

Інформатика

Текст № 41

1. Сучасні ПК відкритої архітектури (побудовані, побудовано) за модульним принципом. 2. Можн(а,о) виділити три основн(і,их) модул(і,я) пристрої (в,вв)еде(н,нн)я інформації пристрої виведе(н,нн)я інформації системний блок.

3. На сучасних комп'ютерах стандартними пристроями введення інформації є клавіатура та маніпулятор позиціонування *курсор(a,y)* (миша), на портативних комп'ютерах (ноутбуках) замість миші використовують трекбол або сенсорну панель.

4. Стандартним пристроєм виводу інформації являється монітор. 5. На сьогодні широко (використовуються, використовують) монітори з електронно-променевою трубкою; на деяких комп'ютерах використовують монітори з рідких кристалів.

6. Основним пристроєм обробки інформації є центральний процесор *комп'ютер(a,y)*. 7. Швидкість операцій обчислення залежить від тактової частоти *процесор(a,y)*. 8. Тактову частоту вимірюють у мегагерцах.

9. В усіх комп'ютерах є також оперативна пам'ять – пристрій для нетривалого зберігання інформації. 10. Чим великий розмір пам'яті має комп'ютер, тим велика його потужність. 11. Пам'ять (вимірюється, вимірюють) в одиницях зберігання інформації – мегабайтах. 12. Інформація в оперативній пам'яті зберігається тільки безпосередньо під час роботи *комп'ютер(a,y)*, після вимкнення живлення ця інформація зникає.

13. Проце(с,сс)ор пам..ят.. та де/які інші пристрої об..єднуют..ся (у,в) компот(и,е)рі за допомогою с(и,е)стемної або мат(и,е)ринс..кої плати. 14. Різні мат(и,е)ринські плати (розраховані, розраховано) на різні типи центральних проце(с,сс)орів, (в залежності від, залежно від) цього кажуть про **архітектуру** мат(и,е)ринської плати.

15. Подання зображення на монітор відбувається за допомогою особливої плати – відео/карти. 16. Можливос..ті різних відео/карт (не)однакові вони залежат.. від *обсяг(a,y)* пам..яті на відео/карті *чипсет(a,y)* а також *інтер/фейс(a,y)* *засоб(a,y)* підключе(н,нн)я відео/карти до с(и,е)стемної плати. 17. (У,в)сі сучасні відео/карти мают.. інтер/фейс AGP карти з інтер/фейсом PCI застарілі сучасні комп..ютери ними (не/обладнуют..ся, не/обладнуют..).

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.

В. Науково-популярний.

Г. Професійно-виробничий.

2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.

3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

А. Науковий опис.

Б. Наукова розповідь.

В. Науковий роздум.

Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Виберіть і запишіть відповідні варіанти слів із дужок у 1, 5, 11, 14, 17-му реченнях.

5. Знайдіть лексичну помилку в 4-му реченні й запишіть зредагований варіант речення.

6. До виділеного терміна з 14-го речення запишіть синонім.

7. Випишіть ужиті в тексті терміни-синоніми.

8. Випишіть три приклади трикомпонентних термінів-словосполучень. Визначте, якими частинами мови вони виражені.

Граматичний рівень

9. Трансформуйте 13-те речення так, щоб порядок слів був зворотним.

10. Від підкреслених слів (прикметників і прислівників) утворіть ступені порівняння: а) в 5-му реченні – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) в 10-му реченні – просту форму вищого ступеня порівняння. Запишіть відновлені речення.

Акцентуаційний рівень

11. Поставте наголос у виділеному слові в словосполученні *подання зображення на монітор*.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Запишіть 2, 12, 16-17-те речення тексту, знімаючи риску, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

13. Випишіть з тексту виділені курсивом іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Енциклопедія „Комп’ютер на щодень”. Автор О.П. Павлов. Київське видавництво „Довіра”. 2009. 145 сторінок).

Текст № 42

1. Розрізняють два основн(і,их) метод(а,и) створе(н,нн)я графічних зображе(н,нн).. растровий (і,й) векторний.

2. Растрове зображу(н,нн)я складаєт..ся (з,із,зі) точок піксел(ей,ів) відповідних кол(о,ьо)рів (і,й) нагадує аркуш папер(а,у) (у,в) клітинку на якому кожна клітинка зафарбова(н,нн)а певним кол(о,ьо)ром.

3. Кожний растровий малюнок (складає, складається) з певної кількості точок на одній горизонталі та одній вертикалі, які характеризують розмір малюнк(а,у). 4. Наприклад, для операційної системи Windows типові розміри екран(а,у) диспле(я,ю) в пікселях можуть становити 640x480, 1024x768, 1280x1024. 5. Чим велика кількість пікселів міститься на екрані за одних і тих самих геометричних розмірів малюнк(а,у), тим висока якість відтворення малюнк(а,у).

6. Растрова графіка дає можливість одержати високу якість зображення, тому за її допомогою можна ефективно відтворювати реальні образи.

7. Растрові зображення (використовуються, використовують) для запис(а,у) фотографій, художніх репродукцій тощо. 8. Недолік растрової графіки – великі за обсягом файли для зберігання растрових зображень і зменшення якості зображення при збільшенні або зменшенні його розмір(а,у).

9. Векторні малюнки (будуються, будують) за допомогою математичного опис(а,у) простих об'єктів — ліній, кіл, з яких створюються складні. 10. Такі прості об'єкти (називають, називаються) графічними примітивами. 11. Перевагою векторної графіки являється те, що файли, у яких зберігаються векторні зображення, в 101 000 разів малі за обсягом, ніж файли, у яких зберігаються аналогічні растрові зображення.

12. У векторній графіці повністю використовують усі переваги роздільної здатності того конкретного пристро(я,ю), на який виводиться малюнок. 13. При відтворе(н,нн)і векторного зображу(н,нн)я пристрої виведе(н,нн)я отримуют.. вказівки намалювати об..єкт зада(н,нн)ого розмір(а,у) використовуюч(и,і) відповідну розділ..ну здатніс..т.. пристро(я,ю).

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Доберіть і запишіть заголовки до тексту.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.
 - Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Знайдіть речення в передостанньому абзаці, у якому допущено лексичну помилку. Запишіть зредагований варіант речення.
5. До виділених слів запишіть синоніми.
6. Знайдіть і выпишіть з тексту антонімічні слова (див. 6-11-те речення).
7. Випишіть три приклади двокомпонентних термінів-словосполучень. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

Грамматичний рівень

8. У 8-му і 13-му реченнях замініть недоречне вживання прийменника *при* з іменниками. Запишіть зредаговані варіанти частин речення.
9. Виберіть з дужок у 3-му, 7-му, 9-10-му реченнях доречну форму дієслова (речення не переписувати).
10. Від виділених курсивом прикметників утворіть і запишіть просту форму вищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Запишіть 1-2-ге і 13-те речення тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
12. Випишіть з тексту підкреслені іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.
13. Запишіть числівникові словосполучення з 4-го й 11-го речень словами.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Підручник Вембер В.П., Кузьмінської О.Г. „Інформатика” виданий у київському видавництві „Школяр” у 2009 році. 344 сторінки).

Текст № 43

1. Текст у цілому можна опрацювати за допомогою спеціального програмного засоб(а,у) — текстового редактор(а,у). 2. Розрізняють.. три гру(п,пп.)и програ(м,мм) підготовки (і,й) опрацював(н,нн)я текстових документів текстові редактори текстові проце(с,сс)ори та видавнич(і,и) системи.

3. Текстовими редакторами (називають, називаються) програми, призначені для створення та опрацювання різноманітних текстів.

4. (При використанні, під час використання) **простих** текстових редакторів тексти за допомогою комп'ютера подають у форматі текстових файлів із розширенням txt, які складаються тільки із символів, що належать до таблиці кодування.

5. Текст у файлах текстового формат(а,у) подається рядками. (6) Кожен рядок закінчується кодом кінця рядк(а,у). 7. Прикладом **простих** текстового редактор(а,у) є програма „Блокнот” із „Стандартних програм” операційної системи Windows.

8. Використовуючи потужніші *текстові редактори*, може змінюватися зовнішній вигляд текст(а,у). **9.** Зокрема формувати символи, абзаци, сторінки, розділи, а також додавати до текст(а,у) інші об'єкти: малюнки, діаграми, таблиці тощо. **10.** Одним із таких процесорів є Microsoft Word, який часто називають коротко Word. **11.** Файли, створені у Microsoft Word, найчастіше мають розширення doc. **12.** Крім того, Word підтримує формат rtf, який використовується для імпорт(а,у) та експорт(а,у) документів, тому цей формат часто використовують для передавання текст(а,у) з однієї програми в іншу.

13. Текст що оправ(о,во)вует..ся за допомогою текстового процес(с,сс)ор(а,у), зберігаєт..ся (у,в) оперативній пам..яті але відображаєт..ся на екрані (у,в) робочому полі вікна. **14.** Його можна уявити як поділе(н,нн)ий *на сторінки* рулон папер(а,у) довжина (і,й) ширина якого здебіл..шого не/дають.. можливіс..т.. повніс..тю спостерігати текст на екрані монітор(а,у). **15.** Таким чином робоче поле програ(м,мм)и текстового процесор(а,у) можна (у,в)важати своєрідним «вікном» через яке користувач переглядає текст.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Доберіть і запишіть заголовок до тексту у формі питального речення.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.
 - Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

- Знайдіть і выпишіть з тексту антонімічні слова (див. передостанній абзац).
- Випишіть три приклади двокомпонентних термінів-словосполучень. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

Граматичний рівень

- Виберіть з дужок у 3-му і 4-му реченнях доречні граматичні форми (речення не переписувати).
- Від виділених жирним шрифтом прикметників утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в 4-му реченні – просту форму найвищого ступеня порівняння; б) в 7-му реченні – складену форму найвищого ступеня порівняння.
- Перебудуйте і запишіть 11-те речення так, щоб дієприкметниковий зворот стояв перед означуваним іменником.

9. Відредагуйте 8-ме речення, правильно вживаючи дієприслівниковий зворот. Запишіть зредагований варіант речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Запишіть 2-ге, 13-15-те речення тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

11. Випишіть з тексту підкреслені іменники, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.

Акцентуаційний рівень

12. Випишіть виділені курсивом слова з 8-го і 14-го речень. Позначте в них наголос.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Стаття Морзе Н.В. „Особливості текстового процесора MS WORD” надрукована в журналі „Інформаційні технології” у 2010 році в 3 номері на сторінках 3-8).

Технологічний профіль

Текст № 44

СИСТЕМА ВПОРСКУВАННЯ ПАЛИВА

I. У нашій країні експлуатується багато автомобілів іноземного виробництва із системою впорскування палива(інжектором).

II. Застосування карбюраторів з електронним керуванням сумішоутворення дає змогу підтримувати оптимальний склад паливо повітряної суміші й оптимальне наповнення циліндрів на різних режимах роботи двигуна, збільшити паливну (*економність, економичність*) і зменшити вміст шкідливих сполук у відпрацьованих газах, підвищити надійність системи живлення, а також полегшити обслуговування й діагностику.

III. Впорскувальні паливні системи класифікують за різними ознаками. За місцем підведення палива розрізняють центральне односточкове впорскування, розподільне впорскування, безпосереднє впорскування в циліндри. За способом подавання палива впорскування буває неперервним і переривчастим. Крім того, ці системи розрізняють за типом механізмів, що дозують паливо: з плунжерними насосами, з розподільниками, з форсунками, з регулятором *тиск(а,у)*. Регулювання кількості суміші може бути пневматичним, механічним, електронним. Регулювання складу суміші може здійснюватися за розрідженням у випускній системі, кутом поворот(а,у) дросельної заслінки, витратою повітря.

IV. (У,в)порскуван..я дає змогу використовувати біл..ше перекрит..я клапанів для кращого продуван..я камери згоран..я чистим повітрям а не суміш..ю. (В,у)наслідок кращого продуван..я (і,й) біл..шої рівномірності склад(а,у) суміші (у,в) циліндрах знижуєт..ся температура с..тінок циліндрів

днищ поршнів (й,і) випускних клапанів що (у,в) свою чергу дає змогу зменшити потрібне октанове число палива на 2...3 од., тобто підвищити ступінь стискан..я без загрози детонації. Крім того знижуєт..ся утворен..я оксидів азот(а,у) під час згорання палива поліпшуют..ся умови мащен..я дзеркала циліндр(а,у).

V. Проте, як і в карбюраторному двигуні, треба, щоб склад суміші в процесі впорскування палива узгоджувався з режимом роботи двигуна (пуск, холостий хід, малі й максимальні навантаження); у разі **різкого** відкриття дросельної заслінки має забезпечуватися збагачення суміші.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).

Лексичний рівень

3. Доберіть синонім до слова *насос*.
4. Назвіть із тексту термін, що відповідає такій дефініції: "Пристрій для утворення пальної суміші з рідкого палива й повітря для двигунів внутрішнього згорання".
5. Випишіть із тексту терміни, до складу яких входять складні слова.
6. Доберіть паронім до слова *механічний*.

Граматичний рівень

7. Поставте виділене слово в V абзаці у складеній формі вищого ступеня порівняння прикметників.
8. З II абзацу виберіть з дужок нормативний варіант, запишіть зредатовану частину речення.
9. З III абзацу випишіть вставні слова, поясніть пунктуацію.
10. Чим ускладнені речення III абзацу? Поясніть.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. У IV абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки, виберіть із дужок потрібну букву або слово.
12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято із книги "Будова і експлуатація автомобілів", автори Кисликов В.Ф. та Лущик В.В., що вийшла у видавництві "Либідь" у Києві в 2004 році, сторінки 127-128.

Текст №45

СИСТЕМА ЖИВЛЕННЯ КАРБЮРАТОРНИХ ДВИГУНІВ

I. Карбюраторні двигуни працюють на бензині – рідкому паливі, що легко випаровується, яке добувають із нафти прямою перегонкою або

крекінгом. Двигун може розвивати максимальну потужність лише (**при умові, за умови**), що бензин має певні характеристики й властивості, основні з яких: питома теплота згорання, випарність, схильність до детонації. Крім того, бензин не повинен спричиняти корозію металу й має зберігати свою початкову якість тривалий час без змін.

II. Детонація це дуже швидке згорання робочої суміші (у,в) циліндрах карбюраторного двигуна що супроводжується дзвінкими стуками (в,у) двигуні чорним димом (з,із) вихлопної труби перегріванням (й,і) втратою потужності двигуна. При цьому відбувається прискорення (н,н)е (з,с)працювання деталей кривошипно/шатунного механізму (а,у) та обгоряння головок клапанів.

III. (Під час пуску, При пуску) холодного двигуна сумішоутворення дуже погане, пальна суміш, яка готується в карбюраторі, має бути багатою, щоб компенсувати ту частину палива, котре конденсується на стінках циліндрів. На холостому ході для стійкої роботи двигуна потрібна збагачена пальна суміш. На середніх навантаженнях, коли від двигуна не вимагається повної потужності, для забезпечення його економічної роботи пальна суміш має бути збідненою. На повних навантаженнях, коли потрібна найбільша швидкість згорання суміші, щоб від двигуна дістати максимальну потужність, суміш має бути збагаченою. У разі **різкого** збільшення навантаження або частоти обертання колінчастого вала суміш має бути різко збагаченою, а то двигун зупиниться.

IV. Процес приготування пальної суміші певного складу поза циліндрами двигуна називається карбюрацією, а прилад, у якому відбувається цей процес, - карбюратором. До систем живлення карбюраторних двигунів входять: карбюратор, паливний бак, фільтри для очищення палива й повітря, паливопідкачувальний насос, впускний і випускний трубопроводи, глушник.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).

Лексичний рівень

3. Назвіть термін із тексту, що відповідає такій дефініції: "Руйнування поверхні металів унаслідок їх хімічної взаємодії із зовнішнім середовищем, іржавіння".
4. Доберіть паронім до слова *паливо*, поясніть.
5. Доберіть синонім до слова *максимальний*.
6. З II абзацу виписіть загальнонаукові терміни, визначте вид їх за походженням і структурою.

Грамотичний рівень

7. З I абзацу виписіть іменники чол.роду II відміни, поставте їх у формі Р.в. однини.

8. У III абзаці виділене слово поставте в складеній формі найвищого ступеня порівняння.
9. З I і III абзаців з дужок виберіть потрібну граматичну форму, запишіть фрагмент зредагованого речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. У II абзаці вставте пропущені букви, виберіть з дужок правильне написання слів та розставте розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

11. Поставте наголос у словах: карбюраторний, фільтри, трубопровід, клапани, випарність.
12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято із книги "Будова і експлуатація автомобілів", автори Кисликів В.Ф. та Лущик В.В., що вийшла у видавництві "Либідь" у Києві в 2004 році, сторінки 127-128.

Текст №46

ГАЛЬМОВА СИСТЕМА

I. Експлуатація будь-якого автомобіля допускається лише за умови справності його гальмової системи. Гальмова система потрібна на автомобілі для зниження його швидкості, зупинки й утримування на місці. Гальмівна сила виникає між колесом та дорогою й спрямована проти напрямку обертання колеса, тобто перешкоджає його обертанню. Максимальне значення гальмівної сили на колесі залежить від можливостей механізму, який створює цю силу, від навантаження, що припадає на колесо, та від коефіцієнта зчеплення з дорогою. За умови однаковості всіх факторів, що визначають силу гальмування, ефективність гальмівної системи залежатиме насамперед від особливостей конструкції механізмів, які гальмують автомобіль.

II. На сучасних автомобілях для підвищення безпеки руху встановлюють кілька гальмових систем, що за призначенням поділяються на робочу, запасну, стоянкову, допоміжну.

III. Робоча гальмова система використовується в усіх режимах руху автомобіля для зниження його швидкості до повної зупинки. Вона приводиться в дію зусиллями ноги водія, що прикладається до педалі ногового гальма. Ефективність дії робочої гальмової системи велика порівняно з іншими типами гальмових систем.

IV. Запасна гальмова система призначається для зупинки автомобіля в разі відмови робочої гальмової системи. Вона справляє меншу гальмівну дію на автомобіль, ніж робоча система. Функції запасної системи може виконувати справна частина робочої гальмівної системи (найчастіше) або стоянкова система.

V. Стоянкова гальмова система призначається для утримування зупиненого автомобіля на місці, щоб не допустити його самочинного

рушання (наприклад, на схилі). Керує стоянковою гальмовою системою водій рукою за допомогою важеля ручного гальма.

VI. Допоміжна гальмова система використовується (в,у) вигляді гальма/уповільнювача на автомобілях великої вантажо/підйомності (МАЗ, КамАЗ, КрАЗ) для зменшення навантаження на роботу гальмову систему (у,в) разі тривалого гальмування наприклад на довгому гірському спуску (у,в) гірській або пагористій місцевості.

Завдання до тексту

Композиція тексту

Зробіть бібліографічний опис джерела

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Доберіть заголовки до тексту.

Лексичний рівень

3. Доберіть український відповідник до слова *експлуатація*.
4. Назвіть термін, що відповідає такій дефініції: "Самохідна машина з тепловим чи електронним двигуном".
5. Поясніть значення слів: *гальмовий, гальмівний*.
6. Доберіть синонім до слова *фактор*.
7. З I абзацу випишіть загальнонаукові терміни, поясніть їх будову.

Граматичний рівень

8. У III абзаці виділене слово поставте у простій формі найвищого ступеня.
9. У VI абзаці розшифруйте аббревіатури, визначте в них рід.
10. З I та II абзаців випишіть іменники II відміни чоловічого роду, поставте їх у формі Р.в. однини.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. У VI абзаці вставте пропущені букви, виберіть з дужок правильне написання слів та розставте розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

12. Поставте наголос у словах: колесо, стоянкова, допоміжна, гальмо, гальмовий.
13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято із книги "Будова і експлуатація автомобілів", автори Кислик В.Ф. та Луцик В.В., що вийшла у видавництві "Либідь" у Києві в 2004 році, сторінки 314-315.

Текст №47

ПОЛІРУВАННЯ

I. Унаслідок полірування політурами утворюється дзеркальний стійкий блиск, **чітко** проявляється текстура деревини та її колір. Застосовують його

переважно для оздоблення цінних меблів, на деталі яких наносять тоненький шар політури. Полірують деталі тричі після ґрунтування.

II. Для полірування застосовують переважно щелакову політуру, яку наносять тільки шерстяним тампоном, обгорнутим лляною тканиною. На тампон наливають політури стільки, щоб при натисканні на нього палець лише зволожувався. Зроблений таким тампоном мазок одразу ж висихає. Якщо мазок жирний з маленькими пухирцями, це означає, що на тампоні багато політури. У такому випадку політура в окремих місцях може розчинити раніше нанесену плівку.

III. Полірують заґрунтовану поверхню тампоном, рухаючи його по колу так, щоб кожний наступний мазок лягав рядом з попереднім. Щоб тампон не прилипав до поверхні, на нього наносять 2-3 краплі соняшникової або лляної олії. Багато олії наливати не слід, бо тоді зверху політури утвориться плівка, що перешкоджає висиханню. Під час полірування ні в якому разі не можна зупинятись, залишати тампон або проводити кілька разів на одному місці, оскільки зразу розчиняється плівка і на поверхні утворюється пляма. Відривати тампон від поверхні і класти його на поверхню треба ковзними рухами.

IV. Якщо попередн..о порозаповнен..я і ґрунтуван..я не/було то ґрунтуют.. (у,в) проце(сс,с)і самого поліруван..я підсипаюч(і,и) на поверхню пемзу (і,й) енергійно втираюч(і,и) її тампоном (із,з) політурою (в,у) деревину коловими рухами. Перший раз полірують.. заґрунтовану поверхню без олії щоб новий шар політури добре пристав до попередн..ого. Тампон при першому поліруван..і рухают.. до кінця а потім повертают.. на початок великими коловими рухами (і,й) починают.. другий ряд.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить текст (опис, розповідь, міркування чи поєднання цих типів мовлення).

Лексичний рівень

4. Знайдіть лексичну помилку в 1 реченні III абзацу, запишіть зредагований варіант частини речення.
5. Назвіть термін, що відповідає такій дефініції: "Вид лаку, що являє собою розчин смолистих речовин у спирті і використовується для полірування виробів з дерева".
6. З останнього речення тексту випишіть антоніми.
7. З I і II абзаців випишіть два приклади двокомпонентних термінів, визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.

Граматичний рівень

8. З II абзацу випишіть іменники II відміни чол. роду, поставте їх у формі Р.в. однини, поясніть закінчення.
9. У 1 реченні виділений прислівник поставте в простій формі вищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. У IV абзаці вставте пропущені букви, виберіть з дужок правильне написання слів та розставте розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

11. Випишіть підкреслені слова і словоформи, позначте в них наголос.

12. Зробіть бібліографічний опис джерела, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято із книги "Технологія обробки деревини", автор Шевчук І.П., виданій у Києві в 2001 році видавництвом "Либідь", сторінки 205-206.

Текст №48

ВИПИЛЮВАННЯ РУЧНИМ ЛОБЗИКОМ

I. Металевий лобзик являє собою рамку, яка нагадує букву П, на вільних кінцях якої (поміщені, розміщені) гвинтові затиски і дерев'яна ручка. У затиски вставляють пилочку. **Обов'язкова** умова гарної роботи лобзика – це натяг закріпленої пилочки, що досягається здавлюванням вільних кінців лобзика перед закріпленням. Порядок закріплення пилочки: спочатку її міцно закріплюють у нижній гвинтовий затиск біля ручки, причому зуби пилочки повинні бути нахилені також у бік ручки. Гарний **натяг** пилочки забезпечує нормальну роботу лобзика, тобто точне проходження пилочки по сліду нанесеного на фанеру малюнка, що є обов'язковою умовою (при, під час) виконанні випилювання.

II. Отвір у фанері для пилочки можна також зробити невеликим **дрилем** з діаметром **свердла** 2 мм. Рекомендується також отвір розміщати в **середині** контуру, що випилюється, і не близько від лінії контуру, щоб виникаючі дрібні тріщинки навколо отвору були вилучені від лінії пропилу.

III. (При, під час) випилюванн(я,і) намагайтеся не нахилити лобзик, тримайте його вертикально, вільною рукою повертайте фанеру з малюнком так, щоб лінія малюнка підходила під пилочку, а не навпаки, причому пилочка повинна весь час знаходитися у круглому отворі фіксуючої **дощечки**. При дуже крутих поворотах потрібно зробити спеціальні рухи лобзиком, не натискаючи на пилочку і поступово повертаючи фанеру. Випилювання варто починати із середніх контурів орнаменту з врахуванням того, щоб за зовнішнім контуром був запас поля не більше 10 мм. Працювати потрібно при гарному освітленні, щоб уникнути **помилоч** і сходів з лінії малюнка.

IV. Для зачищен..я поверхні фанери після випилюван..я використовуют.. дерев..яні бруски розміром 100*150 мм обгорне(нн,н)им шліфувал..ним скля(нн,н)им папером. (В,у) роботі часто вимагають..ся гострий ніж циркул.. лінійка (з,із) ро(с,з)поділами 1 см гостро/заточе(нн,н)ий олівець.. .

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль тексту:
 - А. Власне науковий
 - Б. Науково-навчальний
 - В. Науково-популярний
 - Г. Професійно-виробничий
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.

Лексичний рівень

3. До виділених жирним курсивом слів доберіть синоніми.
4. Назвіть термін, що відповідає такій дефініції: "Оздоблювальний візерунок, побудований на ритмічному повторенні геометричних елементів або стилізованих рослинних чи тваринних мотивів".
5. До слова *спеціальний* доберіть паронім.
6. Випишіть із тексту однокомпонентні терміни, визначте, якими частинами мови вони виражені.
7. У I і III абзацах з дужок виберіть і запишіть доречний варіант слова.

Граматичний рівень

8. З III абзацу випишіть іменники II відміни чол. роду, поставте їх у формі Р.в. однини.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. У IV абзаці вставте пропущені букви, виберіть з дужок правильне написання слів та розставте розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

10. Випишіть підкреслені слова, позначте в них наголос.
- 11 **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи поданні елементи бібліографії: Автор Лісовий М.І., назва книги "Художня обробка деревини", надрукована в Києві в 1998 році у видавництві "Либідь". 28-29 сторінки.

Текст №49

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ТЕХНОЛОГІЮ ПРОЕКТУВАННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

I. Довгий час процес розробки нових моделей одягу називався "конструювання". До організації промислового виробництва в кустарному промислі та ремісництві процес розробки конструкцій одягу ґрунтувався на використанні муляжного і розрахунково/вимірювальних методів, названих системою крою, з допомогою яких здійснювалась побудова лекал(викрійок) одягу на конкретного замовника. Тепер на зміну "креслярським" методам розробки конструктивної роботи швейних виробів неминуче приходять нові методи, об'єкти яких є не стільки "конструювання" в загально/прийнятому розумінні, скільки глибокодумна дослідницька діяльність, яка передусе виконанню креслень і розробці іншої технічної документації.

II. Загалом створен..я одяг(а,у) який відповідатиме (у,в)сім вимогам споживач(у,а) розмірам (й,і) формам його тіла, – складне (й,і) відповідал..не завдан..я. (У,в) процесі виробництва одяг(а,у) не/можливо (у,в)рахувати (у,в)сі запити (й,і) смаки кожної людини (особливо в процесі ма(с, сс)ового виробництва), тому проектуван..я починают.. (й,і) закінчуют.. вивчен..ям попит(у,а) споживачів за допомогою анкет виставок ярмарок то/що. Отримана (у,в) резул..таті опитуван..я інформація обов..язково (у,в)раховуєт..ся під час проектуван..я нових моделей.

III. У швейній індустрії дуже широко застосовують манекени. Наприклад, для виготовлення одягу **новими** способами(формування окремих деталей і вузлів із полімерних матеріалів, а також методами лиття і напилювання) використовуються манекени внутрішньої форми видів одягу. Їх також застосовують для проектування відповідної форми подушок пресів, пароповітряних манекенів для формування деталей і готових швейних виробів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).

Лексичний рівень

3. Доберіть український відповідник до слова *модель*.
4. З I абзацу випишіть загальнонаукові терміни.
5. До підкресленого слова у III абзаці доберіть синонім.
6. Назвіть термін, що відповідає поданій дефініції: "Людська фігура з дерева, пап'є-маше і. т.ін. для примірювання або показу одягу тощо".

Граматичний рівень

7. З III абзацу випишіть вставні та вставлені одиниці, поясніть пунктуацію.
8. Поставте виділений прикметник у III абзаці в простій формі найвищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. З I абзацу випишіть складні слова, поясніть їх правопис.
10. У II абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.

Акцентуаційний рівень

11. Розставте наголос у словах: індустрія, подушка, вимога, розрахунково-вимірвальний, креслярський.
12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи поданні елементи бібліографії: Стаття Тетяни Гуменюк, надрукована в журналі "Трудова підготовка в закладах освіти", № 1 за 2004 рік на сторінках 35-38.

Художньо-естетичний напрям

Образотворчий профіль

Текст №50

I. 1.Твором *іконопис(а,у)* є ікона, яка слугує предметом *культ(а,у)* та поклоніння в християнській релігії. 2.Ікона – це зображення Ісуса Христа, Богоматері, святих, сцен із Святого Писання, сюжети та композиції яких є канонічними. 3.В історії образотворчого мистецтва іконопису належить особне місце. Ікона є чимось більшим за портрет і не є просто ілюстрацією того чи іншого свяще(нн,н)ого *текст(а,у)*. 4.Навіть з технічного боку ікону малюють не так, як звичайну картину, – не від головного зображу(нн,н)я до деталей, а навпаки.

II. За сказанням, найпершою іконою був убрус – рушник, на якому відбився лик Христа після того, як Син Божий витер ним своє обличчя. Саме цей тип ікони сформував один із найдавніших іконографічних типів – Спас Нерукотворний, де важливою частиною є рушник або стилізований рушник – драпіровка прямокутної чи квадратної форми, на фоні якої написане обличчя Христа. Наступні чотири ікони були написані грецьким лікарем та живописцем Лукою Євангелістом – це портрети Богоматері.

III. 1.Історія ікони, а точніше – її передісторія, розпочинається з доєвангельських часів, з епохи *еллінізм(а,у)* (I ст. до н.е.), коли в мистецтві східних римських провінцій виникає особливий портретний тип, який за місцем свого існування –оазис Фаюм – отримав назву *фаюмський портрет*. 2.Можна назвати такі типологічні **ознаки** цього *тип(а,у) портрет(а,у)*, що відрізняють його від інших: тонкі риси обличчя; занадто великі очі (тужливі, сумні, замріяні, але в жодному разі не веселі); відбиток скорботної відокремленості від життя на всіх фаюмських портретах.

IV. Народже...я ікони з портрет(а,у) тривалий і складний процес що супроводжувався справжніми битвами однією з яких було (Вв,)ізантійське *іконоборство*. На/ початку історії християнства зображува...я Бога (в,у) тілесному вигляді (вв,в)ажалося гріховним граничним з ідола/поклонством саме так зображувалися античні боги – демони (в,у) тлумаче...і християн. Спробою подолати ці світоглядні суперечності стало вче...я церковного письме(нн,н)ика VI ст. Діонісія Ареопігита про «не/подібну подібність». Він закликав відмовитися від прекрасних образів тому/що навіть [досконала] земна краса не /зможе передати красу Бога. На думку Діонісія Ареопігита слід відтворювати

Божество в навмисно грубих та некрасивих предметах що/б усі зрозуміли що перед ними не /ідол а символ який не /зображує а лише нагадує про Бога та його янголів. Коли після епохи іконоборства було досягнуто **компроміс(а,у)** ікона отримала право на існува...я як свяще...ий предмет що виконує роль посередника між людиною і Богом. Як навчав Діонісій Ареопагіт ікона стала засобом «зведе...я душі до **первообраз(а,у)**» тобто до **архетип(а,у)**.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Доберіть заголовки до тексту.

Акцентуаційний рівень

- 3 У підкресленому в абзаці III слові поставте наголос.

Лексичний рівень

4. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, походженням, морфологічною будовою.
5. За наступною дефініцією випишіть із тексту термін : «Жанр образотворчого мистецтва».
6. У реченні 2- му абзацу II підберіть синонім до слова *типологічні*.

Граматичний рівень

7. Виберіть закінчення у виділених жирним курсивом словах, дайте стисле пояснення вибору.
8. В абзаці IV прикметник, поданий у квадратних дужках, поставити у простій формі найвищого ступеня порівняння.
9. Проаналізуйте порядок слів у реченнях абзацу I.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Перепишіть абзац IV, розставляючи розділові знаки, вставляючи пропущені букви і знімаючи скісну риску.

11. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданою інформацією: текст взято зі сторінок 21-22 розміщеної в другому номері журналу «Мистецтво та освіта» за 2010 рік статті В.Піщанської «Знакова символіка мистецтва іконопису». Статтю вміщено на сторінках 21-24.

Текст №51

НАТЮРМОРТ

1. Натюрморт (від французького *nature morte* – мертва, не/жива природа) – твір із зображенням будь-яких предметів побуту, фруктів, забитої дичини, квітів тощо. 2. Речі, що оточують людину, (**звертали, привертали**) увагу художників з давніх/давен, тому ми бачимо їх у фресках Стародавнього Єгипту й Стародавнього Риму, в середньовічному живописі на релігійну тематику, в

портретах. **3.** С/початку речі на картині були лише деталями, як, наприклад, стіл з посудом на фресці «Тайна вечеря» Леонардо да Вінчі. **4.** В іконі, стінописі, портреті минулих часів кожен предмет мав (*особове, особливе*) значення. **5.** Наприклад, біла троянда чи лілея символізували душевну чистоту, пальма – вічність, людський череп – смерть. **6.** Предмети ніби розповідали глядачеві про свого власника або доповнювали зміст оповіді. **7.** Але зображення речей не було головною метою майстрів давнини та Середньові(чч,ч)я. **8.** У/перше натюрморт набув самостійного значення в VI ст. в Китаї як «живопис квітів». **9.** У Європі натюрморт (*виокремився, виділився*) в окремих жанр на/при/кінці XVI ст. **10.** Історію європейського натюрморту розпочала картина італійського художника Караваджіо «Кошик з фруктами» (1590-ті роки) – представника станкового живопису. **11.** У XVII ст. натюрморт (*набув поширення, поширився*) в мистецтві країн Західної Європи. **12.** Справжній розквіт цього жанру спостерігався в Голландії та Фландрії (сучасна Бельгія) у XVII ст. **13.** Йому навіть придумали іншу назву – «Stilleven» – «тихе життя», натякаючи, що речі живуть (*особовим, особистим, особливим*) життям і можуть дещо розповісти про свого власника. **14.** Го(лл,л)андські натюрмортисти (*ставилися, відносилися*) до своєї справи так серйозно, що працювали все життя над яким-небудь одним різновидом натюрморту. **15.** Були художники які зображували лише квіти інші музичні інструменти або дичину. **16.** Один мандрівник писав що в Голландії картини цінуються доро(жч,щ,жщ)е ніж прикраси із дорогоці(нн,н)ого каміння і золота. **17.** Багато з цих картин були натюрмортами. **18.** Їх можна розглядати годинами і знаходити все нові й нові деталі. **19.** Реальнішими, ніж справді, виглядають на картинах надзвичайно майстерно виконані зрілі, налиті соком фрукти. **20.** Як живі стоять квіти, навколо яких пурхають метелики. **21.** Віллем Клас Геда, Франс Снайдерс, Пітер Клас, Віллем Калеф, Саломон ван Рейсдал, Ян Давидс де Хем – це плеяда тих чарівників, які у своїх картинах оживляли «мертву натуру». **22.** Пізніше натюрмортом художники займалися окремо, він був одним із напрямів у їхній творчості. **23.** У XVIII ст. блискучі зразки натюрморту ми спостерігаємо серед творів французького художника Шардена. **24.** На рубежі XIX – XX ст. натюрморт набуває нового значення він відтворює емоційний стан автора його погляди на сучасні події на проблеми людського життя. **25.** Таким складним змістом наповнені натюрморти го(лл,л)андця Вінсента Ван Гога, французя Поля Сезанна та інших митців XX ст. **26.** У натюрмортах також часто використовують стафаж – додатковий елемент, який не являється жанром. **27.** Це можуть бути комахи та інші живі організми. **28.** У процесі історичного розвитку (*виділилися, виокремилися*) окремі типи натюрморту: на Сході – «квіти та птахи», в Голландії і Фландрії – «сніданки і десерти, повсякде(нн,н)ий клопіт». **29.** Натюрморт як жанр пройшов (*довгий, тривалий*) історичний шлях розвитку і став одним із головних.

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Складіть тези тексту (стиисло сформульовані положення, що розкривають суть усього тексту).
3. Виділіть абзаци, згрупувавши речення, що виражають мікротему.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте знак наголосу в наступних словах: *живопису, лілея, різновидом, стафаж*.

Лексичний рівень

5. Відредагуйте речення 26, кваліфікуйте тип помилки.
6. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься (речення 2,4,9,11, 13, 14, 28, 29).

Граматичний рівень

7. Трансформуйте речення 19 так, щоби порядок слів відповідав вимогам стилю.
8. Випишіть із тексту термін, який визначається як «1) живописний твір, виконаний водяними фарбами на свіжій вогкій штукатурці; 2) спосіб живопису, що ґрунтується на застосуванні водяних фарб, які наносять на вогку штукатурку».
9. Випишіть фаховий двокомпонентний термін, визначіть його морфологічну будову.

Орфографічний та пунктуаційний рівні

10. Перепишіть речення 15,16,24, розставивши розділові знаки.
11. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну риску (написання разом, окремо, через дефіс) і вибравши із дужок варіант написання.
12. **Зробіть бібліографічний опис джерела** відповідно до поданої інформації: за текстом, що надрукований на с.45-48 праці «Образотворче мистецтво», яка надрукована в Києві у видавництві «ЛДЛ» у 2006 році. Автори – С.М.Железняк, О.В. Ламенова.)

Текст №52

I. Слово «композиція» (від лат. composition) перекладається як поєднання творення складання що мабуть краще за все відповідає сутності цього поняття яке належить як до дії («скласти що-небудь») так і до результату її («складання» в значенні «витвір»).

II. У галузі мистецтва композицію розуміємо як систему побудови художнього твор(а,у) приведення до гармонійного поєднання його складових частин (*згідно з творчим задумом, згідно творчому задуму, згідно до творчого задуму*) митця за допомогою засобів і прийомів, властивих (*даному, цьому*) виду мистецтва. Можна говорити про композицію літературного, музичного твор(а,у), картини.

III. Наука про композицію вивчає загальні внутрішні закономірності та засоби побудови форми, знання яких передбачає знайомство з властивостями просторової форми матеріальних предметів.

IV. Під властивостями просторової форми розуміємо сукупність усіх її ознак, що сприймаються зорово: геометричний вигляд (конфігурація), величина, положення в просторі, маса, фактура, текстура, колір, світлотінь.

V. Геометричний вигляд – властивість форми, що визначається співвідношенням її розмірів (*по трьох координатах, за трьома координатами*) простор(а,у), а також характером (конфігурацією) поверхні. Залежно від переважання одного з трьох основних вимірів виділяють три види форми: 1) об'ємна; 2) плоскісна; 3) лінійна.

VI. Величина – властивість протяжності форми та її елементів по трьох координатах. Положення у просторі – властивість форми, що визначається її розташуванням відносно інших форм, а також глядача в системі трьох координат площин: фронтальної, профільної та горизонтальної

VII. При розв'язанні багатьох композиційних завдань велику роль має врахування зорового сприйняття маси, яке змінюється залежно від геометричного вигляд(а,у) форми. Найбільшою «зоровою масою» володіють форми, що наближаються до куба та кулі, а також ті, розміри яких по трьох координатах рівні або близькі до рівних.

VIII. Велике значення у сприйнятті форми мають **фактура** **колір** і **світлотінь** додаткові засоби композиції що походять від фізичних якостей будь-якої архітектурної форми. При відповідному використанні вони стають істотним **фактором** формування архітектурного образ(а,у), засобом гармонізації архітектурної композиції.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Підберіть заголовок до тексту.
3. Визначіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте знак наголосу в словах *поєднання, ознак* відповідно до норми.

Лексичний рівень

5. Підберіть український відповідник до підкресленого слова в останньому реченні.
6. Слово *галузь* (див. абзац II) включіть до синонімічного ряду.
7. Відредагуйте перше речення абзацу VII, кваліфікуйте визначену помилку.
8. Випишіть фаховий двокомпонентний термін, визначте його морфологічну будову.

Грамаітичний рівень

9. В абзаці II і V виберіть із дужок нормативні варіанти.

10 Підкреслені двома рисками слова поставте у формі родового відмінка однини або виберіть із дужок варіант закінчення.

11. Проаналізуйте порядок слів у реченнях абзацу VI.

Орфографічний та пунктуаційний рівні

12. Перепишіть виділені речення абзаців I та VIII, розставляючи пропущені розділові знаки.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданою про нього інформацією: текст (с. 15-18) наводиться за підручником Г.Є.Гребенюка «Основи композиції та рисунку», який вийшов у видавництві «Техніка» (м. Київ) у 1997 році. Загальна кількість сторінок – 221с.

Текст №53

I. 1.Татарська руйнація не перервала подальшого існування мистецької поливаної кераміки, як показують нам розкопи городищ і селищ, що належали до XIУ і ХУ віків.2. Із цього **період(у,а)** ми надibuємо миски, покриті гарною синьою або зеленою поливою високої якості.

II. У козацькі часи гончарство стало розвиватися з новою силою, яка збереглася в традиціях сільських гончарів до останнього часу.

III. Для **вироб(у,а)** свого **посуд(у,а)** українські сільські гончарі користуються дуже простими технічними засобами, як, наприклад, зовсім **примітивним** колесом, що приводиться в рух ногами гончара. Замість профільованих пристроїв їм служать власні пальці, якими вони вмiють швидко надати безформному кусникові вим'ятої глини незвичайно різноманітного, часто дуже складного, але бажаного **профіл(ю,я)**.

IV. Різним формам виробів відповідають певні назви яких існує досить багато. Назви ці такі горщик гладущик глечик макітра баняк та інші. 2.Глиня(нн,н)і вироби **[часто]** (а,о)рнам(и,е)нтуються. 3. (Узагалі – у загалі) мал(ьо, йо)ва(нн,н)ий посуд пр(е,и)значався для д(е,и)корації хати. 4.Ці речі ставили на видноті наприклад у декілька рядів у спеціальному миснику що містився в кутку навпроти печі на другому боці дверей.5. Цей куток з мисником служив прекрасною мистецькою рівновагою до поку(тт,т)я обставле(нн,н)ого іконами і гармоніював із сусідньою пі(чч,ч)ю дуже часто розмал(йо,ьо)ва(нн,н)ою по білій глині барвистими (а,о)рнам(и,е)нтами росли(нн,н)ого **характер(у,а)** зробле(нн,н)ими вода(нн,н)ими фарбами.

V. Це значення мальованої кераміки в Україні як складової частини цілої (а,о)рнам(и,е)нтації хати перебувало у зв'язку з технічною досконалістю української селянської хати, із білизнаю її глиня(нн,н)их стін, і тому з ясністю всередині і належним її освітленням, для того, щоб око могло приймати всі ці різні й тонкі барви та милуватися ними.

VI. Звичайно, народне мистецтво в Україні, як і скрізь, не є оригінальним, спонтанним (самостійним) витвором „некультурних” низів населення, це є тільки здемократизування великих мистецьких досягнень, створених багатими культурними верствами нації під час її періодичного **розвитк(у,а)**, або, краще

сказати, під час періодичних піднесень економічного та культурного **розвитк(у,а)** нації.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль наукового стилю репрезентує текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовки до тексту.

Лексичний рівень

3. Термін „кераміка” має значення: 1) виготовлення гончарних виробів з природних глин; гончарне мистецтво. 2) вироби й матеріали, що їх одержують спіканням глиняної сировини, а також різних мінеральних сумішей.
4. Визначте, у якому значенні вживається цей термін у реченні 1 абзацу I і реченні 1 абзацу V.
5. До слова „примітивний” доберіть синоніми залежно від його значення в реченні (абзац III).
6. Випишіть термін, який характеризується такими ознаками: вузькоспеціальний, термін-слово (однокомпонентний), запозичений, іменник.
7. Наведіть приклади термінів-словосполучень (2-3); визначте їхню морфологічну будову.

Граматичний рівень

8. Прислівник, виділений квадратними дужками в реченні 2 (абзац IV), поставити у простій формі найвищого ступеня.
9. Визначте порядок розташування слів у реченні останнього абзацу.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Перепишіть речення абзацу IV, розставивши розділові знаки і вибравши в дужках варіант написання.
11. Випишіть із тексту підкреслені та виділені жирним шрифтом іменники чол. роду в родовому відмінку, вибравши варіант закінчення.

Стилістичний рівень

12. Яке слово в абзаці I, на вашу думку, не відповідає стильовій належності тексту?
13. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданою інформацією: Текст взято з книги нарисів В.Щербаківського „Українське мистецтво”, яка вийшла із друку в київському видавництві „Лебідь” у 1995 році (с. 168-171).

Текст №54

I. Не/дивлячись на **не/заперечну** перевагу мозаїки і фрески, без яких **не/обходилося** художнє оформлення храмів **до/монгольської** Русі, ікона була серед них рівноправною. Ікони виконували ті самі живописці, котрі розмальовували стіни храмів. Тому в іконописі покладені засади **монументалізм(а,у)**, хоча особливості виконання відрізняються від мозаїки і фрески. Техніка виконання – темпера. Здебільшого ікони малювали на

дерев'яних дошках, використовуючи такі породи, як липа, тополя, дуб, бук тощо.

II. 1. *Ікона* означає *образ, портрет*. 2. Обо{вья, вя, в'я}зковими ознаками ікони є глибокий зміст, технічне бездога{нн,н}е викона{нн,н}я та високе духовне дія{нн,н}я. 3. О{б'є, бє, бьє}днующим у ній виступає стан внутрішнього зосередже{нн}я, а [важливим] – вияв духовного світ(а,у). 4. Стан величавої простоти досягався *лінійно/площинним* трактува{нн,н}ям – все пови{нн,н}о було відображати божестве{нн,н}ий порядок, божестве{нн,н}у благодать і спокій. 5. Іконою церква виражала догмат Преображе{нн,н}я. 6. Отже, в іконі був лише преображе {нн,н}ий, просвітле{ нн,н}ний божестве{нн,н}им світлом образ.

III. 1. Символіка, що взагалі *не/віддільна* від церковного мистецтва, [повно] сконцентрована саме у способі вираз(а,у) ікони; золоте тло – ідеальний символ *не/вичерпної* світлової енергії, безмежності, істини, надчуттєвості. *Світло/носні* барви є виявом духовності, де кожна символізує космічні субстанції стихії та людські моральні якості; атрибути – як освячені предмети ритуал(а,у).

IV. Утверджуючи нові філософські категорії *середньо/вічного* релігійного світогляд(а,у) ікона водночас тісно пов'язана з духовним і *національно/громадським* життям суспільства бо декою мірою „ікона історія кра(я,ю) і народ(а,у)”. Так київські ікони образно і духовно просвітленіші від візантійських у них відсутня трагічна безвихідь сувора замкненість і неприступність. Вони з довір'ям повернені до людей несуть пронизане сонцем почуття злагоди зрівноваженості та високої людяності. Образи втілені в іконах відчужені від усього земного вважалися взірцем моральної чистоти та людської досконалості вирізнялись особливою одухотвореністю.

V. Київський період, за часом відносно *не/тривалий*, залишився в історії національної культури *не/перевершеним, по/суті*, став класичною основою подальшого розвитк(а, у) іконного мистецтва. Ікони того часу відображають виняткову красу, що плекалась із давньої античності і була притаманною слов'янам, а згодом освячена і очищена церквою.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Складіть план запропонованого тексту.
3. Випишіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

4. У словах, що вжиті в тексті, поставте наголос: *темпера, ознаками*.

Лексичний рівень

5. Випишіть термін, якому відповідає дефініція: ”Спосіб живопису, що ґрунтується на застосуванні водяних фарб, які наносяться на вогку штукатурку”.
6. У першому реченні абзацу I відшукайте мовну помилку. Відредагуйте речення.

7. Випишіть термін за його ознаками% міжгалузевий, однокомпонентний, запозичений, іменник.

Граматичний рівень

8. Слова, виділені квадратними дужками, поставте в реченні 3 (абзац II) у простій формі найвищого ступеня, а в реченні 1 (абзац III) – у формі складеного найвищого ступеня.

9. Випишіть підкреслені слова, обравши в дужках правильне закінчення в родовому відмінку.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Перепишіть речення абзацу IV, розставивши розділові знаки.

11. Запишіть виділені курсивом слова разом, окремо або через дефіс, знявши скісну риску.

12. Із речень абзацу II випишіть слова, у яких фігурними дужками позначено варіанти написання. Запишіть слова з обраним варіантом.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, якщо відомо, що це уривок (стор.134, частина 2) із навчального посібника „Українське мистецтво”, автори якого – Д.П.Крвавич, В.А.Овсійчук, С.О.Черепанова. Навчальний посібник у 3 ч. вийшов з друку у Львові 2004 року у видавництві „Світ”.

Текст №55

1. У період українського Ренесанс(а,у) чимало виконано насті(нн,н)их розписів. 2. Однак за художньо-ідейним значенням вони не досягли рівня малярства попередників, більшість їх загинула. 3. **Впродовж** першої половини ХУІІ століття стіни дерев'яних церков розмальовували народні майстри. 4. Яскравим прикладом їхньої майстерності стає поліхромія церков. 5. Центральне місце в них частіше посідає страсний цикл і тема єдності українських земель, що виражалась зображенням святих Бориса і Гліба, Печерської Богородиці з Антонієм та Феодосієм. 6. Хоча великих поліхромічних ансамблів **не/було створе(нн,н)о** але потяг до **насті(нн,н)ого живопис(а,у) не/згасав**. 7. У 1642 – 1644 роках розмал(йо,ьо)ва(нн,н)а церква (с,С)паса на Берестові для чого м(е,и)трополит Петро Могила спеціально запросив майстрів з Афону. 8. **Викона(нн,н)ий** ними живопис дотримувався традицій візантійського мистецтва проте **законсервова(нн,н)ий** в **замкне(нн,н)ій монасти(р,р)ській** атмосфері він мав **поверхово/споглядальний** характер з **притама(нн,н)ою ка(лл,л)іграфічною вихолоще(нн,н)істю** форми. 9. У цьому **насті(нн,н)ому** ансамблі особливу увагу **пр(е,и)вертає створе(нн,н)ий на/ рівні** мистецьких досягнень портрет Петра Могили в сцені „Моління” ймовірно **викона(нн,н)ий (К,к)иївським** художником. 10. Мистецтво живопис(а,у) під впливом досягнень архітектури та декоративно-об'ємної пластики поступово змінювалося. 11. Зароджувались нові жанри, новий метод художнього бачення світ(а,у), з'явився портрет як прагнення до відображення реального світ(а,у) та реальної людини. 12. Це був виправданий еволюційним ходом розвитк(а,у) крок від іконопис(а,у) до

опанування принципами реалістичного зображення. **13.** Портретне малярство мало зворотний вплив на ікону, в чому виявився загальний ренесансний характер мистецтва. **14.** Історичний жанр також зумовлений новою добою. **15.** Проте такого змісту (а,у) картини не вирізнялися глибокою змістовністю, вони творилися за приватною ініціативою й мали тенденційно вузько-становий характер. **16.** Український Ренесанс характеризують певні естетичні уподобання. **17.** Реформаційний дух сприяв пробудженню національної самосвідомості і розвитку національних культур.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Виділіть абзаци, групуючи речення відповідно до кількості мікротем.
2. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
3. Складіть план тексту.
4. Доберіть заголовок до тексту.

Лексичний рівень

5. Якому терміну в тексті відповідає дефініція: „Багатобарвність мистецьких творів – скульптурних, архітектурних, ужиткових”?
6. До виділеного курсивом слова в реченні 3 підберіть синонім.
7. У реченнях 10-13 знайдіть слова-пароніми. Наведіть власні приклади.
8. До виписаних слів-паронімів (див. завдання) підберіть слова, близькі за значенням.
9. Виписіть із тексту приклади (2-3) термінів-словосполучень. Схарактеризуйте їх за морфологічною будовою.

Граматичний рівень

10. Проаналізуйте в реченнях 1-9 правильність вживання В/У. Свої спостереження оформіть письмово.
11. Виписіть іменники чоловічого роду однини 2-ої відміни, що стоять у формі родового відмінка, вибравши із дужок нормативні закінчення.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

12. Із речень 6-9 виписіть виділені слова, вибравши із дужок варіант написання, знімаючи скісну риску для написання слів разом, окремо або через дефіс.
13. Перепишіть речення 6-9, розставивши розділові знаки.
14. Дайте правильне скорочення підкреслених слів.
15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, якщо відомо, що це уривок (стор.53,60, частина 3) із навчального посібника „Українське мистецтво”, автори якого – Д.П.Кривавич, В.А.Овсійчук, С.О.Черепанова. Навчальний посібник у 3 ч. вийшов із друку у Львові 2004 року у видавництві „Світ”.

Хореографічний профіль

Текст №56

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ МУЗИКИ

I.Музика для балетмейстера – не/вичерпна скарбниця. Музика – душа **танц(я,ю)**. У ній закладено емоційний **лад**, ритмом підкреслюється **характер рух(а,у)**, а через м(и,е)лодію передається пластичний малюнок танц(я,ю). На/скільки винахідливо розвивається типова для цього танц(я,ю) ритмічна формула та м(и,е)лодія, на/стільки змістовно і приємно виглядає все це в/цілому.

II. Музика через ритм, **стиль** епохи і характер **народ(а,у)** ст(е,и)мулює фантазію балетмейстера під/час створе(н,нн)я танцювальних образів.

III. Танцювальна музика за пр...значе...ям буває різною побутова легка розважальна музика яку вважають високо/художньою яка ритмічно передає танцювальні форми та їх образи що викликають почу...я та породжують в уяві картини життя та побуту.

IV. Для роботи хореографа з музичним матеріалом можна рекомендувати два основних метод(а,и) : метод активного слухання та **метод аналіз(а,у)** музичного **твор(а,у)**.

V. Як відомо повноці(н,нн)є сприйня(т,тт)я музики – складний процес, що потребує значної концентрації слухацької уваги і містить щонайменше два складних завдання:

1. усвідомлення та сприйняв(т,тт)я музичного змісту;
2. осягнення цього змісту всупереч його існування лише у безупи(н,нн)ому русі.

VI. Перше з перелічених завдань пов'язане з (**вирішенням, розв'язанням**) музичної проблеми виявлення зв'язків музики з поза/музичною реальністю і характеризується (**особливою специфікою, специфікою**) художнього мислення; вирішення другого повністю залежить від закономірностей формування музичних структур. Саме ці структури забезпечують сприйняв(т,тт)я музичного змісту.

VII. Якою б не/була чудовою музика, хореографія збагачується від контакту з нею, якщо вона містить передумови для розвитку в постановці саме танцювального мистецтва.

VIII. (1)Усі ці форми можуть підказати балетмейстеру спосіб вирішення хореографічного твор(а,у). (2) У сонатній формі (складна тричасна форма) перший розділ – експозиція – вибудовується як зіставлення двох контра(стн, сн)их тем, які в середньому **розділі** розробляються в **розвитку**, а в третьому – р(е,и)призі – знов повертаються до першооснови. (3) Балетмейстеру потрібно знати, як будуються музичні форми (проста і складна, рондо, варіації, сонатне а(л,лл)егро), знати, наприклад, що в тричасній формі третій розділ (р(е,и)приза) повторює матеріал першого, а в рондо – багаторазове повернення до головної теми.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Складіть простий план тексту.

3.В абзаці VIII розташуйте речення так, щоби утворилося зв'язне висловлювання.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у словах із тексту: *типова* (останнє речення абзацу I), *багаторазове* (абзац VIII).

Лексичний рівень

5. Випишіть двокомпонентний термін іншомовного походження, схарактеризуйте його за призначенням.

6. В абзаці VI випишіть із дужок нормативний варіант слововживання.

Граматичний рівень

7. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чол. роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.

8. Виберіть закінчення в підкресленому іменнику (див. абзац IV), дайте стисле пояснення вибору.

9. Доведіть, вивисавши приклад (речення), що синтаксис цього тексту характеризується прямим порядком слів у реченні .

10. Випишіть із речення абзацу III прислівник, від якого утворіть складену форму вищого ступеня порівняння.

Орфографічний та пунктуаційний рівні

11. Перепишіть речення абзацу III, поставивши пропущені букви та розділові знаки.

12. Випишіть із тексту підкреслені слова, знявши скісну лінію або вибравши із дужок варіант нормативного написання.

13. Проаналізуйте правильність оформлення речення в абзаці V. Запишіть це речення зредагованим.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, використовуючи інформацію: текст розміщено на сторінці 23 методичного посібника з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень пед. університетів «Основи музичного аналіз(а,у) в роботі хореографа», виданого в Кіровограді в 2006 році. Автор – Кравченко І. Загальна кількість сторінок – 99.

Текст №57

ЕВОЛЮЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЛЕКСИКИ

1. (При дослідженні генезису, досліджуючи генезис, під час дослідження генезису) української хореографічної лексики надзвичайно цікаві висновки дає історико/порівняльний метод аналіз(а,у), демонструючи, як в процесі становлення деякі рухи **модифікуються** від найпростіших до найскладніших форм. **2.** Візьмемо звичайну присядку. **3.** Вже в VI столітті наші предки танцювали у на/пів/присядку. **4.** Положення корпусу, рук, позиції ніг танцюристів за своєю структурою аналогічні сучасній традиції. **5.** На фресках Софії Київської (кінець

XI – початок XII ст.) бачимо зображення цілого скоморошного дійства, у якому зафіксовано танці під акомпанемент дударів, домриста, гусяра.

6. На/пів/присядка вже варіюється – танцюрист виконує її з вихиласником. 7.3 трансформацією значної кількості хороводів у побутові танці, в яких чоловічий танець має домінуюче значення, з'являється й елементарна, найпростіша присядка. 8. **Ще в давні часи народні виконавці помітили що в повному присіданні виносячи ногу вперед чи в/бік можна створити новий цікавий рух.** 9. Так виник повзунець. 10. Отже маємо еволюційний шлях присядки на/пів/присядка присядка і нарешті її вища форма яка в сучасній українській хореографії виділилася в окрему групу рухів повзунець з похідними від нього варіантами та угрупованнями. 11. У кожному історичному періоді, починаючи з давньо/руської культури, в *період* становлення української народності і до/сьогодні, змінюється не тільки структура окремих *рухів*, але й трансформуються одні *жанри* та народжуються інші. 12. Розглянемо [елементарне] па – потрійний *крок*. 13. При уважному *аналізові* його складових частин помічаємо, що цей рух дав *поштовх* для створення знаменитого українського бігунця. 14. Стрімкість, *динамізм*, притаманні цьому рухові, підказують, що він з'явився в період еволюційного перетворення *хороводів* - веснянок у побутові *танці*. 15. Подальша складна трансформація бігунця стала можливою при наявності традиційного па. 16. У нових умовах (зростання майстерності виконавців, сцена, спеціальне взуття тощо) бігунець та споріднені з ним рухи й надалі ускладнюватимуть, збагачуватимуть цікавими танцювальними деталями. 17. До/речі, бігунець за технологією виконання не/має собі рівних у світовій хореографії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Виділіть абзаци, згрупувавши речення, що виражають мікротему.
3. Визначте і випишіть ключові слова.

Лексичний рівень

4. Підберіть український відповідник до підкресленого слова в першому реченні.
5. Підберіть синонім до слова в квадратних дужках у реченні 12.
6. Випишіть із тексту фаховий термін за його ознаками: термін вузькоспеціальний, двокомпонентний, питомий. Визначте морфологічну будову цього терміна.

Граматичний рівень

7. Проаналізуйте правильність уживання прийменника у/в, префікса у/в у тексті. Якщо є порушення норми чергування у/в, випишіть із зазначенням речення.
8. У реченні першому виберіть варіант словосполучення із запропонованих у дужках.
9. Випишіть із речень 11-14 виділені курсивом іменники, поставте їх у формі родового відмінка однини, вибравши закінчення –а(-я)// -у (-ю).
10. Поставте виділений квадратними дужками у 12-ому реченні прикметник у формі найвищого ступеня простої форми.

11. Трансформуйте речення 14-е так, щоби порядок слів був прямим, запишіть його.

Орфографічний та пунктуаційний рівень

12. Зніміть скісну риску в словах, підкреслених двома рисками, запишіть їх.

13. Перепишіть виділені жирним шрифтом речення, розставивши пропущені розділові знаки.

14. Зробіть бібліографічний опис джерела за поданими даними: текст розміщено на с.36-37 навчального посібника Кіма Василенка «Лексика українського народно-сценічного танц(я,ю)». Навчальний посібник вийшов у 1996 році у видавництві «Мистецтво» (м.Київ) із загальною кількістю сторінок 492 с.

Текст №58

ПРОФЕСІОНАЛІЗМИ, ЖАРГОН, АРХАЇЧНІ РУХИ

1. **Професіоналізми** – рухи, які імітують специфічні *рухи* людей певної професії, спеціальності під час їхньої роботи. 2. Професіоналізми – чи не найдавніші **і(лл,л)юстративні** рухи в хореографічному мистецтві. 3. Вони з'явилися ще в первісних примітивних імітаціях трудового *процес(а,у)*, а у подальшому посіли чільне місце в **загально/відомих** хороводних іграх «А ми просо сіяли», «Льон», «Мак», що ввійшли у фольклорну скарбницю українського, а також багатьох інших слов'янських народів. 4. Професіоналізми – важливий компонент і в побутових *танцях*, навіть при сюжетній основі: «Бондарі», «Ковалі», «Косарі», «Лісоруби», «Льон», «Шевчики». 5. Пошуки нового – надзвичайно складна річ. 6. Тут **не/важко** збочити і на натуралістичний показ трудового процес(а,у), а це означає втрату специфіки танцювального мистецтва. 7. Введення нового професіоналізм(а,у) в танець має обов'язково сприяти **виріше(нн,н)ю** поставленого балетмейстером художнього завдання, пов'язуватись із **образно/тематичним** розвитком хореографічного *твор(а,у)*. 8. Кожна професія накладає свій **відбиток** на характер людини. 9. У «Шевчиках» – це здрібнені жваві рухи; в «Косарях» – широкі, розлогі... 10. Жаргон – своєрідні рухи, які використовує постановник для конкретизації певної соціальної групи, кола осіб. 11. Ці па **не/ властиві** народній лексиці й сприймаються тільки в конкретному контексті. 12. Рідко, але зустрічаються в українській хореографії і вульгаризми. 13. Це брутальні *жести*, пози, які допомагають змалювати той чи інший негативний *образ*. 14. З **(даною,цією)** метою вульгаризми використано, наприклад, у постановках «Було колись на Ятрані» А.Кривохижі, «Конка» В.Соболева. 15. В роботі П.Вірського «Ой під вишнею» в руках старого діда-залицяльника вдало поєднуються вульгаризми з архаїзмами. 16. Архаїзми в танцювальній лексиці – це **відроджу(нн,н)і** з минулого конструкції рухів та їх манера виконання. 17. Досить простежити це явище на прикладі виробничих танців, які в процесі *розвитк(а,у)* засобів виробництва **видозмінюються** в міру удосконалення техніки. 17. Ці танці дуже красиві й можуть навіть викликати

зацікавлення у глядача але не/надовго бо мають чисто і(дл,л)юстративний характер і не містять глибоких ідей і так/ би мовити загально/людських вічних тем відтворюючи лише технічні прийоми та професійні навички того чи іншого ремесла. 18. Архаїчні рухи використовуються в сатиричних творах і в хореографічних мініатюрах. 19. Так у мініатюрі П.Вірського «Чумацькі радощі» своєрідні притупи вибиванці рухи руками контрастуючи з вихиласниками присядками створюють реалістичну картину з життя та *побут(а,у)* у минулому. 20. У творах на історичну тематику архаїстичні па допомагають відчутти колорит тогочасної епохи. 21. В такому плані створені партії старих осавулів у «Запорожцях» П.Вірського, образи у постановці «На Січі Запорозькій» В.Михайлова.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Виділіть абзаци, згрупувавши речення, що виражають мікротему.
3. Визначте ключові слова.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте знак наголосу в словах *завдання, показ* відповідно до норми української

Лексичний рівень

5. Випишіть із тексту термін, якому притаманні такі ознаки: за призначенням – міжгалузевий, за будовою – однокомпонентний, за походженням – запозичений.
6. Підберіть до підкресленого двома рисками слова в реченні 16 запозичений відповідник.
7. У реченні 14 виберіть із дужок нормативний варіант.

Грамати́чний рівень

8. Проаналізуйте правильність чергування прийменників у//в у реченнях 9, 15, 19, 21. Поясніть стисло свою згоду чи незгоду з використанням прийменника в кожному реченні.
9. Випишіть виділені курсивом іменники, поставте їх у формі родового відмінка однини або виберіть із дужок нормативне закінчення.
10. Користуючись прикладами з тексту, доведіть тезу про вживання відносних прикметників для конкретизації багатозначного терміна.

Орфографічний та пунктуаційний рівні

11. Перепишіть виділені речення 17-19, розставивши пропущені розділові знаки.
12. Випишіть підкреслені слова, знімаючи скісну риску (написання разом, окремо, через дефіс) або вибираючи нормативне написання із дужок.
13. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи запропоновану інформацію: текст розміщено на с.66-67 навчального посібника Кіма Василенка «Лексика українського народно-сценічного танц(я,ю)». Навчальний посібник вийшов у 1996 році у видавництві «Мистецтво» (м.Київ) із загальною кількістю сторінок – 492 с.

Текст №59

I. Глибоке розумі(нн,н)я природи хореографічного мистецтва повинно лягти в основу народно/сценічного танц(я,ю).

II. Вважаючи увагу основою творчості, Станіславський підкреслював, що „на неї треба ставити опору, її треба розвивати, контролювати...”

III. 1.Вся наша увага – спочатку внутрішня, а потім і фізична – має бути прикута до музики, ґрунтуватися на ній. 2.Увага до музики на заняттях народно/сценічного танц(я,ю), розкриття її змісту визначає та диктує необхідну плавність рухів. 3.Із правильного розкриття музики з’являється правильне внутрішнє ві(т,д)чуття рух(а,у).

IV. При виконанні рухів музику часто розглядають як метр – „раз і два”, [рідко] як ритм, забуваючи про зміст.

V. (1) Ідеї, почуття та переживання у танці також передаються ритмічно та інтонаційно засобами організова(нн,н)ої пластики сценічного рух(а,у). (2) Музика ж – це мистецтво, у якому ідеї, почуття і переживання виражаються ритмічно та інтонаційно організова(нн,н)ими звуками. (3) Будь/який сценічний танець – це зрима розкриття змісту музики. (4) Закони музичного твор(а,у) і хореографії єдині та не/подільні, тому без справжньої музичності не/можна оволодіти справжньою танцювальністю. (5) Образ музичний і образ хореографічний – це синтез художності театрального танц(я,ю) (кла(сс,с)ичного, народного, естрадного). (6)За допомогою хореографічних засобів розкривається смисл сценічної дії. (7)Здатність узгоджувати свої дії (рух, пози, жести) з музичним ритмом є танцювальністю.

VI. Кожний музичний твір має свій ритм, тобто визначену розміре(нн,н)ість тривалостей у часі, їх групування, чергування, акцентування. Ритмом у танці є послідовна зміна рухів, більш-менш тривалих за часом, акцентована(нн,н)их та не/акцентована(нн,н)их.

VII. 1.Академік Б.В.Астаф(ь,')єв так визначив поняття музичного ритм(а,у) Ритм те що дає рух (життя) музиці. Це [важливий] її двигун і [стійкий] будівельний елемент як/би цемент музики... Походження ритм(а,у) у нашому диханні підйомі та падінні у напрузі та розслабленні досягненні та відпочинку... те що у безперервній течії звукового матеріал(а,у) (звучання) дає можливість виділяти точки опори та різні співвідношення складових частин та сили звука це і є ритм . Це визначення ритм(а,у) може бути розповсюджено на хореографію.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль наукового стилю репрезентує текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. В абзаці V розташуйте речення так, щоби вони утворили зв’язне висловлення.

Акцентуаційний рівень

4. Випишіть слова, виділені курсивом, поставте в них наголос.

Лексичний рівень

5. Випишіть слова, виділені курсивом, поставте в них наголос.

6. Який музичний термін у тексті відповідає дефініції: „Послідовність акцентована(нн,н)их не/акцентована(нн,н)их відрізків рівнотривалих часів, що періодично повторюються”?

7. Прочитайте уважно останній абзац. Яке слово, використане неправильно, не відповідає контексту?

8. Підберіть синоніми до слова „синтез”.

9. Випишіть із тексту приклад терміна, який характеризується такими ознаками: вузькоспеціальний, термін-словосполучення (двокомпонентний), власне український, морфологічна будова «прикметник + іменник».

Граматичний рівень

10. Випишіть слова, подані в абзаці УІ в квадратних дужках, і поставте у формі складеного найвищого ступеня, а слово в абзаці ІУ – у формі простого вищого ступеня.

11. Визначте порядок розташування слів у реченнях абзацу ІІІ.

12. Випишіть виділені жирним шрифтом і підкреслені двома рисками іменники, поставте в родовий відмінок однини або виберіть із дужок нормативний варіант закінчення.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

13. Перепишіть речення абзацу УІІ, розставивши розділові знаки.

14. Вибираючи правильний варіант написання, випишіть підкреслені слова, розкривши дужки й знявши скісну риску. Якщо слово повторюється, його записують 1 раз.

15. Пригадайте способи оформлення посилання на автора в тексті. Як можна трансформувати перше речення в абзаці УІІ, зберігаючи посилання на Б.В.Астаф(ь,') а? Запишіть свої варіанти.

16. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за наведеною інформацією: текст (сторінки 34-35) із навчального посібника Є.Зайцева і Ю.Колесниченка „Основи народно-сценічного танцю”, що вийшов із друку у Вінниці 2007 року у видавництві „Нова книга”.

Текст №60

І. Споглядаючи танець, нами сприймається він як художнє ціле. Можемо визначити *ідейно/тематичне* спрямування твору, сюжет, виділити якусь думку, виходячи зі своїх естетичних смаків, уподобань, *обізна(нн,н)ості*, ерудиції. У нашій уяві виникають, викристалізуються окремі лексичні знахідки, цікаві композиційні побудови, їхні вдалі зв'язки з музичним супроводом. Балетмейстер усіма виражальними засобами реалізує художній задум, створює мистецький твір, у якому (*відб...ває, відображує*) своє *баче...я*

реального світу. Органічний сплав виражальних засобів складає хореографічну фразу, речення, період, які суворо підпорядковуються *арх...тектоніці* твору. Отже, логічні *поєдна...я* рухів, жестів, поз, *викінче...і* фрази, речення, періоди являються шляхом до *створе...я* хореографічного художнього образу, який часто сприймається *опосередкова...о*.

II. Без урахування [тісного] взаємозв'язк(а,у) взаємовплив(а,у) взаємозалежності усіх елементів танц(я,ю) їх співвіднесення у загальній конструкції не можна проаналізувати хореографічний твір. Майстерність балетмейстера-постановника саме тим і визначається наскільки він оволодів комплексом виражально-зображувальних засобів притаманних хореографічному мистецтву як він оперує ними розкриваючи ідейно-художній зміст твору.

III. У конкретно-чуттєвому відтворенні дійсності засобами танц(я,ю) на перший план виходять пластика і рух, що у поєднанні з музикою становлять основу твору – його лексику.

IV. Дієвість танцювальних рухів чи їхніх форм можна збагнути лише у певних змістовних поєднаннях, конструкціях, що підпорядковуються образно-тематичному розвитку твору.

V. Виконання одного рух(а,у) (*обумовлюється, зумовлюється*) формою іншого, який у свою чергу передає естафету (*слідуючому, наступному*), таким чином, створюється чітка ритмічна зміна систематизованих виразних положень людського тіла. Органічні та багатогранні зв'язки між рухами, жестами, позами підпорядковуються музичному матеріалу, який поєднується з художнім замислом балетмейстера. Саме ці непомітні на перший погляд зв'язки, що ґрунтуються на міцно засвоєній мистецтвом того чи іншого народ(а,у) специфічній будові рух(а,у), жест(а,у), пози, їхнього органічного поєднання з іншими виражально-зображувальними засобами, притаманними не тільки певній хореографічній культурі, але й окремому жанру, виду, стильовому напрямку, ведуть до створення чітких лексико-синтаксичних та композиційних сполучень, з яких і складається хореографічний твір.

VI.[Детальне], всебічне осмислення хореографічної лексики твору допомагає з'ясувати закономірності його художньої структури, дає можливість простежити за творчою думкою балетмейстера-постановника.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль наукового стилю репрезентує текст: 1) власне науковий; 2) науково-навчальний; 3) науково-популярний.
2. Доберіть заголовки до тексту.

Акцентуаційний рівень

3. Поставте наголос у словах *поєднаннях, людського, виразних*.

Лексичний рівень

4. Підберіть синонім до слова „специфічний” (абзац V).

5. Запропонуйте антоніми до слів „поєднання”, „наступний”, „міцно” (абзац V).
6. Назвіть використані в тексті фахові терміни, які в іншій терміносистемі мають інше значення.
7. Випишіть із дужок нормативний варіант слововживання (див. абзаци I, V, слова виділяються жирним курсивом).
8. Випишіть із тексту приклад терміна, який характеризується такими ознаками: міжгалузевий, термін-слово (однокомпонентний), запозичений, іменник.

Грамматичний рівень

9. Слова, виділені квадратними дужками, поставити у простій формі найвищого ступеня (абзац II) і у складеній формі вищого ступеня (абзац VI).
10. Випишіть із абзаців II та У підкреслені іменники чол. роду, обравши закінчення родового відмінка.
11. Проаналізуйте часові форми дієслів у У абзаці. Зробіть висновок щодо того, яка часова форма переважає.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Перепишіть речення абзацу II, розставивши розділові знаки.
13. Запишіть виділені курсивом слова, знявши скісну риску і вставивши пропущені букви.
14. Знайдіть в реченнях абзацу I помилки: лексичну (1), граматичну (1), орфографічну (1). Виправте їх.
15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, якщо відомо, що це текст (сторінки 126-129) із підручника К.Ю.Василенка „Український танець”, який вийшов друком у Києві в 1997 році у видавництві Інституту підвищення кваліфікації працівників культури (ІПК ПК).

Текст №61

I. Термін „музична драматургія” міцно і надійно увійшов у наукову і практичну лексику. Термін „хореографічна драматургія” входить у обіг повільно, хоча музика і хореографія перебувають у **[тісному]** взаємозв’язку з **давніх/давен**, а в сучасній **народно/хореографічній** практиці музична драматургія – одна із **[важливих]** формотворчих ланок. Прикладна танцювальна музика народжується у тісній єдності творчості композитора та **балетмейстера /постановника**.

II. Тільки повна відповідність музики і хореографії сценічної дії і музики можуть дати **високо/художній** оригінальний твір мистецтва. Доречно з цього **привод(а,у)** навести слова визначного балетмейстера Ф.Лопухова Ставити рухи на музику під музику і в музику завдання абсолютно різні.

III. Яку б музику не використовували балетмейстери хореографічна і музична драматургія об’єднавшись має розкритись у сценарії бо м(е,и)лодія

і пластика пов'язані між собою художнім життям і спільністю багатьох законів буття та поезії.

IV. Музика і пластика – дві різні мови. Музика – сукупність м(е,и)лодії гармонії, метрики, ритму. Інколи музика говорить там, де жест безсилий, а інколи поза, жест, міміка можуть сказати те, про що **не/розповідь** музика.

V. Нові ідеї, теми, сюжети вим(а,о)гають від музики **не/ простого ак(а,о)мп(о,а)немент(а,у)** або зовнішньої зображувальної характерності чіткого танцювального **ритм(а,у)** – вона пови(нн,н)а бути достойною **танц(я,ю)**, передавати його **настрої**, емоції, **д(и,е)наміку** в її розвитку.

VI. Танець **поч(и,е)нається** з музики, виростає з неї. **М(е,и)лодія танц(я,ю)** пливе, як і **м(е,и)лодія** музики, у найрізноманітніших поліфонічних і гомофонічних формах. Лад, метр, ритм, темпові та **д(и,е)намичні ві(тт,дт)інки** і **н(ью, 'ю, ю)анси** у танці мають **таке/ ж значе(нн,н)я**, як і в музиці. У цьому їхня єдність.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який стиль і підстиль репрезентує запропонований текст.
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Визначте головну думку кожного абзацу.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у слові, підкресленому двома рисками (абзац V).

Лексичний рівень

5. Якому терміну, вживаному в тексті, відповідає дефініція: „Естетична виразність, гармонійність рухів тіла і поз”?
6. Прочитайте уважно речення VI абзацу. Випишіть слова, близькі або тотожні за значенням. Без якого з них можна обійтися в реченні?
7. Випишіть із тексту приклад терміна, який характеризується такими ознаками: вузькоспеціальний, термін-словосполучення (двокомпонентний), морфологічна будова «прикметник + іменник».

Грамматичний рівень

8. Слова, виділені квадратними дужками в абзаці I, поставити – перше – у простій формі найвищого ступеня, а друге – у формі складеного найвищого ступеня.
9. Запишіть виділені курсивом іменники чол. роду 2-ої відміни в родовому відмінку, вибравши варіант закінчення.
10. Проаналізуйте правильність вживання прийменника В-У в реченнях абзацу I. Чи є, на вашу думку, помилки (відповідь проілюструйте)?

Орфографічний і пунктуаційний рівні

11. Перепишіть речення абзаців II і III, розставивши розділові знаки.
12. Запишіть виділені жирним шрифтом слова разом, окремо або через дефіс, знявши скіску риску.

13. Із абзаців V і VI виписати підкреслені слова, обравши варіант написання. У

разі повторення слова, його виписують 1 раз.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, якщо відомо, що це уривок (сторінки 247-248) із підручника К.Ю.Василенка „Український танець”, що вийшов із друку в Києві 1997 року у видавництві Інституту підвищення кваліфікації працівників культури (ІПК ПК).

. Спортивний напрям

Фізичне виховання

Текст №62

I. Під час занять фізичними вправами та спортом розвиваються і такі якості: сила волі, сміливість, самовладання, рішучість, упевненість у своїх силах, витримка, дисципліна, підпорядкування своїх вчинків меті команди і **колектив(а,у)**, вольові зусилля подолання втоми на тренувальних заняттях та змаганнях, подолання різних труднощів, подолання негативних емоцій, нервово-стресових явищ. Особливо проявляються ці риси **характер(а,у)** на спортивних змаганнях, де доля перемоги **колектив(а,у)** залежить індивідуально від кожного учасника команди. У спортивній боротьбі, як ніде розкриваються і виховуються такі риси **характер(а,у)**, як розсудливість, благородність, порядність, чесність, доброзичливість, повага до **суперник(у,а)**, чесна боротьба тощо.

II. Велику силу впливу має фізична культура і **спорт** на естетичне виховання. Вони розвивають у людини здатність сприймати, відчувати, правильно розуміти, оцінювати прекрасне у вчинках і особливо в рухах. Під впливом занять пропорційно і гармонійно розвивається форма тіла (витонченість, постава, **розвиток** мускулатури тощо), **[точними]**, **[досконалыми]** і цілеспрямованими стають рухи, зменшуються фізичні **зусилля**, зростає раціональність та естетичність їх виконання.

III. За допомогою **спорт(а,у)** особливо даних видів як художня спортивна і ритмічна гімнастика фігурне катання акробатика стрибки у воду із парашутом розвивається правильність розуміння краси рухів людини. **Альпінізм туризм** парусний спорт планеризм дозволяють сприйняти прекрасне що оточує нас в природі.

IV. Особливо великий ефект на розвиток естетичного **вихова(нн,н)я** мають гімнастичні виступи, спортивні **змага(нн,н)я**, **ма(сс,с)ві** спортивні **св..ята**, показові виступи, **фіз/культурні** паради та інші **спортивно/видовищні** заходи, в **проце(сс,с)і** яких спортсмени чи **фіз/культурники** демонструють **не/тільки злагодже(нн,н)і** рухи, дії, але й виховують **відчу(тт,т)я** прекрасного, естетичні смаки, ідеали, потребу їх реалізації у **повсякде(нн,н)ому жи(тт,т)і**.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Доберіть заголовки до тексту.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний та граматичний рівні

5. Включіть слово *зусилля* до синонімічного ряду.
6. Доберіть до слова *суперник* антонім.
7. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Вид активного відпочинку у формі вимаршів (мандрівництва) або виїздів поза місце постійного перебування, поєднаних з розвагами, пізнаванням природного оточення рідного краю чи інших країн, їхніх архітектурних і мистецьких пам'яток, участю в різних улаштуваннях релігійного, культурного, спортивного, виховного чи іншого характер(а,у)».
8. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, морфологічною будовою.
9. Поясніть лексичне значення словосполучення «спортивна гімнастика».
10. Знайдіть в абзаці III помилки, які порушують такий критерій мовної культури, як правильність. Відредагуйте речення.
11. Від виділених жирним шрифтом слів (прикметників, узятих у квадратні дужки, абзац – 2) утворіть ступені порівняння: а) просту форму вищого ступеня порівняння; б) просту форму найвищого ступеня порівняння. Запишіть відновлені речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
13. Випишіть слова з IV абзацу, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
14. Перепишіть речення III абзацу, розставивши розділові знаки.
15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 81 навчального посібника «Фізичне виховання у навчальних закладах», виданого в Тернополі в 2000 році, у видавництві «Мальва». Автори – Ільницький В.І., Ясінський Є.А. Загальна кількість сторінок – 280.

Текст №63

ФІЗИЧНІ ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ЗМІЦНЕННЮ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

I. [Доступний] вид фізичних вправ – це *ході(нн,н)я*. Воно особливо корисно людям, які довго сидять. Починати потрібно з *ході(нн,н)я* по 10 хв., поступово збільшуючи тривалість вправи до 40-50 хв. Людина, що почала займатись *ході(нн,н)ям*, мусить виробити навичку ритмічного, вільного *диха(нн,н)я* з *поглибле(нн,н)им* видихом, а саме: на **2-4 крок...** – вдих, на **3-6 крок...** – видих. Рухатись слід, подаючи *на/перед* стегно, здійснювати крок так, *що/б тазо/стегновий* суглоб обертався *на/в/коло* своєї осі. Нogu на землю ставити всією стопою, руки тримати дещо зігнутими в ліктях, підтримувати правильну осанку. Ходити можна *(с/з)крізь*, але краще *оздоровч...м ході(нн,н)ям* займатись на тихих, *мало/людних* вулицях або в *парк(і/у)*.

II. З успіхом для *ході(нн,н)я* можливо використовувати сходи. Сходи будинків – це своєрідний "критий стадіон", практично без глядачів. Сходи дозволяють [легко] й [точно] дозувати навантаження частотою кроків і кількістю пройдених сходинок. Спочатку потрібно визначитись з орієнтованим навантаженням. За **2-3 тижн...** регулярних вправ таке навантаження стає звичним, тоді його слід поступово збільшувати шляхом зміни висоти *підйом(а,у), темп(а,у)* кроків тощо. При збільшенні навантаження потрібно керуватись своїм самопочуттям та частотою *пульс(а,у)*. Для укріплення м'язів гомілки і стопи слід спиратись переважно передньою частиною стопи.

III. Велике значення в оздоровленні людини *розвитк(а,у)* її фізичних і психічних властивостей має біг. На стіні Форуму в Елладі було викарбовано "якщо хочеш бути сильним бігай якщо хочеш бути красивим бігай якщо хочеш бути розумним бігай".

IV. Біг це один із [давніх] та [популярних] видів фізичних вправ що пояснюється його простотою й доступністю. Існує багато варіантів бігу [простим] є пробіжки по 1-2 хв. помірним що не викликає напруги темпом. Після **3-4 занят...** їхню тривалість можна збільшувати на 1 хв. орієнтуючись на *пульс* і самопочуття.

V. Під час бігу кроки не повинні бути жорсткими, щоб не викликати надлишкового навантаження на *хребет* та суглоби. Для цього потрібно ставити ногу не на п'ятку, а на всю стопу, а коліна для кращої амортизації мають бути незначно зігнутими. Довжина кроку – це відстань на дві-три стопи. Дихати бажано через ніс, вільно й ритмічно, тобто на кожні **2-4 крок...** – вдих, на 4-5 – видих. При тривалому тренуванні глибина дихання зростає, а частота його при тій же самій швидкості бігу зменшується.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний рівень

5. Включіть слово *напруга* до синонімічного ряду.
6. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, морфологічною будовою.
7. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Сукупність реакцій біологічного окиснення органічних енерговмісних речовин з виділенням енергії, необхідної для підтримання життєдіяльності організму».
8. Поясніть лексичне значення словосполучення «фізичні навантаження».
9. Знайдіть лексичну помилку в 2-му реченні й запишіть зредагований варіант частини речення.

Граматичний рівень

10. Від виділених жирним шрифтом слів (прикметників і прислівників, узятих у квадратні дужки) утворіть ступені порівняння: а) II абзац – просту форму найвищого ступеня порівняння; б) IV абзац – просту форму вищого ступеня порівняння. Запишіть відновлені речення.
11. Узгодьте іменники з числівниками (абзац – I, II, IV, V). Запишіть правильний варіант.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

12. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
13. Запишіть речення 1 абзацу тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант із дужок, уставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
14. Перепишіть речення III і IV абзацу, розставивши розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

15. Поставте наголос у словах: з *успіхом*, *м'язова*, *глядач*, *розвиток*, *рухові*, *заняття*.
16. Зробіть бібліографічний опис джерел, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 13 навчального посібника «Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та

фізичної культури», виданого в Києві в 2009 році, у видавництві «ЦУЛ». Автор – Антонюк В.І. Загальна кількість сторінок – 334.

Текст №64

I. Основними (**показчиками, показниками**) розвитку фізичної культури в нашій державі є рівень здоров'я фізичний розвиток та підготовленість різних верств населення ступінь використання фізичної культури в різних сферах діяльності рівень розвитку системи фізичного виховання рівень розвитку самодіяльного масового спорту рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами рівень впровадження у фізичну культуру досягнень науково-технічного **прогресу** відображення явищ фізичної культури в засобах масової інформації у творах мистецтва і літератури матеріальна база рівень спортивних досягнень тощо.

II. (**Згідно з функцією, згідно до функцій, згідно функцій**) впливу фізичного виховання на людину, розрізняють дві її нерозривно пов'язані сторони: фізичну освіту і фізичне вдосконалення організму, які здійснюються за допомогою розвитку фізичних якостей.

III. Фізична освіта – це вміння керувати рухами свого тіла і окремими його частинами (голови, тулуба, рук, ніг тощо) як у просторі, так і в часі, виділення окремих рухів із поміж багатьох, порівняння їх між собою, керування ними та раціональне їх поєднання з метою (**ефективного, ефектного**) використання в умовах життєдіяльності людини. Іншими словами, в основі фізичної освіти лежить засвоєння як теоретичних, так і практичних знань з використанням рухових умінь і навичок у різних умовах життєдіяльності.

IV. Фізичне *вдосконале(нн,н)я* характеризується станом *здоров..я* та *все/бічним* розвитком людини, до якого відносяться стан *розвитк(а,у)* фізичних якостей та *формува(нн,н)я* рухових умінь і навичок, загальний рівень *праце/здатності*, *морфо/функціональні* зміни *організм(а,у)* і його окремих систем *і/та* органів, *засвоє(нн,н)я* спеціальної системи знань тощо. Так, *на/приклад*, під впливом систематичних занять фізичними вправами розвивається швидкість, *швидкісно/силові* якості, сила, витривалість, гнучкість, спритність тощо; удосконалюється за формою, будовою і функцією тіло людини та його окремі органи і системи (збільшується маса *м..язової* і кісткової тканин, зростає *ма(сс,с)а* легень, їх дихальний *об..єм* та *жи(тт,т)ева* ємкість, збільшуються *м..язова ма(сс,с)а* та *об..єм сер..ця*, викид крові з нього тощо). Діапазон можливостей при цьому великий. Однак, слід зазначити, що як розвиток фізичних якостей, так і *вдосконален..я* форми, будови та функції *організм(а,у)* обумовлені природними задатками людини, якими *наділе(нн,н)а* вона за *спадкові(тт,т)ю*. А тому вдосконалювати розвиток рухових якостей, будову тіла можна до певних (**показчиків, показників**).

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Включіть слово *діапазон* до синонімічного ряду.
5. До слова підкресленого і виділеного жирним шрифтом (див. абзац I), доберіть український відповідник.
6. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Здатність, одна з основних властивостей живих організмів передавати з покоління в покоління спадкові ознаки, збереження й відтворення у нащадків основних ознак зовнішньої та внутрішньої будови, фізико-хімічних особливостей і життєвих функцій батьків».
7. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, морфологічною будовою.
8. Поясніть лексичне значення словосполучення «фізичні якості».

Граматичний рівень

9. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься.
10. Проаналізуйте порядок слів у реченнях II абзацу.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Випишіть слова з IV абзацу, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
12. Перепишіть речення I абзацу, розставивши розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

13. Поставте наголос у словах: *ознак, м'язова, тулуб, уміння, показник, рухові, заняття*.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 88 посібника «Фізичні вправи і здоров'я», виданого в Києві в 1991 році, у видавництві «Здоров'я». Автор – Мурза В.Л. Загальна кількість сторінок – 352.

Олімпійський спорт

Текст №65

I. Діяльність *тренер(а,у)* з фехтування, крім, загальних рис, притаманних роботі тренерів інших спеціалізацій, має **(типові, характерні, питомі)** особливості. Перш за все в ній *важливе* місце займає така форма навчання, тренування і вдосконалення спортсменів, як індивідуальний *урок*, який висуває надзвичайно високі вимоги до професійних якостей *педагог(у,а)*.

II. Велика кількість освоєваних фехтувальником *прийомів* зі складною координацією винятково високі вимоги до точності й швидкості його спеціалізованих *рухів* а також труднощі що виникають при перенесенні фехтувальних прийомів в умови поєдинку з різними *супротивниками (обумовлюють, зумовлюють)* найвищу педагогічну значущість і широке застосування індивідуального *урок(а,у)* в якому тренер імітує дії *суперників* моделює змагальні (бойові) ситуації і тим самим допомагає тому кого навчають опановувати техніку і тактику *бо(ю,я)*.

III. Під час *проведе(нн,н)я* індивідуал.ному *урок* можливе *най/більш концентрова(нн,н)е* як за *характером* зуси(лл,л)ь тренера, так і за *часом ріше(нн,н)я* *різно/бічних* педагогічних завда(нн,н)ь навча(нн,н)я і *вдосконале(нн,н)я* *спортсменів*. У результаті індивідуального *урок(а,у)* досяжний педагогічний *ефект*, *най/частіше не/можливий* при *використа(нн,н)і* парних вправ через *обмеже(нн,н)ість* контролю і *не/достатніх* навичок і досвіду "*обслуговува(нн,н)я*" у партнерів, що оптимізувати параметри *взаємо/дії* зброєю і пересувань **(відповідно до особливостей, згідно до особливостей, згідно особливостям)** дистанції і часових параметрів.

IV. Таким чином, індивідуальний *урок* є **(провідною, визначально, координальною)** формою тренування, особливо при підготовки кваліфікованих спортсменів, і являє собою ефективну, яскраво виражену форму творчої роботи.

V. Відповідне захисне екіпірування і методично обгрунтована побудова індивідуального уроку дозволяють тренеру виступати одночасно в ролі вчителя, партнера і противника, ускладнюючи або полегшуючи умови сутички з метою техніко-тактичного вдосконалення фехтувальника. Моделюючи необхідні дистанційні, тимчасові та операційні взаємодії з клинком спортсмена, тренер тим самим забезпечує відповідність навчальних сутичок змагальним ситуацій.

VI. Застосовуючи різні *види* індивідуального *урок(а,у)* і вирішуючи поставлені завдання, тренер використовує спеціальні методи техніко-тактичного вдосконалення спортсменів, до яких відносяться: повторення обумовлених дій у **(заданих, поданих)** ситуаціях; нормування кількості серій

виконуваних прийомів; довільне чергування взаємозамінних дій у **(заданих, поданих)** ситуаціях; моделювання тактичних *сюжетів* з ймовірносним *складом* і послідовністю дій у сутичці; ускладнення ідеомоторних уявлень при виборі та застосуванні дій тощо.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. Включіть слово *супротивник* до синонімічного ряду.
5. Випишіть із тексту два двокомпонентні терміни, схарактеризуйте їх за призначення.
6. Випишіть із тексту кліше (абзац III).
7. Поясніть лексичне значення словосполучення «техніко-тактичне вдосконалення».
8. Знайдіть в абзаці IV помилку, яка порушують такий критерій мовної культури, як правильність. Відредагуйте речення.

Граматичний рівень

9. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься.
10. Випишіть із речення абзацу I підкреслений прикметник, від якого утворіть складену форму вищого ступеня порівняння.
11. Випишіть приклад речення з прямим порядком слів у реченні.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

12. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
13. Випишіть слова з III абзацу, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
14. Перепишіть речення II абзацу, розставивши розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

15. Поставте наголос: *типові (особливості), винятково, чергування, вимоги, завдання, значущість навчання.*

16. Зробіть бібліографічний опис джерела, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 18 навчального посібника «Теорія спорту», виданого в Києві в 1987 році, у видавництві «Вища школа». Автор – Платонов В.Н. Загальна кількість сторінок – 42).

Текст №66

I. Перші зображення *лижників* виявили серед наскельних *малюнків* на узбережжі Арктики. За оцінками *експертів*, цим прадавнім мисливцям, що на лижах переслідують дичину, вже понад чотири тисячі *років*.

II. У літописах гірські лижі вперше згадуються в ісландському стародавньому епосі Едда. Одна із саг епосу розповідає про життя норвезького короля Гаральда III Гардраде великого воїна і жорстокого правителя.

III. Підлітком Гаральд, тоді ще на прізвище Сігурдсон, утік на Русь, де служив *охоронцем* у князя Ярослава Мудрого. Через три роки *юнак* перейшов у варязьку гвардію візантійського *імператор(у,а)* і незабаром відзначився у багатьох боях та пограбуваннях. Повернувшись на Русь із чималими грошовими здобутками, Гаральд оженився на доньці князя Єлизаветі, а після смерті брата Магнуса став королем Норвегії.

IV. Тоді вміння спускатися з гір на лижах було ознакою шляхетного походження. Проводилися змагання, суперники билися об заклад. *Гарним* лижником, звичайно, був сам король. За однією з багатьох легенд, тим, хто мав необережність перемогти Гаральда у змаганнях, *правитель* пропонував подолати іншу, дещо складнішу трасу. Гість повинен був проїхати невідомим для нього шляхом, і після одного з *поворотів* неодмінно падав у жахливу прірву. Таким чином, підступний *тиран* тримав «чемпіонське» звання багато років. В історії Гаральд Сігурдсон залишився під прізвиськом Гардраде — жорстокий, безжалісний. Загинув він у бою з британцями.

V. Сучасна історія гірських лиж починається з міста Телемарк (80 км від Осло) та його мешканця Сондре Норхайма. Цей чоловік мав розумну голову і «золоті» руки: виготовляв та ремонтував *знаря(дд,д)я* для всієї округи. Він придумав нові *кріпле(нн,н)я*, в яких *п.ятка* була добре з..*єднана* з носком *берестя(нн,н)им* ремінцем. Завдяки цьому винаходу, норвезький *фермер* міг не тільки *впевне(нн,н)о* керувати лижами на спуску, а й спокійно стрибати з різних природних трамплінів, *не/боячись* загубити лижу.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - A. Власне науковий.
 - B. Науково-навчальний.
 - B. Науково-популярний.

Г. Професійно-виробничий.

2. Доберіть і запишіть заголовок до тексту.
3. Визначте ключові слова.
4. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний та граматичний рівні

5. Включіть слово *чемпіон* до синонімічного ряду.
6. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначення, походженням, морфологічною вираженістю.
7. За поданою дефініцією випишіть із тексту термін: «Пристрій, споруда для підсилення польоту людини при виконанні різних спортивних стрибків».
8. Знайдіть в абзаці IV помилку, яка порушують такий критерій мовної культури, як правильність. Відредагуйте речення.
9. Випишіть із речення абзацу IV прикметник, від якого утворить складену форму вищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
11. Випишіть слова з V абзацу, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
12. Випишіть приклад речення з прямим порядком слів у реченні.
13. Перепишіть речення I та II абзацу, розставивши розділові знаки.

Акцентуаційний рівень

14. Поставте знак наголосу у словах: *дичина, звання, шляхом, тисячі років, ознакою, 3 роки*.
15. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 9 навчального посібника Б.Ф.Ломова «Теоретичні проблеми самоконтролю та управління спортивною діяльністю», виданого в 1996 році у видавництві «Вища школа» (м.Київ). Загальна кількість сторінок – 130.

Текст №67

1. Олімпійські ігри мають давню історію. 2. Батьківщиною олімпіад є Старо/давня/Греція. 3. Біля підні(жж,ж)я гори Кронос, у долині древньої річки Алфею видніють залишки стін свяще(нн,н)ого олімпійського осередку. 4. Олімпія – це тепер місто з дво/тисячним населе(нн,н)ям. 5. Перші Олімпійські ігри тривали один день, пізніше – п'ять. 6. *Глядачами* могли бути тільки

чоловіки, жінок не допускали через їхнє **безправне становище, безправний стан, безправне положення** в рабо/власницькому суспільстві. **7.** Крім того, **чоловіки** змагалися зовсім голі – дивитись на ігри дозволялося чужинцям, іноді – навіть і рабам. **8.** Керував **змага(нн,н)ями оргкомітет** із числа відомих громадян, під його **наглядом** за **(30 день)** до початку Ігор проводилися тренування учасників. **9.** Комітет проводив **су(дд,д)івство, (оголошував, проголошував)** переможців, пильнував за виконанням правил і збереженням **свяще(нн,н)ого мир(а,у)**. **10.** До XIV Олімпіади учасники змагалися тільки з **біг(а,у)** на стадію **(192,27 (метр))**. **11.** Доріжка була посипана чвертьметровим шаром **піск(а,у)**, учасники бігли групою й **босо/ніж**. **12.** На XIV Олімпіаді ввели біг на дві стадії, наступної - вже на 12. **13.** Згодом і цю дистанцію подвоїли, довівши до 4,6км., біг був основною дисципліною підготовки **воїнів**, через що і став **(головним, основним)** на Іграх. **14.** У результатах до уваги бралася передусім швидкість, але греки цінували і спритність, і силу м'язів рук, і вправність **бору(ю,я)**. **15.** Тому на XVIII Олімпіаді ввели "п'ятиборство" – комбіновані змагання з **біг(а,у)**, стрибків у довжину, метання **диск(у,а)**, метання **спис(у,а)** і боротьби. **16.** З розвитком олімпійського **рух(у,а)** програма Ігор змінювалася. **17.** Так, на XXIII Олімпіаді впровадили "бій **на/в/кулачки**", на XXУ – перегони колісниць, **запряже(нн,н)их** четвіркою. **18.** Далі з'явилися "бойовий біг" зі щитом, мечем і в шоломі, ще п'ять **видів** змагань для колісниць. **19.** З XXXIII Олімпіади складовою частиною **програ(мм,м)и** став панкратій – вільна боротьба, **поєдна(нн,н)а** з кулачним боєм, під час якої дозволялись усі прийоми й удари, що тільки можливі в боротьбі між **не/озброє(нн,ни)ми** в межах змагання. **20.** Перед початком Ігор **учасники (складали, укладали)** присягу, запевняючи, що дотримуватимуть правил і змагатимуться чесно і що вони нічим не заплямували себе в житті. **21.** **Оста(нн,н)ю** вимогу в наш час не **відновле(нн,н)о** - греки ж надавали їй виняткового значення. **22.** **За/ради** Олімпіади греки відкладали війни, а в наші часи було й **на/в/паки**.

Завдання до тексту

Композиція тексту

- Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - Власне науковий.
 - Науково-навчальний.
 - Науково-популярний.
 - Професійно-виробничий.
- Доберіть і запишіть заголовки до тексту.
- Виділіть абзаци, згрупувавши речення, що виражають мікротему.
- Визначте і запишіть ключові слова.
- Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - Науковий опис.
 - Наукова розповідь.
 - Науковий роздум.

Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний і граматичний рівні

6. Слово *стадія* (див. речення 12) включіть до синонімічного ряду.
7. Випишіть із тексту фаховий двокомпонентний термін, визначте його морфологічну будову.
8. Узгодьте числівник з іменником (див. речення 8 та 10).
9. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься (речення 6, 9, 13, 20).
10. Випишіть приклад речення з прямим порядком слів у реченні.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

11. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
12. Випишіть підкреслені слова, знявши скісну риску (написання разом, окремо, через дефіс) і вибравши із дужок варіант написання.

Акцентуаційний рівень

13. Поставте знак наголосу у словах: *шолом, вимога, громадян, Батьківщина*.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 25 енциклопедії за редакцією В.М.Платонова. «Енциклопедія олімпійського спорту України», яка видана в Києві в 2005 році. Видавництво – «Олімпійська література». Загальна кількість сторінок – 462.

Текст №68

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В РЕЖИМІ ЗДОРОВОГО СПОСОБ(А/У) ЖИТТЯ

I. Одним із важливих і принципових факторів при виборі професії є здоров'я. Здоров'я це такий стан *організм(а,у)*, при якому функції всіх його органів і систем перебувають у динамічній рівновазі із зовнішнім середовищем. В основі здоров'я лежать процеси *розвитк(а,у)* й збереження фізіологічних психологічних і соціальних функцій. Фізичне здоров'я найважливіша складова частина *будь/якого* успіху. Це важлива характеристика продуктивних сил це суспільне надбання що має матеріальну й духовну цінність.

II. Зниження здатності *організм(а,у)* пристосовуватися до звичайних умов і подразників супроводжується розвитком *не/властивих* здоровому *організм(а,у)* функціональних і структурних змін хвороби. Хвороба це порушення нормальної діяльності *організм(а,у)* під впливом впливів що ушкоджують що порушують динамічну рівновагу між організмом і навколишнім середовищем. Між здоров'ям і хворобою немає чіткої грані однак існують різні перехідні форми й стани, що враховують індивідуальні

(генетичні) особливості *організм(а,у) вік* рівень фізичного *розвитк(а,у)* й інші умови.

III. Який же шлях дозволяє зберегти здоров'я? Із давніх часів пропонувалися різні рецепти продовження молодості, які в міру *розвитк(у,ові)* науки змінювалися. Але зусилля медичної науки, *в/основному*, були спрямовані на лікування вже наявних недуг. Однак серед сотень тисяч ліків, що становлять **арсенал** сучасної медицини, *не/має* жодного, яке б могло конкурувати із фізичними вправами по діапазоні свого *вплив(а,у)* та відсутності побічного негативного *вплив(а,у)* на наш організм. Для того щоб бути здоровим, треба *не/лікувати* самого себе, а вжити **заходів по попередженню захворювання, заходи щодо попередження захворювання**.

IV. Здоровий спосіб життя формується всіма сторонами і проявами суспільства, пов'язаний із *індивідуально/мотиваційним* втіленням індивідом своїх соціальних, психологічних і фізіологічних можливостей і здатності. Від того, *на/скільки* успішно вдається сформуванню й закріпленню у свідомості принципи й навички здорового *способ(а,у)* життя в молодому віці, залежить *на/далі* вся діяльність, що перешкоджає розкриттю *потенціал(а,у)* особистості.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний та граматичний рівні

5. Уведіть слово *індивід* до синонімічного ряду.
6. До підкресленого і виділеного жирним шрифтом в абзаці III слові, доберіть український відповідник.
7. Випишіть три приклади двокомпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.
8. Розкрийте дужки, вибравши необхідний варіант серед підкреслених і виділених жирним шрифтом слів.
9. Знайдіть в абзаці II та III помилки, які порушують такий критерій мовної культури, як правильність. Відредагуйте речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.

11. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.

12. Перепишіть речення першого і другого абзацу, розставивши розділові знаки.

13. Знайдіть речення (абзац I), у яких пропущено тире між підметом і присудком, запишіть їх правильно.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 118 посібника «Система фізичного виховання молодших школярів», виданого в Києві в 1998 році, у видавництві «ІЗМН». Автор – Вільчковський Є.С. Загальна кількість сторінок – 232.

Текст №69

УКРАЇНА ОЛІМПІЙСЬКА

I. Історія **(О,о)лімпійського рух(а,у)** в Україні розпочалася в 1952 році, коли українці у складі збірної команди **Радянського (С,с)оюз(а,у)** в/перше прийняли участь в XV Олімпійських іграх у **(Г,г)ельсінкі**.

II. До 1990 року **(О,о)лімпійський рух** в Україні розвивався та зміцнював свою позицію у житті країни. Українські атлети становили що/най/менше 25% кожної **(О,о)лімпійської** команди СРСР. Під час XXII **(О,о)лімпіади 1980 рок(а,у)** деякі матчі футбольного турнір**(а,у)** з великим успіхом проводили в Києві.

III. 22 грудня 1990 **рок(а,у)** I **(Г,г)енеральна (А,а)самблея** засновників прийняла рішення створити НОК України. Ця дата є офіційною датою його створення. У вересні 1993 **рок(а,у)** НОК України остаточно визнав **(М,м)іжнародний (О,о)лімпійський (К,к)омітет**.

IV. Національний **(О,о)лімпійський (К,к)омітет** України об'єднує понад 50 федерац... видів **спорт(а,у)**. Він також має 24 відділенн... у всіх областях та по одному в **(А,а)втономній (Р,р)еспубліці (К,к)рим**, містах Києві та Севастополі. Колективними членами НОК України є понад 80 організац... Першим **(П,п)резидентом** НОК України обрали олімпійського **чемпіон(а,у)** Валерія Пилиповича Борзова (XX Олімпіада в Мюнхені, легка атлетика, 100 м та 200 м). У 1994 році пана Борзова обрали членом **(М,м)іжнародного (О,о)лімпійського (К,к)омітет(а,у)** в Україні, а у грудні цього ж року переобрали **(П,п)резидентом** НОК.

V. Самостійну національну команду на зимових Олімпійських іграх НОК України представив у Ліллегамері в 1994 році де українські атлети завоювали по одній золотій і бронзовій медалі й посіли 13-те місце в не/офіційному командному **залік(а,у)**. На іграх в Атланті національна команда України

завоювала 9 золотих 2 срібні і 12 бронзових медал... посівши 9-те загально/командне місце. На XVIII Олімпійських зимових іграх в Нагано завойовано одну срібну медаль.

VI. Загалом участь в Олімпійських іграх брали 959 атлет... з України. Вони завоювали 207 золотих, 134 срібних і 139 бронзових медал...

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний рівень

5. Включіть слово *турнур* до синонімічного ряду.
6. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, морфологічною будовою.
7. Знайдіть лексичну помилку в I абзаці й запишіть зредаговану частину речення. Поясніть характер помилки.

Граматичний рівень

8. Розшифруйте аббревіатури СРСР, НОК, визначте їх рід.
9. Узгодьте числівник з іменником (абзац IV, V, VI).

Орфографічний і пунктуаційний рівні

10. Випишіть з тексту іменники виділені жирним шрифтом, вибираючи потрібний варіант закінчення (-а/-я або -у/-ю). Свій вибір обґрунтуйте письмово.
11. Слова, виділені курсивом і жирним шрифтом, записати правильно.
12. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
13. Перепишіть речення п'ятого абзацу, розставивши розділові знаки.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 31 посібника «Спортивна медицина», виданого в Івано-Франківську в 2002 році, у видавництві «Плай». Автори –*Попель С.Л., Мицкан Б.М.* Загальна кількість сторінок – 80.

Психолого-педагогічний напрям

Психологічний профіль

Текст №70

I. Усвідомлення людиною світ(а,у) не зводиться до відображення лише зовнішніх об'єктів. Фокус свідомості може бути (направлений, спрямований) й на самого суб'єкт(у,а), на його власну діяльність, його внутрішній світ. Таке усвідомлення людиною самої себе отримало в психології статус особливого феномена – самосвідомості.

II. Самосвідомість.. пов'язана (із,зі) здатністю до рефлексії до погляду на себе немовби "збоку". Як об'єкт самопізнання особистість.. це людина якою вона ві(т,д)чуває спост..рігає почуває себе якою вона відома собі (й,і) якою вона сприйма..ться мислит..ся, з її точки зору, іншими. Завдяки самосвідомості людина усвідомлює себе як індивідуал..ну реал..ність, окрему від природи та інших людей. Вона стає наявною не/тіл..ки для інших а (і,й) для себе.

III. Самосвідомість не є чимось аморфним, вона має свою власну структуру. З одного бок(а,у), у ній можна виділити систему психічних процесів, що пов'язані із самопізнанням, переживанням власного ставлення до себе й регулюванням власної поведінки. З іншого бок(а,у), можна говорити про систему відносно *стійких* утворень особистості, що виникають як продукти цих процесів. Так, через самопізнання людина приходить до певного знання про саму себе. Ці знання входять у зміст самосвідомості як її серцевина. Спочатку вони виступають у вигляді окремих ситуативних, нерідко випадкових образів себе, які виникають у конкретних умовах спілкування та діяльності. Далі ці образи інтегруються в більш або менш цілісне й адекватне поняття про власне "Я".

IV. Самопізнання завжди пристрасне. Відбиваючи реальне буття особистості, воно робить це не дзеркально. Це ще одна причина того, чому уявлення людини про саму себе не завжди адекватне. Наприклад, мотиви, які людина висуває, обґрунтовуючи перед іншими людьми та перед собою свою поведінку(навіть і тоді, коли вона прагне правильно усвідомити власні спонуки й суб'єктивно цілковито щира), далеко не завжди відображають ці спонуки, що реально зумовлюють її дії.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль та підстиль тексту.

2. Доберіть заголовок до тексту.

Лексичний рівень

3. Доберіть синонім до слова *адекватний*.

4. Назвіть із тексту термін, що відповідає дефініції: "Самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом".

5. У I абзаці виберіть з дужок нормативні варіанти, запишіть правильні фрагменти речення.

Граматичний рівень

6. Із III абзацу випишіть іменники чол.роду, поставте їх у формі Р.в. однини

7. Назвіть вставні та вставлені одиниці в реченнях III і IV абзаців, поясніть пунктуацію.

8. Виділений прикметник у III абзаці поставте у складеній формі найвищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. У II абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.

Акцентуаційний рівень

10. Поставте наголос у словах *феномен, самопізнання, рефлексія, серцевина, поняття*.

11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято з підручника "Психологія", автори: Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін., за редакцією Ю.Л.Трофімова, що вийшов у Києві у видавництві "Либідь" у 2001 році, сторінка 131.

Текст №71

ПАМ'ЯТЬ

I. Пам'ять це відображен..я предметів (й,і) явищ дійсності (в,у) психіці людини (у,в) той час коли вони (у,в)же безпосередн..о не/діют.. на органи чут..я. Вона являє собою (низку, ряд) складних психічних процесів активне володін..я якими надає людині здатності засвоювати (і,й) викор..стовувати потрібну інформацію. Пам'ять включає такі процеси запам..ятовуван..я зберіган..я забуван..я та відтворен..я. Запам..ятовування пов..язане (з,зі,із) засвоєн..ям (й,і) накопичен..ям індивідуал..ного досвіду. Його використан..я вимагає відтворен..я запам..ятованого. Регулярне використан..я досвіду (у,в) діяльності суб..екта сприяє його збережен..ю а не/використан..я забуван..ю.

II. Матеріальною основою процесів пам'яті є здатність мозку утворювати тимчасові нервові зв'язки, закріплювати й відновлювати сліди минулих вражень. Ці сліди створюють можливість актуалізації ситуації й відповідного збудження, коли подразника, який його викликав свого часу безпосередньо, немає. Запам..ятовування і зберігання ґрунтується на утворенні та закріпленні

тимчасових нервових зв'язків, забування – на їхньому гальмуванні, відтворення – на їхньому відновленні.

III. Розвиток пам'яті насамперед залежить від зацікавленого включення особистості в продуктивну діяльність, зокрема навчальну, націлену на самостійне пізнання світу або досягнення нових результатів діяльності. Чим вагоміші мотиви супроводжують діяльність суб'єкта, тим успішніші результати запам'ятовування. При цьому запам'ятовування є результативним незалежно від того, чи ставилася мета запам'ятати.

IV. Удосконалення пам'яті вимагає постійних тренувань. Регулярна й напружена робота пам'яті стає звичкою, створює умови для формування продуктивної пам'яті. Тренування не повинно бути ізольованим актом, штучним повторенням одного й того самого. Тренуючи пам'ять, кожного разу потрібно виявляти наполегливість, волю та впевненість. Постійно домагатись поліпшення результатів запам'ятовування.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль і підстиль тексту.
2. Визначте типологічну будову тексту (опис, розповідь, роздум або поєднання цих типів мовлення).
3. Складіть план тексту.

Лексичний рівень

4. Доберіть український відповідник до слова *мотив*, що вжито в тексті.
5. Випишіть із III абзацу загальнонаукові терміни.
6. Назвіть із тексту термін, що відповідає такій дефініції :” Послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чогось, плин, перебіг”.
7. Утворіть терміни-словосполучення зі словом *пам'ять*, запишіть їх.
8. Знайдіть слова-синоніми в III-IV абзацах тексту, запишіть їх.
9. У III абзаці знайдіть речення, де допущено лексичну помилку, запишіть зредаговану частину речення.

Граматичний рівень

10. У II реченні III абзацу прикметники, що стоять у простій формі вищого ступеня порівняння, поставте у складеній формі вищого ступеня.
11. Перебудуйте останнє речення IV абзацу так, щоб воно стало складним.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

12. У I абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.
13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято з підручника ”Психологія”, автори: Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін., за редакцією Ю.Л.Трофімова, що вийшов у Києві у видавництві ”Либідь” у 2001 році, сторінки 240-241.

ВІДЧУТ...Я ТА СПРИЙМАННЯ ЯК АКТИВНІ ПРОЦЕСИ ПОШУКУ Й ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ

I. Відображен..я світу через відчут..я (й,і) сприйман..я досягаєт..ся у взаємодії людини (із, з, зі) довкіл..ям. Психічні образи не є па(сс,с)ивним відбитком зовнішніх (у,в)пливів на людину вони виникають (у ході, під час) активного здобут..я (і,й) обробки інформації сер..довища. На фізіологічному рівні інформаційна взаємодія суб..єкта з довкіл..ям виявляєт..ся як р..флекс. Відчут..я (й,і) сприйман..я є кільцевими рефлекторними актами (із,з) прямими (і,й) зворотн(и,і)ми зв..язками. Для виникнен..я відчут..я недостатньо збуджен..я рецепторних зон органів чут..я (й,і) передання нервових імпул..сів у відповідні від..іли мозку. Досягнувши мозку й зазнавши певної обробки імпул..си повертают..ся до рецепторів зміню..ч(і,и) їхній функціонал..ний стан та активізуюч(и,і) моторні зони.

II. Вагом(е,у) (значення мають, роль відіграють) рефлекторні зворотні зв'язки у формуванні **образів** сприймання. Динаміка рефлекторних **процесів**, що забезпечують акти сприймання, є уподібненням до властивостей предметів, діючих на органи чуття. Так, рука, обмацуючи **предмет**, повторює його **обриси**. При цьому **малюнок рухів** руки відтворюється у станах збудження **рецепторів**, що знаходяться в **м'язах**. Ця інформація передається до нервової системи. Так само діє око, що обводить **контур** предмета й передає інформацію як від сітківки, так і від збуджених рецепторів очних м'язів.

III. Процеси відчуття (й,і) сприймання необхідно розглядати як дії, спрямовані на **розв'язання** певних завдань, що становлять пізнавальну чи практичну діяльність суб'єкта. Такі дії, названі перцептивними, забезпечують орієнтування в конкретній ситуації, виділення *найважливіших* для розв'язання конкретного *завдання* аспектів, здійснюють таку обробку інформації від органів чуття, яка веде до побудови образу, адекватного як предметові, так і завданням діяльності. До перцептивних дій належать рухи руки, що з тією чи іншою метою обстежує предмет, очей, що відтворюють контур предмета, виділяючи найсуттєвіші його ознаки.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте стиль та підстиль тексту.

Лексичний рівень

2. Доберіть синонім до слова *аспект*.
3. Доберіть український відповідник до слова *динаміка*.
4. У I реченні II абзацу виберіть з дужок нормативний варіант, запишіть правильний фрагмент речення.
5. У III абзаці доберіть нормативний варіант до виділеного слова, запишіть його.
6. Випишіть із тексту термін, що відповідає такій дефініції: "Реакція живого організму людини чи тварини на зовнішнє подразнення, яке відбувається за участю центральної нервової системи, відрух".

Граматичний рівень

7. Перебудуйте останнє речення I абзацу так, що воно стало складним реченням.
8. З II абзацу випишіть виділені іменники, поставте їх у формі Р.в. однини.
9. Утворіть складну форму найвищого ступеня порівняння до прикметника *суттєвий*.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. У I абзаці вставте пропущені букви, розставте розділові знаки та виберіть із дужок правильне написання слів.

Акцентуаційний рівень

11. У виділених курсивом словах III абзацу поставте наголос, запишіть слова.
12. Зробіть бібліографічний опис джерела, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст узято з підручника "Психологія", автори: Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін., за редакцією Ю.Л.Трофімова, що вийшов у Києві у видавництві "Либідь" у 2001 році, сторінки 209-210.

Текст №73

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЇ У СУСПІЛЬСТВІ

I. Психологія має давню історію але як самостійна наукова дисципліна є досить молодою. Її вік близько ста років. За цей короткий історичний *період* вона затвердилася як відносно автономна галузь наукового знання що відрізняється тільки її властивою теорією методологією методами дослідження.

II. Значення психології серед інших наук постійно зростає. *Водно/час і світ* у своєму динамічному русі стає *де/далі (складним) і (загадковим)*. Виникають нові проблеми людського існування, що вимагають нових наукових підходів, теорій, концепцій, нової методології і нових методів дослідження (*психологічних, психічних*) явищ. Проте це *не/означає*, що все надбане раніше психологією як наукою має бути відкинуто як застаріле і *не/потрібне*. Адже існують *од/вічні* проблеми людського буття, глобальні питання, відповідь на які сучасна наука не може дати без урахування попереднього *досвід(а,у)*.

III. Вітчизняна психологічна наука має свою історію, свої традиції, які формувалися *не/осторонь* світової психології. Отже, (*важливим*) критерієм її сучасності й розвиненості є відповідність світовим досягненням, бачення свого місця серед психологічних напрямів, які визначають світовий рівень наукових досліджень у цій (*області, галуззі*).

IV. У психології як науки висвітлюються принципові, *загально/наукові теоретико/методологічні* положення, які характеризують психологію як самостійну галузь наукового знання. Як відомо, *предмет і метод* визначають специфіку *будь/якої* науки, а також окреслюють змістові та формальні межі, перспективи *розвитк(а,у)* конкретного наукового знання. Історія психологічної думки і сучасний її *стан* демонструють "життєздатність" та перспективність

психології як частки *загально/людської* культури і змістової складової суспільного життя в конкретний історичний відрізок години сьогодення.

V. А також розкривається можливий **осередок** у побудові системи психологічних знань та основний принцип вчинковий у тлумаченні *зміст(a,y)* психічного. Цей принцип дає змогу поєднати в розкритті *зміст(a,y)* психічного не тільки власне *загально/психологічні* а й вікові та інші характеристики тих чи інших психологічних **феноменів**. Використана пояснювальна модель не пропагується як єдино можлива вона подається як **варіант** що не виключає побудову інших споріднених чи принципово відмінних але спрямованих до (**глибокого**) і детального висвітлення *зміст(a,y)* психологічних феноменів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний та граматичний рівні

5. Включіть слово **феномен** до синонімічного ряду.
6. До слова **осередок** доберіть запозичений еквівалент.
7. Випишіть із тексту двокомпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначення, походженням, морфологічною вираженістю.
8. Від виділених жирним шрифтом прикметників утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в II абзаці – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) у III абзаці – просту форму найвищого ступеня порівняння; в) у V абзаці – просту форму вищого ступеня порівняння.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
10. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
11. Перепишіть речення першого та п'ятого абзацу, розставивши розділові знаки.

12. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 8 посібника «Психологія сім'ї: Курс лекцій», виданого в Києві в 2001 році. Видавництво – «МАУП». Автор – Бондарчук О.І. Загальна кількість сторінок – 96.

Текст №74

ТИПИ ТЕМПЕРАМЕНТ (А/У)

I. Діяльність і поведінка людини зумовлюються не лише соціальними умовами життя, а й індивідуальними особливостями її психофізичної організації. Це виразно виявляється в темпераменті особистості.

II. Індивідуальні особливості реагування на різноманітні обставини дали **підстави** поділити людей на кілька груп або типів **темперамент(а,у)**. Вчення про темперамент започатковане *славно/звісним давньо/грецьким* лікарем і філософом Гіппократом. Він та його послідовники обстоювали гуморальну теорію (**згідно якою, згідно з якою, згідно до якої**) темперамент спричинює перевага в організмі певної рідини. Гіппократ вважав що *життє/діяльність організм(а,у)* визначається співвідношенням між кров'ю, жовчю та слизом (лімфа, флегма).

III. У сучасній психології користуються гіппократовою класифікацією типів темпераментів сангвінік холерик **флегматик** і меланхолік. Кожному з цих **типів** властиві своєрідні психологічні особливості.

IV. **Сангвінік(у,ові)** властиві досить висока *нервово/психічна* активність, багатство міміки та рухів, емоційність, вразливість, лабільність. (**Разом із тим, разом з тим**) емоційні переживання сангвініка здебільшого *не/глибокі*, а його рухливість при *не/задовільних* виховних впливах спричинює *не/достатню* зосередженість, похапливість, а то й поверховість.

V. **Холерику** властиві (**високий**) рівень *нервово/психічної* активності та енергії дій, різкість і поривчастість рухів, сильна імпульсивність та яскравість емоційних переживань. *Не/достатня* емоційна і рухова врівноваженість холерика може виявитися за відсутності належного виховання в *не/стриманості*, запальності, нездатності контролювати себе в емоціогенних обставинах.

VI. Флегматик характеризується порівняно низьким **рівнем** активності поведінки, ускладненням переключення, повільністю і спокійністю дій, міміки та мовлення, рівними, постійними і (**глибокими**) почуттями та настроями. *Не/вдале* виховання може сприяти формуванню у флегматика таких негативних рис, як млявість, збідненість і слабкість емоцій, схильність до виконання лише звичних дій.

VII. Меланхоліку властиві низький рівень *нервово/психічної* активності, стриманість і приглушеність моторики та мовлення, значна емоційна реактивність, глибина і стійкість почуттів, але (**слабка**) їх зовнішня враженість. При *не/достатньому* вихованні у меланхоліка можуть розвинутися

такі негативні риси, як підвищена аж до хворобливості емоційна вразливість, замкнутість, відчуженість, схильність до тяжких внутрішніх переживань за таких життєвих обставин, які на це *не/заслужують*.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне науковий.
 - Б. Науково-навчальний.
 - В. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний рівень

5. Включіть слово *темперамент* до синонімічного ряду.
6. До підкресленого і виділеного жирним шрифтом в абзаці II слові, доберіть запозичений еквівалент.
7. Випишіть з тексту 2 двокомпонентні терміни. Схарактеризуйте їх за призначення, походженням, морфологічною вираженістю.
8. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься.

Граматичний рівень

9. Від виділених жирним шрифтом прикметників утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в V абзаці – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) у VI абзаці – просту форму найвищого ступеня порівняння; в) у VII абзаці – просту форму вищого ступеня порівняння.
10. Передайте у вигляді прямої мови цитати із другого абзацу.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

11. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
12. Перепишіть речення другого та третього абзацу, розставивши розділові знаки.
13. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 46 посібника «Психологія сім'ї: Курс лекцій», виданого в Києві в 2001 році.

Видавництво – «МАУП». Автор – Бондарчук О.І. Загальна кількість сторінок – 96.

Текст №75

СТРУКТУРА ХАРАКТЕР (А/У)

I. Кожній людині крім динамічного *бок(а,у)* дій що виявляється в темпераменті властиві істотні особливості які позначаються на її діяльності та поведінці. Про одних говорять що вони працьовиті дисципліновані скромні чесні (**сміливі**) колективісти а про інших лінкуваті хвалькуваті *не/організовані често/любні само/впевнені не/чесні* егоїсти боягузи. Ці й подібні до них **рис** виявляються *на/стільки* виразно й постійно що становлять собою типовий вид особистості індивідуальний **стиль** її соціальної поведінки. Такі психологічні особливості особистості називаються рисами *характер(а,у)*. Ці риси характеризують і цілі до яких прагне людина і способи досягнення цілей. Знати це важливо оскільки особистість характеризується не тільки тим що вона робить а й тим як вона це робить. Сукупність таких стійких рис складає характер особистості.

II. Отже характер це сукупність стійких *індивідуально/психологічних* властивостей людини які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці у ставленні до *колектив(а,у)* до інших людей праці навколишньої дійсності та самої себе.

III. Про характер людини судять і за тим, як вона мислить і поводить себе в різних обставинах, якої думки вона про інших та про саму себе, які манери їй властиві.

IV. Характер як одна з істотних особливостей психічного *склад(а,у)* особистості є цілісним утворенням, що характеризує людське “Я” як єдине ціле. Розуміння *характер(а,у)* як єдності його рис *не/виключає* виокремлення у ньому окремих ланок із метою (**глибокого**) пізнання його сутності. І.Павлов, *не/заперечуючи* цілісності *характер(а,у)*, відстоював необхідність виокремлення його структурних **компонентів**. Якщо ви аналізуєте особистість, писав він, – ви повинні сказати, що за такими ось рисами її можна характеризувати як тиху, спокійну, химерну, ніжну тощо. Але *як/що* окремі частини уявити відокремлено, без їх взаємозв’язку, то *характер(а,у)* людини, звичайно, визначити *не/можна*. Потрібно брати систему рис і в цій системі аналізувати, які риси висувуються на перший план, а які – ледве виявляються, затираються.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - A. Власне науковий.
 - B. Науково-навчальний.

В. Науково-популярний.

Г. Професійно-виробничий.

2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.

3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

А. Науковий опис.

Б. Наукова розповідь.

В. Науковий роздум.

Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний та граматичний рівні

5. Включіть слово *особистість* до синонімічного ряду.

6. До підкресленого і виділеного жирним шрифтом в абзаці 1 слові, доберіть запозичений еквівалент.

7. Випишіть із тексту двокomпонентний термін. Схарактеризуйте його за призначенням, морфологічною будовою.

8. Від виділених жирним шрифтом прикметників утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в I абзаці – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) у IV абзаці – просту форму найвищого ступеня порівняння.

9. Передайте у вигляді прямої мови цитату із четвертого абзацу.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.

11. Перепишіть речення першого та другого абзацу, розставивши розділові знаки.

12. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 48 посібника «Психологія сім'ї: Курс лекцій», виданого в Києві в 2001 році. Видавництво – «МАУП». Автор – Бондарчук О.І. Загальна кількість сторінок – 96.

Текст №76

СІМЕЙНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

I. 1. Психічне здоров'я характеризується д...намічністю, відображає й (*обумовлює, зумовлює*) здатність людини ставити перед собою (*ціль, мету*) та реалізовувати (*їх, її*), здійснювати самор...гуляцію. 2. Шлях до психічного здоров'я – шлях до інтегральної особистості, тобто її цілісності, (...) від найнижчого рівня – адаптова(н,нн)ості, до середнього рівня – психологічної стійкості, до вищого рівня – гармонії особистості.

II. Термін “сімейна ідент...фікація” (в,у)вів Акерман Автор розглядав сімейну ідент...фікацію як сукупність ці(н,нн)остей прагне(н,нн)ь очікувань тр...вог і проблем адаптації що їх розділяють члени сім’ї чи взаємо/доповнюють (в,у) проце(с,сс)і викона(н,нн)я сімейних ролей Вона виступає одним (з,із,зі) кр...теріїв психологічного здоров’я.

III. 1. (В,У) цій ста(т,тт)і описувалися результати дослідже(н,нн)я окремого аспект(а,у) сімейної ідент...фікації, а саме особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером (чоловіком/дружиною). 2. У подальших дослідже(н,нн)ях (*будуть досліджуватись, будуть аналізуватись, будемо досліджувати, будемо аналізувати, досліджуватимуться, аналізуватимуться*) інші аспекти сімейної ідент...фікації.

IV. На основі *емпіричного* дослідже(н,нн)я (в,у)становлено взаємозв’язок між особистою ідент...фікацією (з,із,зі) партнером, здоров’ям, зовнішньою пр...вабл...вістю, рольовими очікува(н,нн)ями як проявом господарчо/побутової сімейної ці(н,нн)ості та мот...вацією до успіх(а,у).

V. 1. Також виявлено гендерні відмі(н,нн)ості в період ра(н,нн)ьої дорослості. 2. Для жінок, порівня(н,нн)о (з,із,зі) чоловіками, характерні вищі показники за такими **шкалами** сімейних ці(н,нн)остей, як соціальна активність, зовнішня пр...вабл...вість, емоційно/психо/терапевтична ці(н,нн)ість та професійна ідент...фікація. 3. Рівень задоволе(н,нн)ості роботою, особистісними досягне(н,нн)ями, підтримкою є вищим, ніж у чоловіків. 4. Проте для чоловіків, порівня(н,нн)о (з,із,зі) жінками, характерний нижчий **показник** напруже(н,нн)ості та високий показник схильності до ризик(а,у).

VI. 1. (В,У)становлено, що для осіб (з,із,зі) високими показниками (*за шкалою, по шкалі*) особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером характерна задоволе(н,нн)ість станом власного здоров’я, мот...вація до успіх(а,у), зовнішня пр...вабл...вість, господарчо/побутова сімейна ці(н,нн)ість та рольове очікува(н,нн)я як прояв емоційно/психо/терапевтичної ці(н,нн)ості від партнера. 2. Для осіб (з,із,зі) низькими показниками особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером характерна (з,с)хильність до ризик(а,у).

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль (власне-науковий, науково-популярний, науково-навчальний) і жанр наукового стилю репрезентує запропонований текст.
2. Укажіть кількість мікротем.
3. Випишіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у виділених жирним шрифтом словах (абзаци II, V).

Лексико-граматичний рівень

5. Поясніть запозичене слово *емпіричний* (абзац IV).
6. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Пов’язаний із розрізненням людей за статтю».

7. Розкрийте дужки, вибравши нормативний варіант (абзаци I,III,VI; виділено жирним курсивом). Як називаються слова, подані в дужках в абзаци I? Наведіть власні приклади.
8. Випишіть із тексту приклади термінів, різних за структурою (3). Схарактеризуйте їх із цього погляду.
9. Випишіть із абзацив I, V прикметники в різних формах ступенів порівняння. Визначте ступінь порівняння й форму.
10. Уважно прочитайте абзац VI. Змініть речення 2, усунувши лексичну помилку, і запишіть його.

Орфографічно-пунктуаційний рівень

11. Перепишіть абзац II, уставивши потрібні букви й розставивши розділові знаки.
12. Випишіть слова, що мають подовження або подвоєння приголосних.
13. Випишіть підкреслені слова, вибравши правильний варіант уставленої букви.
14. Запишіть слова з пропущеними буквами, уставляючи букви.
15. Випишіть слова й словосполучення, у яких відбувається чергування у/в, обравши правильний варіант (абзаци III, IV, VI).
16. Із абзацив V, VI випишіть словосполучення з одним із прийменників – з/із/зі.
17. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за запропонованими відомостями: статтю (автор – О. Угрин) розміщено на сторінках 186-192 випуску 14 за 2009 рік збірника наукових праць «Психологічні перспективи», який видає Волинський державний університет ім. Лесі Українки, а його головний редактор – Л. Засекіна.

Текст №77

ПРОБЛЕМА ДОСВІД(А,У) (В,У) ФІЛОСОФСЬКІЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розглядаючи проблему людського досвід(а,у), ми не/можемо не/зупинитись на деяких аспектах (*поглядів, (в,у) поглядах*) на цю проблему (*представників, (в,у) представників*) прагматизм(а,у): Ч. С. Пірса, У. Джемса, Д. Д'юї, Дж. Міда, „досвід” для яких також став центральним поня(т,тт)ям філософії і/й психології. 2. Прагматизм цікавий сьогодні (*з точки зору, з погляду, з боку*) його соціо/культурних основ – прагне(н,нн)ям вивчити повсякде(н,нн)е жи(т,тт)я, звернутись до здорового смислу життя, поставити конкретного індивіда (в,у) центр дослідже(н,нн)ь. 3. **Нада(н,нн)я** досвіду статус(а,у) одного (з,із,зі)) основних понять психології було цілком закономірним (в,у) зв'язку (з,із,зі) головною задач...ю прагматизм(а,у) – вивчити можливості (і,й) засоби (*ефектного, ефективного*) пристосува(н,нн)я індивід(а,у) до мінливого середовища. 4. Пірс розглядає досвід як стан, хоч (і,й) дійсно (*властивий, притаманний, характерний*) суб'єкту, але не/обмежений для нього. 5. Він (у,в)важав, що конц...птуалізація „чистого розуму” (в,у)

якості *гносеологічної* (і,й,та) психологічної основи людської діяльності геть уводить дослідже(н,нн)я від людини реальної, багато/аспектної, яка активно (в,у)ступає (в,у) різноманітні зв'язки (з,із,зі) (*оточуючим, навколишнім*) середовищем, (*які, що*) проявляються (в,у) її діях. **6.** Що саме (з,із,зі) психологічно(і,го) (*точки зору, погляду, боку*) проявляється (і,й) втілюється (в,у) зовнішніх діях індивід(а,у)? **7.** Його досвід, який постійно набувається (і,й) збагачується (*за рахунок, за кошти*) цих же дій. **8.** Із оста(н,нн)ьої думки стає зрозумілим, чому прагматисти не/приймали не/тільки раціонал...зм, але (і,й) емпір...зм – мова йшла перш за все про різні **джерела** формува(н,нн)я (і,й) розвитк(а,у) досвід(а,у): сприйня(т,тт)я (і,й) **рефлексія** (в,у) Ло(к,кк)а, адаптація (і,й) активні дії (в,у) Пірса. **9.** Відрізняється прагматичний підхід (і,й) від підходів Вундт(а,у). **10.** Якщо в лейпці(гсь,зь)ких експ...р...ментальних лабораторіях досвід індивід(а,у) „очищали” від різноманітності дій, не/контрольованих привнесень, арте/фактів, то прагматики (в,у) розумінні психологічної природи досвід(а,у) виходили (з,із,зі) протилежного – насичували поня(т,тт)я досвід(а,у) яко/мога ширшою різноманітністю дій.

11. Ці (і,й,та) інші теоретичні установки прагматизм(а,у) (в,у) подальшому (*були розвинуті, було розвинуто*) Джемсом а потім Д'юї Дж. Мідом. **12.** Джемс (в,у)вів категорію чистого досвід(а,у) розуміючи його як да(н,нн)ість як безпосередній жи(т,тт)євий потік (*який, що*) складає основу для наступного відображе(н,нн)я. **13.** (В,У) рамках (*да(н,нн)ої, цієї*) теорії досвід є тим само/достатнім поня(т,тт)ям яке (*нема, немає*) не/обхідності до визначати (і,й,та) *який по своєму обсягу (співпадає, збігається)* (з,із,зі) „реальністю”.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль (власне-науковий, науково-популярний, науково-навчальний) і жанр наукового стилю репрезентує запропонований текст.
2. Сформулюйте основну думку тексту.
3. Випишіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у виділених жирним шрифтом словах (речення 3, 8).

Лексико-граматичний рівень

5. Поясніть запозичене слово *гносеологічної* (речення 5).
6. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Сповнені сумнівів роздуми, схильність аналізувати свої переживання».
7. Розкрийте дужки, вибравши нормативний варіант (речення 1-7; виділено жирним курсивом). Як називаються слова, подані в дужках у реченнях 3-4? Наведіть власні приклади.
8. Випишіть із тексту приклади термінів, різних за структурою (3). Схарактеризуйте їх із цього погляду.
9. Випишіть прикметники в різних формах ступенів порівняння. Визначте ступінь порівняння й форму.

10. Випишіть із речення 5 прислівник, від якого можна утворити ступені порівняння. Утворіть усі можливі ступені й форми порівняння. Яка з них найкраще відповідає стилю тексту?

Орфографічно-пунктуаційний рівень

11. Перепишіть речення 11-13, належним чином відредагувавши їх; у реченні 13 замініть написане підкресленим курсивом коректнішою конструкцією.
12. Випишіть слова, що мають подовження або подвоєння приголосних.
13. Випишіть підкреслені слова, вибравши правильний варіант уставленої букви.
14. Запишіть слова з пропущеними буквами, уставляючи букви.
15. Випишіть слова й словосполучення, у яких відбувається чергування **у/в**, обравши правильний варіант.
16. Із речень 3, 5, 6, 10 випишіть словосполучення, обираючи один із прийменників – **з/із/зі**.
17. Із речень 3-9 випишіть сполучення слів, обираючи один із сполучників – **і/й/та**.
18. Випишіть слова, знявши скісну риску і вибравши варіант написання разом, окремо, через дефіс.
19. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за запропонованими відомостями: статтю (автор – Л. Пастушенко) розміщено на сторінках 88-96 другої частини випуска VII збірника наукових праць «Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ» за 2008 рік, який видано в м. Рівному Міжнародним економіко-гуманітарним університетом імені академіка Степана Дем'янчука.

Текст №78

СІМЕЙНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

I. 1. Психічне здоров'я характеризується д...намічністю, відображає й (*обумовлює, зумовлює*) здатність людини ставити перед собою (*цілі, мету*) та реалізовувати (*їх, її*), здійснювати самор...гуляцію. 2. Шлях до психічного здоров'я – шлях до інтегральної особистості, тобто її цілісності, (...) від найнижчого рівня – адаптова(н,нн)ості, до середнього рівня – психологічної стійкості, до вищого рівня – гармонії особистості.

II. Термін “сімейна ідент...фікація” (в,у)вів Акерман Автор розглядав сімейну ідент...фікацію як сукупність ці(н,нн)остей прагне(н,нн)ь очікувань тр...вог і проблем адаптації що їх розділяють члени сім'ї чи взаємо/доповнюють (в,у) проце(с,сс)і викона(н,нн)я сімейних **ролей** Вона виступає одним (з,із,зі) кр...теріїв психологічного здоров'я.

III. 1. (В,У) цій ста(т,тт)і описувалися результати дослідже(н,нн)я окремого аспект(а,у) сімейної ідент...фікації, а саме особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером (чоловіком/дружиною). 2. У подальших дослідже(н,нн)ях (*будуть досліджуватись, будуть аналізуватись, будемо*

досліджувати, будемо аналізувати, досліджуватимуться, аналізуватимуться) інші аспекти сімейної ідент...фікації.

IV. На основі *емпіричного* дослідже(н,нн)я (в,у)становлено взаємозв'язок між особистою ідент...фікацією (з,із,зі) партнером, здоров'ям, зовнішньою пр...вабл...вістю, рольовими очікува(н,нн)ями як проявом господарчо/побутової сімейної ці(н,нн)ості та мот...вацією до успіх(а,у).

V. 1. Також виявлено гендерні відмі(н,нн)ості в період ра(н,нн)ьої дорослості. 2. Для жінок, порівня(н,нн)о (з,із,зі) чоловіками, характерні вищі показники за такими **шкалами** сімейних ці(н,нн)остей, як соціальна активність, зовнішня пр...вабл...вість, емоційно/психо/терапевтична ці(н,нн)ість та професійна ідент...фікація. 3. Рівень задоволе(н,нн)ості роботою, особистісними досягне(н,нн)ями, підтримкою є вищим, ніж у чоловіків. 4. Проте для чоловіків, порівня(н,нн)о (з,із,зі) жінками, характерний нижчий **показник** напруже(н,нн)ості та високий показник схильності до ризик(а,у).

VI. 1. (В,У)становлено, що для осіб (з,із,зі) високими показниками (**за шкалою, по шкалі**) особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером характерна задоволе(н,нн)ість станом власного здоров'я, мот...вація до успіх(а,у), зовнішня пр...вабл...вість, господарчо/побутова сімейна ці(н,нн)ість та рольове очікува(н,нн)я як прояв емоційно/психо/терапевтичної ці(н,нн)ості від партнера. 2. Для осіб (з,із,зі) низькими показниками особистісної ідент...фікації (з,із,зі) партнером характерна (з,с)хильність до ризик(а,у).

Завдання до тексту

Композиція тексту

18. Визначте, який підстиль (власне-науковий, науково-популярний, науково-навчальний) і жанр наукового стилю репрезентує запропонований текст.
19. Укажіть кількість мікротем.
20. Випишіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

21. Поставте наголос у виділених жирним шрифтом словах (абзаци II, V).

Лексико-граматичний рівень

22. Поясніть запозичене слово *емпіричний* (абзац IV).
23. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Пов'язаний із розрізненням людей за статтю».
24. Розкрийте дужки, вибравши нормативний варіант (абзаци I,III,VI; виділено жирним курсивом). Як називаються слова, подані в дужках в абзаци I? Наведіть власні приклади.
25. Випишіть із тексту приклади термінів, різних за структурою (3). Схарактеризуйте їх із цього погляду.
26. Випишіть із абзацив I, V прикметники в різних формах ступенів порівняння. Визначте ступінь порівняння й форму.
27. Уважно прочитайте абзац VI. Змініть речення 2, усунувши лексичну помилку, і запишіть його.

Орфографічно-пунктуаційний рівень

28. Перепишіть абзац II, уставивши потрібні букви й розставивши розділові знаки.
29. Випишіть слова, що мають подовження або подвоєння приголосних.
30. Випишіть підкреслені слова, вибравши правильний варіант уставленої букви.
31. Запишіть слова з пропущеними буквами, уставляючи букви.
32. Випишіть слова й словосполучення, у яких відбувається чергування у/в, обравши правильний варіант (абзаци III, IV, VI).
33. Із абзаців V, VI випишіть словосполучення з одним із прийменників – з/із/зі.
34. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за запропонованими відомостями: статтю (автор – О. Угрин) розміщено на сторінках 186-192 випуску 14 за 2009 рік збірника наукових праць «Психологічні перспективи», який видає Волинський державний університет ім. Лесі Українки, а його головний редактор – Л. Засекіна.

Текст №79

ПРОБЛЕМА ДОСВІД(А,У) (В,У) ФІЛОСОФСЬКІЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розглядаючи проблему людського досвід(а,у), ми не/можемо не/зупинитись на деяких аспектах (*поглядів, (в,у) поглядах*) на цю проблему (*представників, (в,у) представників*) прагматизм(а,у): Ч. С. Пірса, У. Джемса, Д. Д'юї, Дж. Міда, „досвід” для яких також став центральним поня(т,тт)ям філософії і/й психології. 2. Прагматизм цікавий сьогодні (*з точки зору, з погляду, з боку*) його соціо/культурних основ – прагне(н,нн)ям вивчити повсюд(е,н,нн)е жи(т,тт)я, звернутись до здорового смислу життя, поставити конкретного індивіда (в,у) центр дослідже(н,нн)ь. 3. **Нада(н,нн)я** досвіду статус(а,у) одного (з,із,зі)) основних понять психології було цілком закономірним (в,у) зв'язку (з,із,зі) головною задач...ю прагматизм(а,у) – вивчити можливості (і,й) засоби (*ефектного, ефективного*) пристосува(н,нн)я індивід(а,у) до мінливого середовища. 4. Пірс розглядає досвід як стан, хоч (і,й) дійсно (*властивий, притаманний, характерний*) суб'єкту, але не/обмежений для нього. 5. Він (у,в)важав, що конц...птуалізація „чистого розуму” (в,у) якості *гносеологічної* (і,й,та) психологічної основи людської діяльності геть уводить дослідже(н,нн)я від людини реальної, багато/аспектної, яка активно (в,у)ступає (в,у) різноманітні зв'язки (з,із,зі) (*оточуючим, навколишнім*) середовищем, (*які, що*) проявляються (в,у) її діях. 6. Що саме (з,із,зі) психологічно(і,го) (*точки зору, погляду, боку*) проявляється (і,й) втілюється (в,у) зовнішніх діях індивід(а,у)? 7. Його досвід, який постійно набувається (і,й) збагачується (*за рахунок, за кошти*) цих же дій. 8. Із оста(н,нн)ьої думки стає зрозумілим, чому прагматисти не/приймали не/тільки раціонал...зм, але (і,й) емпір...зм – мова йшла перш за все про різні **джерела** формува(н,нн)я (і,й) розвитк(а,у) досвід(а,у): сприйня(т,тт)я (і,й) **рефлексія** (в,у) Ло(к,кк)а,

адаптація (і,й) активні дії (в,у) Пірса. **9.** Відрізняється прагматичний підхід (і,й) від підходів Вундт(а,у). **10.** Якщо в лейпці(гсь,зь)ких експ...р...ментальних лабораторіях досвід індивід(а,у) „очищали” від різноманітності дій, не/контрольованих привнесень, арте/фактів, то прагматики (в,у) розумінні психологічної природи досвід(а,у) виходили (з,із,зі) протилежного – насичували поня(т,тт)я досвід(а,у) яко/мога ширшою різноманітністю дій.

11. Ці (і,й,та) інші теоретичні установки прагматизм(а,у) (в,у) подальшому (*були розвинуті, було розвинуто*) Джемсом а потім Д’юї Дж. Мідом. **12.** Джемс (в,у)вів категорію чистого досвід(а,у) розуміючи його як да(н,нн)ість як безпосередній жи(т,тт)євий потік (*який, що*) складає основу для наступного відображе(н,нн)я. **13.** (В,У) рамках (*да(н,нн)ої, цієї*) теорії досвід є тим само/достатнім поня(т,тт)ям яке (*нема, немає*) не/обхідності до визначати (і,й,та) який по своєму обсягу (*співпадає, збігається*) (з,із,зі) „реальністю”.

Завдання до тексту

Композиція тексту

20. Визначте, який підстиль (власне-науковий, науково-популярний, науково-навчальний) і жанр наукового стилю репрезентує запропонований текст.
21. Сформулюйте основну думку тексту.
22. Випишіть ключові слова.

Акцентуаційний рівень

23. Поставте наголос у виділених жирним шрифтом словах (речення 3, 8).

Лексико-граматичний рівень

24. Поясніть запозичене слово *гносеологічної* (речення 5).
25. Випишіть із тексту термін, якому відповідає дефініція: «Сповнені сумнівів роздуми, схильність аналізувати свої переживання».
26. Розкрийте дужки, вибравши нормативний варіант (речення 1-7; виділено жирним курсивом). Як називаються слова, подані в дужках у реченнях 3-4? Наведіть власні приклади.
27. Випишіть із тексту приклади термінів, різних за структурою (3). Схарактеризуйте їх із цього погляду.
28. Випишіть прикметники в різних формах ступенів порівняння. Визначте ступінь порівняння й форму.
29. Випишіть із речення 5 прислівник, від якого можна утворити ступені порівняння. Утворіть усі можливі ступені й форми порівняння. Яка з них найкраще відповідає стилю тексту?

Орфографічно-пунктуаційний рівень

30. Перепишіть речення 11-13, належним чином відредагувавши їх; у реченні 13 замініть написане підкресленим курсивом коректнішою конструкцією.
31. Випишіть слова, що мають подовження або подвоєння приголосних.
32. Випишіть підкреслені слова, вибравши правильний варіант уставленої букви.
33. Запишіть слова з пропущеними буквами, уставляючи букви.
34. Випишіть слова й словосполучення, у яких відбувається чергування у/в, обравши правильний варіант.

35. Із речень 3, 5, 6, 10 випишіть словосполучення, обираючи один із прийменників – з/із/зі.

36. Із речень 3-9 випишіть сполучення слів, обираючи один із сполучників – і/й/та.

37. Випишіть слова, знявши скісну риску і вибравши варіант написання разом, окремо, через дефіс.

38. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за запропонованими відомостями: статтю (автор – Л. Пастушенко) розміщено на сторінках 88-96 другої частини випуска VII збірника наукових праць «Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ» за 2008 рік, який видано в м. Рівному Міжнародним економіко-гуманітарним університетом імені академіка Степана Дем'янчука.

Текст №80

1. (В,у)плив екологічного чинника на психологічну діяльність українського етносу відзначається (в,у) дослідженнях М. Гримич (жін. рід), О. Киричук (чол. рід), О. Кульчицький, В. Павленко (жін. рід), І. Рибчин (чол. рід), В. Скребець (чол. рід), С. Таглін (чол. рід). 2. Так, **зв...язку** ландшафт(а,у) з особливостями етнопсихології українців присвятив свою працю І. Рибчин, де він послідовно аналізує (в,у)плив основних зон України (степового, лісостепового та гористого ландшафт(а,у)) на особливості емоційної сфери (і,й,та) мотиваційних (**приспосувань, установок**) корінного населення України. 3. Близькі їй за духом праці О. Кульчицького, який виокремлює географічний аспект як один (з,із,зі) чинників, що (в,у)пливають на психологію українців. 4. Свою ідею про переважання (в,у) українців установок на рефлексію (**само/заглиблення і само/пізнання**), а **не/на/активну** предметну діяльність, автор аргументує, залучаючи як докази суто екологічні особливості України. 5. Значний (в,у)плив **гео/психічних** чинників відзначає також О. Киричук: «Низинна степова смуга лісостеп(а,у); **височи(н,нн)а** смуга лісостеп(а,у) від **(п,П)оділ...я**, **(в,В)оли(н,нн)і** (і,й,та) до **(п,П)окут...я**, до **(б,Б)е(с,сс)арабії** та височин **(п,П)ридніпров...я**; смуга лісистих північних (і,й,та) **північно/західних** низин; гірська смуга Карпат. Загалом ми маємо «психіку верховинця», «людини ліс(а,у)», «сина степ(а,у)» та ін.». 6. В. Хрущ (і,й,та) О. Хрущ, які вивчали особливості психологічного складу різних етнічних груп **Прикарпат...я**, відзначають (в,у) них **не/переборний** потяг до свободи, **не/терпимість** щодо **будь/яких** форм примус(а,у) (і,й) тоталітаризм(а,у). 7. Важливими ознаками психології (і,й) рисами характер(а,у) гірських жителів є сміливість (і,й) волелюбність, почуття власної гідності, хоробрість (і,й) наполегливість. 8. Закріпленню цих рис (в,у) поколіннях (**сприяв, сприяє, сприяли**) спосіб життя горян, природне середовище їхнього проживання, народна педагогіка. 9. «З/давніх/давен пише О. Хрущ по високо(г,г)ір...ю розс...лились люди сміливі сильні (і,й) вільні. Боро...ьба з силами природи спец...фічна система виховання що (г,г)рунтується на засадах

етнопедagogіки трудових традицій (і,й) народних звичаїв (в,у)се це формувало почуття незалежності людської (г,г)ідності». **10.** Можна зробити висновок, що **(дані, такі)** особливості сприйняття світ(а,у) (і,й) свого становища (в,у) ньому притаманні саме менталітету горян. **11.** Де/що інші особливості помічає О. Кульчицький (в,у) менталітеті жителів степових районів України, пояснюючи їх географічними чинниками. **12.** Він (в,у)важає, що життя **(з-поміж, між, серед)** не/осяжних степових просторів не/пробуджує активності, навпаки, пробуджує почуття безмежного, не/досяжного, не/озорого (і,й) абсолютного, сприяє **(більше, радше, скоріше, швидше)** філософським роздумам, а/ніж активним діям.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, який підстиль (власне-науковий, науково-популярний, науково-навчальний) і жанр наукового стилю репрезентує запропонований текст.
2. Доберіть заголовок до тексту.
3. Виділіть абзаци, згрупувавши речення, що виражають мікротему (запишіть номери речень у кожному абзаци).

Лексико-граматичний рівень

4. Поясніть запозичене слово *етнопсихологія*.
5. Випишіть із тексту термін латинського походження, якому відповідає дефініція: «Внутрішній, інтелектуальний світ індивіда, його духовність; характерний для особистості або суспільної групи спосіб мислення». Доберіть до нього український відповідник.
6. Розкрийте дужки, вибравши нормативний варіант (речення 2, 8, 10, 12; виділено жирним курсивом).
7. Випишіть із тексту приклади термінів, різних за структурою (3). Схарактеризуйте їх із цього погляду.
8. Запишіть речення 1, поставивши іменники на позначення власних назв (підкреслений курсив) у родовий відмінок однини (використовуйте подані курсивом підказки в дужках).
9. Випишіть 15 прикметників. Від одного з них (на вибір) утворіть усі можливі ступені й форми порівняння. Яка з них найкраще відповідає стилю тексту?

Орфографічно-пунктуаційний рівень

10. Перепишіть речення 9 (конструкція з прямою мовою), належним чином відредагувавши його.
11. Запишіть слова, позначені жирним шрифтом (речення 2, 5, 6), відповідно до норм української літературної мови.
12. З-поміж слів, позначених жирним підкресленим шрифтом (речення 4-6, 11-12), випишіть у дві колонки: а) ті, що пишуться окремо; б) ті, що пишуться через дефіс.
13. Випишіть слова й словосполучення, у яких відбувається чергування у/в (речення 2-4, 6, 8, 10-12), обравши правильний варіант.

14. Из речень 2, 5-7, 10, 12 выпишіть сполучення слів із сурядним зв'язком, обираючи правильний варіант сполучника.

15. Випишіть іменники II відміни в родовому відмінку, правильно обираючи закінчення (речення 2, 5-7, 10).

16. Відредагуйте бібліографічний опис джерела, використовуючи титульну сторінку (справа) й такі відомості: видавник посібника – МАУП, текст розміщено на сторінці 85: Львовичкіна А. М. Етнопсихологія: навч. посіб. – К., 2002. – 144 с. – Бібліогр.: с. 139-140.

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

А.М.ЛЬВОВИЧКІНА

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Київ 2002

Педагогічний профіль

Текст №81

ПРОБЛЕМНО/ПОШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

I. У наш час вивчення природознавства у початкових класах **не/обмежується** формуван...ям у дітей уявлень про природу та її {компоненти}. Зміст цього предмет(а,у) складає система **взаємо/пов'язаних** понять, засвоєння учнями кожного з яких потребує спеціальної методичної підготовки вчителя. Уроки природознавства покликані виховувати у школярів повагу до праці, людей праці, формувати в них певні трудові вміння і навички. Особлива увага приділяється вихованню в учнів відповідальності за збереження навколишнього середовища як важливого **фактор(а,у)** існування людини.

II. Урок природознавства в початковій школі це ідеальний матеріал для створе...я проблемних ситуацій. Саме на цих уроках у дітей виникає дуже багато питань (ч,Ч)ому, (я,Я)к, (з,З)відки. Вчитель разом з дітьми може (**розв...язувати, вирішувати**) проблемні ситуації (у,в)сіма можливими шляхами

- через проблемне викладе...я знань (у,в)чителем
- через організацію частково/ пошукової діяльності
- через організацію дослідниць...кої діяльності шляхом спостереження учнів (у,в) природі чи за результатами самостійного дослід(а,у).

III. Важливе значення у викладанні природознавства в молодших класах належить народним святам і традиціям, пов'язуючі з порами року. На перше місце виходить тут **фольклорно/календарна** обрядовість.

ІУ. 1. Велике виховне (*значення відіграють, значення мають*) звичаї та обряди, пов'язані з "зеленим святом" (інша назва – клечальна неділя), а також зі святом Івана Купала. 2. Скільки життє/стверджуючих і високо/поетичних пісень, легенд, переказів оживають у народній пам'яті в дні підготовки і відзначення цих свят! 3. Завдяки їм учні [глибоко] усвідомлюють і відчують свою єдність з природою, красою рідного краю. 4. Учні приймають активну участь (у,в) святах. 5. Це виховує в них бережливе (*ставлення, відношення*) до природи, її краси. 6. Вони глибше відчують, що затишок, зручність, краса і гармонійність життя залежать від того, якою мірою зберігається природа – наш "зелений дім".

У. О...же **проблемно/пошукова** діяльність молодших школярів на уроках природознавства (*відіграє, має*) досить важливу роль. Адже в жи(т,тт.)і часто бувають **не/стандартні** а то й екстр...мальні ситуації в лісі на воді в/ночі тощо тому глибоке пізна...я учнями народного прогнозував...я методів і прийомів орієнтації в **будь/яких** драматичних обставинах сприяє зміцне...ю здоров...я попередже...ю трагічних випадків.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте, до якого підстилю належить цей текст :
А. Власне науковий.
Б. Науково-навчальний.
В. Науково-популярний.
2. Випишіть ключові слова.
3. Складіть простий план тексту.

Акцентуаційний рівень

4. Поставте наголос у словах, підкреслених двома рисками.

Лексичний рівень

5. В абзаці I до слова ФАКТОР підберіть синонім.
6. У якому реченні абзацу IV порушена лексична норма? Відредагуйте це речення.
7. До слова (абзац I), виділеного фігурними дужками, доберіть український еквівалент.
8. Виберіть із дужок, у яких слова виділені жирним курсивом, нормативний варіант слововживання.

Граматичний рівень

9. Відредагуйте речення 1 в абзаці III, визначте, яку норму порушено.
10. У реченні 3 (абзац IV) виділене курсивом і квадратними дужками слово поставте у складеній формі вищого ступеня порівняння.
11. Підкреслені іменники поставте у формі родового відмінка однини.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

12. Перепишіть абзаци II та V, розставте розділові знаки та орфографічно правильно запишіть слова.
13. Зніміть наскісну лінію у виділених жирним шрифтом словах.

14. **Зробіть бібліографічний опис джерела** за поданою інформацією: текст взято із підручника «Методика викладання природознавства (1-4 класи)», автором якого є Ковальчук Г.В. Підручник надрукований у видавництві «Підручник і посібник» міста Тернопіль у 1996 році. Текст розміщено на с.65.

Текст №82

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОВИХОВАННЯ ПЕДАГОГІЧНО ЗАНЕДБАНИХ ПІДЛІТКІВ

I. Виховний процес може бути *повно/цінним* тільки за умови, що вихованці в його результативності будуть зацікавлені не менше, ніж їх наставники, що вони будуть позитивно ставитись до спрямованих на них виховних впливів, працюватимуть над вдосконаленням своєї особистості, тобто будуть активно займатися *само/вихованням*.

II. Досвід роботи з педагогічно занедбанними підлітками переконує, що **зусилля** педагогів не завжди дають бажаних результатів. За висловом А.С.Макаренка, дається взнаки "опір *матеріал(а,у)*". Виховний вплив дає очікувані результати тоді, коли вихованець виявляє (**щире**) бажання й прагнення змінити себе й сам сприяє цьому процесові. *Не/випадково* В.О.Сухомлинський писав, що *най/кращі* методи й прийоми лишаються пустими, коли вони не ведуть до того, щоб людина заглянула в себе, задумалася над власною долею.

III. Питання виховання *педагогічно/занедбаного підлітк(а,у)* тією чи іншою мірою досліджувало багато вчених педагогів і психологів. У їхніх працях ґрунтовно розкрита методика педагогічного керівництва процесом самовиховання підлітків. (**Мало**) уваги приділяється розкриттю суті прийомів *само/виховання*. Треба детально спинитися на (**даному, цьому**) питанні.

IV. Самовиховання *підлітк(а,у)* тісно пов'язане із виховною роботою школи, спрямованою на перебудову його свідомості почуття і поведінки. Самовихованню передуює виховання і воно є його неодмінною умовою надаючи самовихованню свідомого *ціле/спрямованого* та систематичного *характер(а,у)*.

V. Процес самовиховання потребує від особистості самопізнання, уміння оцінювати свої позитивні й негативні риси. Щоб сформувати у підлітків такі уміння, організують їхню психологічну освіту, проводячи **цикл** бесід, із яких учні отримують необхідний **мінімум** відомостей про суть (**психологічної, психічної**) діяльності людини, про свідомість, волю, почуття, мотиви поведінки, характер, інтереси, здібності, **темперамент** тощо. Щоб усвідомити свої негативні вчинки, треба володіти *само/аналізом, само/критикою*, тобто вміти подивитися на себе з боку. Саме таких якостей багатьом таким підліткам бракує.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
А. Власне науковий.

- Б. Науково-навчальний.
- В. Науково-популярний.
- Г. Професійно-виробничий.

2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.
4. Складіть і запишіть простий план.

Лексичний та граматичні рівні

5. Включіть слово *характер* до синонімічного ряду.
6. До підкресленого і виділеного жирним шрифтом в абзаці II слові, доберіть еквівалент.
7. Випишіть три приклади двокomпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.
8. Виберіть із дужок варіант слововживання, поєднавши з тим словом, до якого він відноситься.
9. Від виділених жирним шрифтом прикметника та прислівника утворіть і запишіть ступені порівняння: а) в II абзаці – складену форму найвищого ступеня порівняння; б) у III абзаці – просту форму найвищого ступеня порівняння.
10. Передайте у вигляді прямої мови цитати із другого абзацу.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

11. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
12. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
13. Перепишіть речення третього та четвертого абзацу, розставивши розділові знаки.
14. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 134 посібника «Соціологічна думка XX століття: Навч. посібник», виданого в Києві в 1996 році, у видавництві «Либідь». Автор – Погорілий О.І. Загальна кількість сторінок – 236.

Текст №83

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

I. У процесі перевиховання доводиться переконувати *підлітк(а,у)*, щоб він відмовився від своїх помилкових поглядів, формувати у нього систему уявлень, понять, поглядів і переконань, якими б він керувався у своїй поведінці.

II. Дослідження демонструють підліток *не/охоче* розлучається із своїми переконаннями. Коли ламається система помилкових поглядів, *підлітк(у,ові)* треба запропонувати нову систему, яка б задовольняла його потреби, стала б *орієнтиром* у житті.

III. Формування правильних переконань потребує *пере/оцінки* моральних цінностей *само/оцінки* на що підлітки *не/завжди* здатні. Адже їхні переконання базуються на навичках суджень які вони *не/критично* сприйняли від інших осіб. *Підлітк(у,ові)* слід самому подумати і проаналізувати свою поведінку та зробити правильні висновки. Якщо *вихованець* зрозуміє мету свого життя усвідомить погану поведінку йому легше буде запропонувати життєву програму на майбутнє. Якщо ця програма конкретна і зрозуміла вона викликає бажання виконати її активізується діяльність учня. Спостереження показують що значна частина педагогів у процесі переконування обмежується метою довести *підлітк(у,ові)* що він *не/правий*. Але у такому разі висловлюються лише їхній погляд і особисті переконання та *не/береться* до уваги думка вихованця. При переконуванні визначальною має бути точка *зор(а,у) підлітк(а,у)*. Якщо у нього *не/виникло* бажання критично поставитися до себе й до своїх поглядів то старання педагогів *не/завжди* досягнуть позитивних наслідків.

IV. Переконування *підлітк(а,у)* потребує чіткої системи аргументації. Аргументами є факти, логіка, *авторитет*, емоції. Вибір *аргумент(а,у)* залежить від умов, психічних особливостей учня. Особливе місце в аргументації належить правдивості й достовірності *матеріал(а,у)*.

V. *Педагогічно/занедбаний* підліток живе у певному оточенні, *не/рідко* в *не/офіційній* малій групі негативного спрямування. Однією із умов причетності до групи є додержання її членами певних поглядів та переконань. Примусити члена групи змінити свої погляди і переконання важко, тому що він намагається поводитися так, щоб це *не/вимагало* ревізії його поглядів.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - A. Власне науковий.
 - B. Науково-навчальний.
 - B. Науково-популярний.
 - Г. Професійно-виробничий.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - A. Науковий опис.
 - B. Наукова розповідь.
 - B. Науковий роздум.

Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний та граматичний рівні

4. До підкресленого і виділеного жирним шрифтом в абзаці IV слові, доберіть український відповідник.
5. Уведіть слово *авторитет* до синонімічного ряду.
6. Випишіть три приклади двокомпонентних термінів. Визначте, якими частинами мови виражені компоненти цих термінів.
7. Знайдіть в абзаці V помилку, яка порушують такий критерій мовної культури, як правильність. Відредагуйте речення.

Орфографічний і пунктуаційний рівні

8. Випишіть виділені жирним курсивом іменники чоловічого роду II відміни, поставивши їх у родовому відмінку однини або вибравши нормативне закінчення із дужок.
9. Випишіть слова, знявши скісну риску і оформивши написання разом, окремо або через дефіс.
10. Перепишіть речення третього абзацу, розставивши розділові знаки.
11. Знайдіть речення (абзац II), у якому пропущено двокрапку, запишіть його правильно.

Акцентуаційний рівень

12. Поставте наголос у словах: *помилкові погляди*.
13. Зробіть бібліографічний опис джерела, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії: Текст розміщено на сторінці 43 посібника «Соціологія і журналістика», виданого у Львові в 2005 році, у видавництві «ПАІС». Автор – Лубкович І.М. Загальна кількість сторінок – 176.

Текст № 84

1. У наш час стало престижно володіти певною іноземною мовою. 2. І тому питанню її вивчення стало приділятися більше уваги. 3. І як результат такого явища, постало питання психологічної основи **навчання** іноземної мови у початковій школі.

4. Як відомо, сучасні нормативні матеріали орієнтують вчителів на формування в учнів певного рівня іншомовної комунікативної компетенції, тобто здатності спілкуватися іноземною мовою на міжкультурному рівні. 5. На початковому ступені (відтепер це 2-4 класи загальноосвітньої школи) мають бути закладені основи комунікативної компетенції, необхідні й достатні для їх подальшого розвитку в курсі вивчення іноземної мови в середній школі.

6. Протягом тривалого часу, особливо у 60-70 роках, раннє шкільне навчання англійської мови базувалося значною мірою на імітації мовленнєвих зразків. 7. Між тим дослідниками раннього навчання англійської мови переконливо доведено, що імітація не є основним прийомом оволодіння англійською мовою в дитинстві. 8. Більш вирішальну роль відіграють процеси мовних узагальнень і так звані металінгвістичні здібності, тобто здатність гнучко і на абстрактному рівні засвоювати мову, помічати її

відмінності від явищ рідної мови, свідомо оперувати нею.

9. Нині внаслідок інформаційного вибуху пік здатності до творчої уяви, фантазії змістився до 8- 10 років, і раннє шкільне навчання англійської мови співпадає з найсприятливішим періодом для розкриття творчого **потенціал(у, а)** особистості учня, для його соціалізації.

10. Чому ж початок вивчення англійської мови у загальноосвітній школі припадає не на перший, а на другий клас?

11. Відповідь на це **запитання** дає аналіз функціональної готовності дітей шести років до школи взагалі і до вивчення іноземної мови, зокрема. **12.** Так, з практики відомо, то більшість дітей, які вступають до загальноосвітньої школи, не мають досвіду дошкільного вивчення іноземної мови. З перших днів перед ними постають складні завдання: 1) адаптація до шкільного життя; 2) оволодіння прийомами навчальної діяльності, 3) соціалізація в дитячому колективі.

13. За цих умов вивче..я англійської мови є додатковим навантаже..ям яке може відбитися на здоров'ї дітей. **14.** Адже шість років це період інтенсивного психічного і фізичного розвитк(у, а) дитини. **15.** Порівняно з/ із семирічними дітьми шестирічки мають менш зрілу кору головного мозку серцево/суди..у систему опорно/руховий апарат. **16.** У/в цілому незаверше..ість розвитк(у, а) основних органів і/й систем шестирічної дитини підвищує чутливість її організму до дії несприятливих факторів. **17.** І цей чи..ик може призвести до формува..я різних відхилень і/й захворювань.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю, письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовок до тексту.
3. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень.

4. Дібрати український відповідник до словосполучень *пропедевтична основа, інтенсивний розвиток, комунікативна компетенція*.
5. виправити стилістичні помилки у реч. №6, 9.
6. Виписати з тексту терміни-словосполучення, визначити, якою частиною мови вони виражені.
7. За дефініцією визначити терміни:
 - ... точне відтворення, наслідування (переважно голосів, звуків).
 - ... процес активного пристосування особистості або соціальної групи до соціального середовища.

Граматичний рівень.

8. Визначити порядок слів у реч. № 17.
9. Утворити синтетичну форму вищого ступеня порівняння виділеного слова у реченні №8.
10. Правильно вибрати закінчення для виділеного слова у реч. № 9.

Акцентуаційний рівень.

11. Поставити наголос у виділених словах (реч. №3, 11).
12. Орфографічно і пунктуаційно оформити речення № 13 – 17.
13. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії. (Роман. С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Навчальний посібник. Київ. Ленвіт. 2005. 208 с.)

Текст № 85

ВПЛИВ СТАНУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ПАЛЬЦІВ РУК НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДИТИНИ

1. Педагоги останнім часом усе частіше говорять про відставання в розвитку моторної функції дрібних м'язів пальців рук у дітей. 2. Унаслідок низки причин це явище стає проблемою. 3. Учені-дослідники підтвердили тісний зв'язок розвитку м'язів руки дитини з розвитком її мовлення та мислення.

4. Дрібна моторика рук пов'язана з/із розвитком лівих скроневих і лівої лобової ділянки головного мозку(у, а) які відповідають за формування багатьох психічних та моторних функцій. 5. В. Сухомлинський справедливо стверджував (Р, р)озум дитини на кінчиках її пальців. 6. Дослідже..я (в,у)чених інституту фізіології дітей і підлітків (С,с)анкт / (П, п)етербурзької академії психологічних наук М. Кольцова, Є. Ісеніна, Л. Антакова-Фоміна підтвердили зв'язок інтелектуального розвитку з/із пальцевою моторикою.

7. Формування правильної вимови у дітей – це складний процес, дитині потрібно навчитися керувати своїми органами мовлення, сприймати звернене до неї мовлення, здійснювати контроль за мовленням оточуючих та власним. 8. У роботі з дітьми велику увагу необхідно приділити розвитку функції дрібних м'язів рук, оскільки з умілості дитячої руки фахівців роблять висновки про особливості розвитку її центральної нервової системи, мозку.

9. Початок розвитку мислення дає рука. 10. Тренування рухів пальців рук дітей покращує не тільки рухомі можливості дитини, а й розвиток психічних і мовленнєвих навичок. 11. У свою чергу, формування рухів руки тісно пов'язано з розвитком рухового аналізатора й зорового сприйняття, різних видів чутливості, просторового орієнтування, координації рухів тощо. 12. Якщо дитина торкається якогось предмета, то м'язи і шкіра рук у цей час «учать» очі й мозок бачити, сприймати дотиком, розрізняти, запам'ятовувати (кінестетична або рухова пам'ять).

13. Рівень розвитку дрібної моторики – один із показників інтелектуальної готовності дитини до шкільного навчання. 14. Виходячи із цього факту, у багатьох школах України під час так званих співбесід, тестувань

серед інших завдань дитині пропонують **завдання** на визначення рівня розвитку дрібної моторики пальців рук. **15.** Дитина, у якої **високий** рівень розвитку дрібної моторики, уміє логічно мислити, у неї достатньо розвинуті пам'ять, увага, зв'язне мовлення.

16. Недостатній розвиток зорового сприйняття, увага та, зокрема, дрібної моторики, призводить до виникнення негативного ставлення до **навчання**. **17.** Саме тому робота по розвитку дрібної моторики пальців рук має розпочинатися задовго до вступу у школу. **18.** Батьки приділяють певну увагу вправам, іграм, різноманітним завданням на розвиток дрібної моторики і координації рухів руки, вирішують одночасно декілька проблем: по-перше, впливають на загальний інтелектуальний розвиток дитини ; по-друге, покращують розвиток мовлення малюка; по-третє, готують його до оволодіння графічно навичкою письма.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю і письмово обґрунтувати.
2. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень.

3. У реченні №7 замінити словосполучення одним словом, трансформувати його в текст.
4. Виписати з тексту терміни-слова, сполучення.
5. Дібрати український відповідник до виділеного слова у реченні №6.
6. Підібрати синонім до виділеного словосполучення у реч. №13.
7. У реченні №17 знайти стилістичну помилку.

Грамматичний рівень.

8. У реченні № 4 вказати порядок слів.
9. Утворити всі форми найвищого ступеня порівняння виділеного слова у реченні № 15 .

Акцентуаційний рівень.

10. Поставити наголос у виділених словах (реч. №14, 16).

Орфографічний і пунктуаційний рівень.

11. Орфографічно і пунктуаційно оформити речення № 4 – 6.
12. Виписати з тексту слова на орфографічне правило «Правопис подвоєних приголосних у словах іншомовного походження» .

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії.** (Болтівець С. Психологія творення мови. Диво слово. 1977. №4. 10 – 15 с.)

Текст № 86

1. Початок **навча..я** в/у школі один з/із **найбільш складних** і/й відповідальних моментів у/в житті дітей як у/в соціально/педагогічному психологічному так і фізичному плані.

2. Поступивши в школу дитина стає школяр(о,е)м далеко не(відразу). 3. Це становле..я в(у)ходже..я в/у шкільне життя відбувається в(продовж) початкової школи і поєдна..я рис дошкільного дитинства з особливостями школяра характеризуватиме важкий період молодшого шкільного віку. 4. Всі діти початківці навча..я в/у школі стикаються з тим або іншими труднощами.

5. Адаптація може бути психологічна, сенсорна, соціальна.

6. Соціальна адаптація є одним з видів адаптації, під якою розуміється постійний процес **інтеграції** індивіда в суспільство, процес активного пристосування індивіда до умов середовища соціального, а також результат цього процесу.

7. У рамках соціальної адаптації може бути виділена адаптація дитини до школи, тому що під шкільною адаптацією розуміється складний процес пристосування дитини до школи і школи до дитини.

8. Під час вступу до школи корінним чином змінюються умови життя і діяльності дитини; ведучою стає учбова діяльність. 9. У елементарних формах учбова діяльність здійснювалась і **дошкільником**, але для нього вона носила другорядний характер; як ведучою виступала гра; мотиви учбової діяльності дошкільника також були переважно ігровими.

10. Аналізуючи процес адаптації першокласників до школи, доцільно виділити ті його форми, знання яких дозволить реалізувати ідеї спадкоємності в роботі вихователя **дошкільної** установи і вчителя загальноосвітньої школи

адаптація організму до нових умов життя і діяльності, до фізичних і інтелектуальних навантажень

адаптація до нових соціальних відносин і зв'язків (просторово-часових відносин – режим дня, місце для зберігання шкільного приладдя, спілкування з оточуючими та ін.)

адаптація до нових умов пізнавальної діяльності (залежить від освітнього рівня дитини).

11. Оптимальний адаптаційний період складає один-півтора місяця.

12. Психологами доведено, що **найбільш напруженими** для всіх дітей є перші чотири **тижн (я, і)** навчання. 13. В цей час не слід підвищувати навантаження, темп роботи.

14. Активний період навчання повинен починатися після «гострого періоду адаптації».

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовок до тексту.
3. Визначити, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
4. Скласти план тексту.

Лексичний рівень.

5. Дібрати українські відповідники до слів: **адаптація, інтеграція.**
6. Виписати терміни-словосполучення. Визначити, якими частинами мови вони виражені.
7. виправити стилістичну помилку в реч. № 8.

Граматичний рівень.

8. Відредагувати речення № 2 правильно вживаючи дієприслівниковий зворот.
9. Трансформувати речення №14 так, щоб порядок слів був би зворотним.
10. Утворити синтетичну форму найвищого ступеня порівняння прикметника **найбільш напружений** .

Акцентуаційний рівень.

- 11.Поставити наголос у виділених словах (реч. №1, 10).

Орфографічний та пунктуаційний рівень.

12. Орфографічно і пунктуаційно оформити речення № 1 – 4.
13. У реченні №12 правильно записати закінчення іменника.
14. Виписати з тексту 5 слів іншомовного походження, написаних за «правилом дев'ятки».
15. У реченні №10 пунктуаційно правильно оформити речення
16. **Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії.** (І.Я. Зязюн. Педагогічна майстерність. Київ. Вища школа. 2004. 422 с.)

Текст № 87

1. Методика викладання природознавства тісно пов'язана з іншими педагогічними дисциплінами, і насамперед дидактикою – розділом педагогіки, в якому розглядаються питання теорії і практики навчання. **2.Методика спирається на загальні закономірності навчання, які встановлюються дидактикою.** 3. На основі теоретичних положень дидактики методика викладання дисципліни розробляє вказівки, методи, прийоми, організаційні форми, спрямовані на вдосконалення процес(у, а) навчання, піднесення якості навчальної роботи учнів. 4. Водночас вона має матеріал для дидактичних узагальнень, для з'ясування загальних закономірностей навчання. 5. Методика викладання природознавства також пов'язана з психологією – наукою про закономірності людської психіки. 6.Процес засвоєння знань учнями, увага та інтерес до знань, розвиток спостережливості і мислення, формування в учнів уявлень і понять про предмети і явища природи та ряд інших **(питань/запитань)** не можна вирішити, не спираючись на дані психології. 7. Тісний зв'язок існує також між методикою виклада.я дисципліни і/й біологічними науками ботанікою зоологією землезнавством і/й краєзнавством анатомією і/й фізіологією людини. 8. Щоб правильно визначити зміст шкільного курс(у, а) природознавства застосувати відповідні методи виклада.я та обладна.я треба глибоко знати наукові основи природознавства і/й бути обізнаним з розвитком науки. 9. Без **(відповідних/відповідальних)** знань з

природознавства неможливо не тільки здійснювати наукову розробку питань викладання природознавства а і/й успішно викладати його в/у школі. **10.** Отже методика природознавства має два наукові **базис(и, а)** в/у педагогіці і/й психології науках про виховання і формування особистості дитини та у/в науках про природу. **11.** На уроках природознавства вчитель повинен завжди уважно стежити за тим, щоб мова учнів була вірною. **12.** Розвивати рідну мову слід під час усної відповіді дітей. **13.** Отже, методика викладання – педагогічна наука, яка розкриває освітнє й виховне значення **предмет(у,а)**, вивчає зміст, форми та методи роботи відповідно віковим особливостям учнів у певних історичних умовах. **14.** Під час вивчення методики викладання природознавства необхідно застосовувати засвоєні раніше знання дисциплін психолого-педагогічного циклу та природничих дисциплін. **15.** Методика викладання природознавства має досліджувати і розробляти **найактуальніші** проблеми **процес(а,у) навчання** природознавству, вивчати й узагальнювати передовий педагогічний досвід кращих учителів, чим вона збагачується і постійно розвивається.

Завдання до тексту

Композиція тексту.

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовок до тексту.
3. Розбити текст на абзаци.
4. Визначити кількість мікротем.

Лексичний рівень.

5. Виписати слова-терміни.
6. Виписати з тексту 5 слів, що належать до загальнонаукової лексики.
7. У реченнях № 11, 13 знайти стилістичні помилки.
8. У реченнях № 6, 9 вибрати правильний відповідник. Як ці слова називаються?

Граматичний рівень.

9. У реченні № 15 утворити аналітичну форму найвищого ступеня порівняння виділеного слова.
10. Визначити порядок слів у виділеному реченні (№ 2).

Акцентуаційний рівень.

11. Поставити наголос у виділених словах (реч. №15).

Орфографічний та пунктуаційний рівень.

12. Орфографічно і пунктуаційно правильно оформити речення № 7 – 10.
13. Із тексту виписати слова іншомовного походження, що написані за «правилом дев'ятки», пояснити правопис.
14. Правильно підібрати закінчення для підкреслених слів в реч. №13, 15.
15. **Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії.** (Т.М . Байбара. Методика навчання природознавства в початкових класах. Київ. Веселка. 1998.)

Текст №88

Що є якісна освіта? Вочевидь, це така освіта, яка потрібна кожному, кому взагалі потрібна освіта. **1.** Але якщо спробувати визначити її більш конструктивно, то виявляється, що в кожного про неї своє власне уявлення.

2. Є чотири реальних суб'єкти загальноосвітнього процесу:

- педагоги,

- учні,

- батьки учнів,

- а також власне суспільство, представлене ВНЗ, підприємствами, фірмами і фермами, вулицями і дворами, парками і стадіонами, дискотеками і бібліотеками рідних міст і сіл, які щодня і щорічно формуються (...реформуються...деформуються...) підсумковим продуктом нашої базової освіти.

Але парадоксальним чином усі ці суб'єкти відчужені, відлучені від процесу визначення параметрів змісту, цілей умов і результату освіти, у тому числі і від визначення й оцінки її якості. А належать усі ці права чиновникові ДООУ – Державного Органу Управління Освітою.

3. Отже, прерогатива оцінювання якості освіти в нас належить чиновникам ДООУ. Їх, немов середньовічних схоластиків, можна розділити на дві категорії – реалістів і номіналістів. (Тим більше, що схоластика і школа – поняття гранично споріднені, однокорінні.)

4. **Якісну освіту чиновник-реаліст формулює приблизно в такий спосіб:**

- це коли учні добре знають математику, фізику, природничі науки, державну й англійську мову, володіють предметами шкільного циклу не тільки на репродуктивному, а й на конструктивному і творчому рівнях;

- це коли в учнів об'єктивно гарні оцінки і вони з мінімальною кількістю **помилко** проходять стандартизовані державні іспити і тести;

- це коли учні приймають участь у предметних олімпіадах районного, міського і **більш високого** рівня, а також у роботі секцій Малої Академії Наук.

5. Але освіті генетично властиві інші сенси, і **найважливіший** серед них – саморозкриття учня, пізнання ним справжнього самого себе, творення у взаємодії з учителем свого власного образу

6. І якщо виходити з інтересів і пріоритетів самої особистості то якісна освіта

це освіта що відчутно присутня в людині і називається освіченістю яка з'єднує в єдине ціле всі розрізнені підсумки **навча..я** з різних академічних предметів і вихова..я з різних життєвих аспектів

це освіта до якої хочеться звертатися і на(далі) після якої існує живе бачення продовжити навчатися а не переступити через неї як через тяжку пови..ість або закінчений формальний етап необхідний для одержа..я профе..ії ремесла

це освіта підсумком якої є учень з розвине..им інтелектом сформованою внутрішньою і зовнішньою мовою здатністю до самостійного і відповідального мисле..я висловле..я вчинк(у, а).

7. Якісна освіта це освіта якостей особистості. **8.** І вона по(суті) своєї відрізняється від усіх форм кількісної освіти які звичайно ж набагато простіше вимірювати нормувати і контролювати але від цього вони не стають якісними.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовки до тексту.
3. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень:

4. Дібрати синоніми до слів **якісна** освіта, **власне** уявлення, **володіти** предметом.
5. Дібрати антоніми до слів: **розвинений** інтелект, **мінімальна** кількість.
6. Знайти стилістичну помилку в реченні № 4 та записати правильний варіант.
7. Записати українські відповідники до підкреслених однією лінією слів.

Граматичний рівень:

8. Трансформувати виділене речення так, щоб порядок слів був би прямим (№ 4).
9. Утворити синтетичну форму вищого ступеня порівняння від прикметника **більш високого** у реченні № 4 та аналітичну форму найвищого ступеню порівняння у реченні №5.

Акцентуаційний рівень:

10. Правильно поставити наголос у виділеному слові в реченні № 4, 6.

Орфографічний і пунктуаційний рівень:

11. Орфографічно і пунктуаційно правильно оформити речення № 6 – 8.
- 12.** Скласти **бібліографічний опис, використовуючи після тексту елементи бібліографії.** (Освітній науково-методичний часопис. Відкритий урок. Пляеди. Київ. №1 2007. Є. Медреш. Якісна освіта: як ми її розуміємо. С. 15 – 17.)

Текст №89

Педагогіка в ринковому світі переживає бурхливий період переосмислення підходів, відмови від усталених традицій і соціалістичних стереотипів. **1.** Підштовхувана технологізацією і ринковими потребами, вона впритул підійшла до розуміння того, що педагогічна праця у своєму загальному вигляді тільки специфікою відрізняється від інших видів суспільно-корисної праці, має свій продукт, свої технології і їхню ринкову вартість. **2.** Володіння технологіями стає загальною і пріоритетною потребою **ринк(у, а)**, визначає напрями опанування професійних умінь, враховується при оцінках якості і вартості освітньо-виховних послуг. **3.** За всіма ознаками двадцять перше століття стане

часом педагогів-прагматиків, зажадає об'єктивних оцінок усіх параметрів навчально-виховного процес(у, а) і його продуктів, **уведе** практичну діяльність у вузькі рамки виконання договірних відносин. Як не сумно прощатися з романтично-мрійливими описами довершеної гармонічно розвинутої особистості, готуватися треба до гарантованого виконання реально досяжних проектів, у які будуть вкладатися гроші і на яких будуть вибудовуватися реальні плани кожної людини і суспільства в цілому.

На ринок педагогічних послуг учитель виставляє свій високий професіоналізм, в основі якого доскональне знання педагогічних технологій. Неодмінна умова розвитку ринкових відносин у сфері педагогічних послуг – гарантії високої якості продукту. Вкладаючи гроші, споживачі захочуть одержувати саме те, що вони замовили. **4.** І не будемо тішити себе, що ми знаємо **краще**, чого потрібно навчати і що треба виховувати. **5.** Якщо наш замовник за допомогою знань, освіти збирається вирішувати свої проблеми, то ми повинні не ламати його наміри, а допомагати їх здійсненню своєю (**професійною, професіональною**) діяльністю. **6.** Знання, уміння для більшості людей сьогодні набувають конкретного, прагматичного і продуктивного змісту як джерело прибутку, виживання, захисту від примх долі.

На питання: «Що таке педагогічні технології?» - учитель поки не одержує певної відповіді. На вибір йому пропонуються десятки визначень, а потім залишають – приставай до якої хочеш.

7. Педагогічна технологія це вся сукупність знань (і, й) дій спрямованих на досягнє..я мети розвитку вихова..я і навча..я. **8.** Якщо цілі задані об'єктивно (і, й) несуперечливо ясно визначені характеристики вихованців умов процесу то технологію можна створити дуже (**ефективну, ефектну**) доступну для повторення. **9.** Чим конкретніша (і, й) вужча мета тим більш детальну а отже і більш повторювану технологію можна створити. **10.** Ставлячи конкретне питання можна створити для його розв'яза..я детальний і максимально (**ефективний, ефектний**) алгоритм. **11.** Якщо/ж одночасно ставиться багато завдань їх розв'яза..я (в, у)трачає чіткість (і, й) ускладнюється. **12.** Уже при двох завда..ях обсяги діяльності а за(одно) і невизначе..ість **результат(а, у)** зростають у чотири раз(и, ів). **13.** Тому для створе..я (**ефективної, ефектної**) технології важливо звужувати завдання (і, й) ставити їх якомога точніше.

14. Технологією назвемо комплексний педагогічний вплив, що дозволяє одержати педагогічний продукт заданої кількості і якості відповідно запроектованих витрат часу, сил і засобів.

Завдання до тексту

Композиція тексту:

1. Визначити підстиль наукового стилю й письмово обґрунтувати.
2. Дібрати заголовки до тексту.
3. Визначити типологічну будову тексту (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).

Лексичний рівень:

4. Дібрати український відповідник до підкреслених двома лініями слів.

5. Знайти стилістичну помилку в реченні № 4.
6. Виписати загальнонаукову лексику (5 слів).
7. Вибрати правильний варіант у виділених словах (речення № 5, 8, 10, 13). Як називаються такі слова?
8. Підібрати антоніми до слів: **високий** професіоналізм, **бурхливий** період, **сумно** прощатися.

Граматичний рівень:

9. Утворити синтетичну форму вищого ступеня порівняння від виділеного слова у реченні № 4.
10. Виписати речення зі зворотним порядком слів.
11. Відредагувати речення № 10, правильно вживаючи дієприслівниковий зворот.
12. Вибрати правильний варіант закінчення виділених іменників II відміни у родовому відмінку. (Речення № 2, 3, 12)

Акцентуаційний рівень:

13. Правильно поставити наголос у підкреслених однієї лінією словах (речення № 1, 13).

Орфографічний і пунктуаційний рівень:

14. Орфографічно і пунктуаційно правильно оформити речення № 7 – 13.

15. Зробіть бібліографічний опис джерела, використовуючи елементи бібліографії. (Освітній науково-методичний часопис. Відкритий урок. Пляєди. Київ. №1 2007. Майстерклас Івана Підласого, с. 38 – 41.)

Текст № 90

СУЧАСНА БІОЛОГІЯ – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

I. Нарешті розшифровано **геном** людини. Створено генетично/модифіковані **організми**. **Біологи** наближаються до розкриття природи раку. Іде інтенсивний **пошук** ліків проти СНІДу. Новітні досягнення біології, особливо біотехнології, відіграють величезне значення для медицини, промисловості, сільського господарства.

II. Цей перелік можн(а,о) продовжувати нескінче(н,нн)о/довго. Ви звичайно мож(е,и)те спитати чи (в,у)сі досягне(н,нн)я біології є благом? Чи не/спотвор(е,и)мо ми живу природу отримавши на/прикла(т,д) г(е,и)н(е,и)тично/мод(е,и)фікова(н,нн)і рослини (і,й) тварини/монстри? Чи маємо ми етичне право (в,у)тручатися (в,у) г(е,и)нетичну природу людини навіть з/метою лікува(н,нн)я спа(т,д)кових захворювань?

III. Ці пита(н,нн)я викликают.. занепокое(н,нн)я лю..тва. Але як заманл(е,и)во виглядают.. перспективи! Можливо (в,у) майбутн..ому ми змож(е,и)мо лікувати смертел..ні захворював(н,нн)я створити сіл..с..ко/господарс..кі рослини (з,із,зі) величезною (в,у)рожайніс..тю (і,й) тварин (з,із,зі) високою продуктивніс..тю вирішити проблему утилізації

відходів. О(д,т)же напрями досліджен.. (в,у)чених/біологів є найрізноманітнішими.

IV. Однією з **цікавих і перспективних** галузей біології є молекулярна біотехнологія. Деякою мірою ця наука є унікальною: вона увібрала в себе молекулярну біологію, клітинну біологію, генетику, мікробіологію, фізіологію та екологію.

V. Передовсім біотехнологія орієнтована на потреби людства, отримання необхідних людству продуктів. (За допомогою, при допомозі) знань у (даній, цій) галузі стало можливим переносити гени з одного організму в інший, тобто змінювати спадкову інформацію методами генної **інженерії**. Сьогодні біотехнологію використовують у харчовій промисловості, фармацевтиці для отримання **лікарських** препаратів. У промислових масштабах сьогодні отримують антибіотики, антитіла, гормони. Іде розробка нових тест-систем і стратегій лікування раку, а також генетичних захворювань. Біотехнологічні методи широко (використовуються, використовують) у сільському господарстві для створення рослин і тварин з новими корисними **ознаками**. Також вони дозволяють звільняти довкілля від промислових відходів: створюються біологічні фільтри на базі мікроорганізмів, здатні очищувати стічні води.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - A. Власне наукового.
 - B. Науково-навчального.
 - B. Науково-популярного.
 - Г. Професійно-виробничого.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - A. Науковий опис.
 - B. Наукова розповідь.
 - B. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний і граматичний рівень

4. До підкресленого в п'ятому абзаці іменника доберіть і запишіть синонім.
5. Зредагуйте останнє речення першого абзацу. Запишіть правильний варіант речення.
6. Виберіть і запишіть відповідні варіанти слів із дужок у реченнях п'ятого абзацу.
7. Виділене перше слово в четвертому абзаці поставте у формі найвищого ступеня порівняння складеної форми, а друге слово – у формі вищого ступеня порівняння простої форми.
8. Випишіть з першого абзацу речення зі зворотним порядком слів.

9. Перебудуйте останнє речення п'ятого абзацу так, щоб дієприкметниковий зворот стояв безпосередньо після означуваного іменника.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

10. Запишіть 2-3 абзаци тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант з дужок, вставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.

11. Запишіть виділені слова першого абзацу у формі родового відмінка однини.

Акцентуаційний рівень

12. Випишіть виділені слова п'ятого абзацу. Поставте в них наголос.

13. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Журнал „Біологія і хімія”, № 3, за 2009 рік), стаття Л.Остапенко знаходиться на 5-8 сторінках).

Текст № 91

ЧИ ПОТРІБНО ОХОРОНЯТИ ПРИРОДУ?

I. Ми постійно чуємо, що «природу слід охороняти». Про це говорять учені, педагоги, журналісти, політики... Ми звикли до цього заклику і навіть не замислюємося над його значенням.

II. Отже, чому ми повинні охороняти природу?

III. Певні істоти ми охороняємо через їх корисливість. Кабана та осетрів — щоб ласувати їх м'ясом; тирлич та баранець — щоб отримувати ліки; джмелів — для запилювання культурних рослин; дику пшеницю — для виведення нових сортів. Інші види — метеликів, квітів, деяких птахів ми зберігаємо, щоб милуватися їхньою красою.

IV. А наприклад, навіщо нам зберігати льодовичника Вествуда? Ця крихітна комашка трапляється лише у моховому покриві узлісь і лісових галявин. Користі від неї — ніякої, крім того, більшість людей її і **красивою** не назвуть і ніколи у своєму житті не побачать. Або деревій голий? Ця рослина росте в єдиному місці у світі — на гранітних скелях Кам'яних Могил. В Україні крім неї є ще кілька видів деревіїв, не таких вибагливих до місця зростання та ще й **корисних**. Навіщо зберігати деревій голий? Кому він потрібний? Що буде, коли він зникне?

V. Якщо льодовичник деревій голий або будь/який інший вид зникнуть на (З,з)емлі одним видом стане мен..ше. Біл..ше ні/чого не/трапит..ся. Але кожний вид живих істот (в,у)плете(н,нн)ий (в,у) чудове мереж(е,и)во жи(т,тт.)я нашої (П,п)ланети. Коли хто/сь (з,із,зі) них зникає віз(е,и)рунок не/руйнуєт..ся але змінюєт..ся. І змінюєт..ся бе(с,з)поворотно зниклу істоту не/можливо поновити тому й мереж(е,и)во жи(т,тт.)я (в,у)же ні/коли не/буде таким як за її існував(н,нн)я.

VI. Кожний (з,із,зі) нас це розуміє по/своєму. (В,у) кого/сь це почу(т,тт.)я розвинуто сильніше (в,у) кого/сь слабкіше. На/жаль ми не/завжди цінуємо велич (і,й) красу природи. Тому й не/розуміємо до/кінця що чин(е,и)мо коли руйнуємо довкі(л,лл)я знищуючи той чи інший вид.

Завдання до тексту

Композиція тексту

1. Визначте підстиль наукового стилю й письмово обґрунтуйте свій вибір.
 - А. Власне наукового.
 - Б. Науково-навчального.
 - В. Науково-популярного.
 - Г. Професійно-виробничого.
2. Визначте, що виражає заголовок – тему чи основну думку.
3. Визначте, до якого типу мовлення належить науковий текст (науковий опис, наукова розповідь, науковий роздум).
 - А. Науковий опис.
 - Б. Наукова розповідь.
 - В. Науковий роздум.
 - Г. Текст поєднує кілька типів мовлення.

Лексичний рівень

4. До виділених слів першого абзацу доберіть і запишіть синоніми.
5. Зредагуйте перше речення третього абзацу. Запишіть правильний варіант речення.
6. Випишіть з тексту три приклади двокомпонентних термінів. Визначте, якою частиною мови виражені компоненти їх.

Граматичний рівень

7. Виділене перше слово в четвертому абзаці поставте у формі вищого ступеня порівняння простої форми, а друге слово – у формі найвищого ступеня порівняння складеної форми.
8. З I-III абзаців випишіть речення зі зворотним порядком слів. Свій вибір письмово обґрунтуйте.

Орфографічний і пунктуаційний рівень

9. Запишіть 5-6 абзаци тексту, знімаючи ризик, вибираючи потрібний варіант з дужок, вставляючи потрібні літери й пропущені розділові знаки.
10. Поясніть уживання тире в другому реченні третього абзацу.
11. **Зробіть бібліографічний опис джерела**, звідки взято текст, використовуючи подані елементи бібліографії (Журнал „Біологія і хімія” (№ 12 за 2005 рік), стаття С.В. Шапаренко „Чи потрібно охороняти природу” знаходиться на сторінках 14-16).